

**T. C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ BİLİM DALI**

**ORTAÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN
OKUL GÜVENLİĞİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ:
ÇANAKKALE İL MERKEZİ ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Alper ÇALIKOĞLU

ÇANAKKALE

Şubat, 2012

T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ BİLİM DALI

ORTAÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN
OKUL GÜVENLİĞİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ:
ÇANAKKALE İL MERKEZİ ÖRNEĞİ

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan
Alper ÇALIKOĞLU

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Halil IŞIK

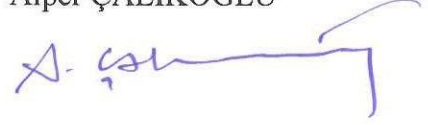
Çanakkale – 2012

TAAHHÜTNAME

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Ortaöğretim Öğrencilerinin Okul Güvenliğine İlişkin Görüşleri: Çanakkale İl Merkezi Örneği” adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

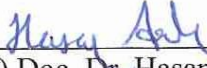
02./02/2012

Alper ÇALIKOĞLU

Eğitim Bilimleri Enstitüsü M¼d¼rl¼đ¼'ne
**ALPER ALIKOğLU'NA ait ORTAÖğRETİM ÖğRENCİLERİNİN OKUL
G¼VENLİđİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ: ÇANAKKALE İL MERKEZİ ÖRNEğİ**

adlı çalışma, j¼rimiz tarafından EğİTİM BİLİMLERİ Anabilim Dalı,
EğİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ Bilim Dalında
Y¼KSEK LİSANS TEZİ olarak oybirliği/oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

(BaŐkan) Doç. Dr. Hasan ARSLAN

(¼ye) Doç. Dr. Halil İŐİK

(DanıŐman)

(¼ye) Yrd. Doç. Dr. B¼lent G¼VEN

Tez No :
Tez Savunma Tarihi : 02.02.2012

ONAY

Doç. Dr. Aziz KILINÇ
Enstit¼ M¼d¼r¼
02./02./2012

ÖZET

Okullar günümüzde bütün bireylerin eğitim-öğretiminde etkisi olan kurumlardır. Kişinin eğitilerek toplumda kendisine uygun bir rol edinmesinde ve ihtiyaç duyacağı bilgi ve alışkanlıkları elde etmede, okul sisteminin önemli bir işlevinin olduğu kabul edilmektedir. Okulların bu işlevlerini sorunsuz bir şekilde yerine getirmesi için okuldaki bireylerin kendilerini güvende hissetmesi gerekmektedir. Çünkü kendini güvende hissetmeyen bir bireyin öğrenmeye karşı açık ve istekli hale gelmesi mümkün değildir. Bu durumda okullardaki bütün bireylerin kendilerini fiziksel, ruhsal ve toplumsal yönden güvende hissedecekleri, uygun fiziksel ortam ve fiziksel çevre koşullarına sahip okul ortamlarının oluşturulması bir zorunluluk olarak ortaya çıkmaktadır.

Bu araştırmada, ortaöğretim öğrencilerinin okul güvenliğine ilişkin görüşlerinin öğrenilmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla, öğrencilerin devam ettikleri okulların fiziksel/bedensel güvenlik, psikolojik güvenlik, toplumsal güvenlik ve fiziksel ortam/fiziksel çevre güvenliği ile ilgili görüşleri elde edilmeye çalışılmış, ayrıca bu görüşlerin cinsiyete ve okul türüne göre anlamlı bir şekilde farklılaşma durumu incelenmiştir.

Tarama modelindeki araştırmanın çalışma evrenini, Çanakkale il merkezindeki örgün ortaöğretim öğrencileri oluşturmuş, örneklem ise genel ortaöğretim ve mesleki ortaöğretim türündeki gruplardan seçilmiştir. Veriler araştırmacı tarafından geliştirilen anket formu ile 10. sınıf öğrencilerinden toplanmış, veri analizinde okul güvenliğinin boyutlarındaki görüşler için frekans, yüzde, aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri kullanılmıştır. Öğrenci görüşlerinin cinsiyete ve okul türüne göre muhtemel anlamlı farklılaşmaları için ise bağımsız gruplarda T-testi uygulamasına gidilmiştir.

Araştırma sonucunda, öğrencilerin okul güvenliğinin boyutlarına ilişkin görüşleri elde edilmiş ve bunlar tartışılmıştır. Ayrıca öğrencilerin okul güvenliğinin toplumsal güvenlik boyutuna ilişkin görüşlerinin cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmüştür. Bunun yanında, araştırmadan elde edilen bulgulara göre, öğrencilerin okul güvenliğinin psikolojik güvenlik, toplumsal güvenlik, fiziksel ortam/fiziksel çevre güvenliği boyutlarındaki görüşleri okul türüne göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır.

Anahtar kelimeler: Okul Güvenliği, Öğrenci Güvenliği, Ortaöğretim Okulu

ABSTRACT

Schools are such institutions that they have great influence on all individuals' behaviours. It's acknowledged by all that the school system has a leading role in the way people obtain knowledge and carry out their practices in society. For this reason, schools must improve their safety precautions in order to create a safe learning environment for all students.

The aim of this study is to determine high school students' ideas related to school safety. For this purpose, it was studied to attain students' ideas about physical, psychological, social and environmental safety in school. It was also studied whether these ideas differed significantly according to students' gender and school type.

The research is a survey. The universe of study consists high school students and the sample was constituted by separating the universe of study into two different groups about school type such as general and vocational high school. Data which were used to determine the students' ideas about their own schools' safety were gathered from a questionnaire which was built up by the researcher. The questionnaire was divided up into four subdimensions: Physical safety, psychological safety, social safety and facility/environmental safety. Frequency, percent, mean and standart deviation values were used in the analysis of students' ideas about safety subdimensions. For analyzing the significiant difference according to students' gender and school type, the independent samples T-tests results were used.

At the end of the research, students' ideas related school safety were discussed and it was identified that students' ideas about social safety differed significantly according to the gender. Boys have less social safety than girls. It was also identified that students' ideas related about psychological, social and facility/environmental safety differed significantly according to the school type. Vocational high school students have less psychological, social and facilty/environmental safety compared to the general high school students.

Keywords: School Safety, Student Safety, High Schools

ÖNSÖZ

Okullarda eğitim-öğretim faaliyetlerinin sağlıklı ve düzenli bir şekilde yürütülmesi, okulda yer alan bütün bireylerin eğitim-öğretim etkinliklerine hazır ve açık bir halde olması ile mümkündür. Bu durum ise okullarda öğrencilerin ve okuldaki diğer bireylerin kendilerini güvende hissettikleri ortamları oluşturmayı zorunlu kılmaktadır. Çünkü kendini güvende hissetmeyen bireylerin öğrenmeye istekli hale gelmesi mümkün değildir. Bu açıdan bakıldığında okullarda güvenlik konusunun büyük bir öneme sahip olduğu söylenebilir. Ülkemizde ve dünyada okul güvenliği ile ilgili çalışmalar hızla artmakta, okullarda meydana gelen güvenlik sorunlarının ve bunların çözüm yöntemlerinin belirlenmesi ve uygulanması için birçok çalışma yürütülmektedir.

Bu araştırma yukarıda bahsedilen çıkış noktasından hareketle, ortaöğretim öğrencilerinin okul güvenliğine ilişkin görüşlerinin öğrenilmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın konu ile ilgili sorunların tespitinde, çözüm yöntemlerinin geliştirilmesinde ve uygulanmasında ve yapılacak diğer akademik çalışmalarda sınırlı düzeyde de olsa katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın gerçekleştirilmesinde birçok kişi ve kurumun aktif desteği ve katkısı bulunmaktadır. Öncelikle ders döneminden araştırmanın bitimine kadar, bilgi, görüş ve eleştirilerini ortaya koyarak çalışmamın her anında benden desteğini esirgemeyen saygıdeğer hocam ve danışmanım Doç. Dr. Halil IŞIK'a teşekkür etmek isterim. Çalışmanın planlanmasında ve veri toplama aracının hazırlanmasında görüş ve önerileri ile katkı sunan değerli hocalarım Doç. Dr. Hasan ARSLAN, Yrd. Doç. Dr. İlknur ÇALIŞKAN MAYA ve Yrd. Doç. Dr. Mustafa Aydın BAŞAR'a da içten teşekkürlerimi sunarım.

Yüksek Lisans eğitimimin başından itibaren, eğitim sorunlarına yeni bir bakış kazanmamı sağlayan Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümü'nün değerli öğretim üyelerine de teşekkürü bir borç bilirim.

Araştırmanın gerçekleştirilmesi esnasında gerekli izin ve veriler konusunda yardımcı olan Çanakkale İl Milli Eğitim Müdürlüğü çalışanlarına, okullarda uygun şartları hazırlayarak süreci kolaylaştıran okul yöneticilerine ve öğretmenlerine ayrıca lisansüstü eğitimim esnasında benden desteklerini esirgemeyen değerli çalışma arkadaşlarıma da şükranlarımı sunarım.

Metin ve dilbilgisi düzenlemeleri konusunda yardımlarını gördüğüm Türkçe öğretmeni ablam Hanife'ye ve son olarak, hayatımın bütün dönemlerinde olduğu gibi lisansüstü eğitimimde de benden desteklerini esirgemeyen, çok kıymet verdiğim ve saygı duyduğum anneme ve babama da teşekkür etmek isterim. Onların desteği, bu çalışmayı bitirmemde en büyük itici güç olmuştur.

Çanakkale, 2012

Alper ÇALIKOĞLU

İÇİNDEKİLER

TAAHHÜTNAME	ii
JÜRİ ONAYI	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
ÖNSÖZ	vi
İÇİNDEKİLER	viii
TABLolar VE ŞEKİLLER	xi
SEMBOLLER ve KISALTMALAR	xii
BÖLÜM I: GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Amaç	3
1.3. Araştırmanın Önemi	4
1.4. Varsayımlar	5
1.5. Kapsam ve Sınırlılıklar	5
1.6. Tanımlar	6
1.7. Tezin Organizasyonu	7
BÖLÜM II: KURAMSAL ÇERÇEVE	8
2.1. Okul Güvenliği Kavramı	8
2.2. Güvenli ve Güvensiz Okullar	9
2.3. Okul Güvenliğinin Boyutları	11
2.3.1. Okulda Fiziksel/Bedensel Güvenlik	12
2.3.2. Okulda Psikolojik Güvenlik	16
2.3.3. Okulda Toplumsal Güvenlik	18
2.3.4. Okulda Fiziksel Ortam ve Fiziksel Çevre Güvenliği	25
2.4. Okul Güvenliği Sorununun Çözümüne Yönelik Uygulamalar	30
2.5. Konu ile İlgili Araştırmalar	40
2.5.1. Türkiye’de Yapılan Araştırmalar	41
2.5.2. Yurtdışında Yapılan Araştırmalar	44

BÖLÜM III: YÖNTEM	47
3.1. Araştırma Modeli	47
3.2. Evren ve Örneklem	47
3.3. Verilerin Toplanması	50
3.4. Veri Toplama Aracı	51
3.5. Verilerin Analizi ve Yorumlanması	53
BÖLÜM IV: BULGULAR VE YORUM	55
4.1. Cevaplayıcıların Kişisel Özelliklerinin Dağılımına İlişkin Bulgular ve Yorumlar	55
4.2. Ortaöğretim Kurumlarındaki Öğrencilerin Okul Güvenliğinin Fiziksel/Bedensel Güvenlik Boyutuna İlişkin Görüşleri ile İlgili Bulgular ve Yorumlar	56
4.3. Ortaöğretim Kurumlarındaki Öğrencilerin Okul Güvenliğinin Ruh Sağlığı/ Psikolojik Güvenlik Boyutuna İlişkin Görüşleri ile İlgili Bulgular ve Yorumlar	58
4.4. Ortaöğretim Kurumlarındaki Öğrencilerin Okul Güvenliğinin Toplumsal Güvenlik Boyutuna İlişkin Görüşleri İle İlgili Bulgular ve Yorumlar	61
4.5. Ortaöğretim Kurumlarındaki Öğrencilerin Okul Güvenliğinin Fiziksel Ortam/Fiziksel Çevre Güvenliği Boyutuna İlişkin Görüşleri İle İlgili Bulgular ve Yorumlar	65
4.6. Öğrencilerin Okul Güvenliğinin Boyutlarına İlişkin Görüşlerinin Cinsiyete Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Bulgular ve Yorumlar	68
4.7. Öğrencilerin Okul Güvenliğinin Boyutlarına İlişkin Görüşlerinin Okul Türüne Göre Farklılaşma Durumu İle İlgili Bulgular Ve Yorumlar	69
BÖLÜM V: SONUÇ, ÖNERİLER VE ÖZET	72
5.1. Sonuç	72
5.2. Öneriler	75
5.2.1. Araştırmacılara Öneriler	75
5.2.2. Okul Yöneticilerine ve Öğretmenlere Öneriler	76
5.2.3. Politika Oluşturuculara Öneriler	77
5.3. Özet	78

KAYNAKÇA	81
EKLER	98
EK-1 Araştırma İzin Yazısı	98
EK-2 Öğrenciler için Okul Güvenliği Anketi Formu	99
ÖZGEÇMİŞ	102

TABLolar VE ŞEKİLLER

Tablo		Sayfa
1	Çanakkale il merkezinde bulunan örgün ortaöğretim kurumları, okul türleri ve öğrenci sayıları	48
2	Örnekleme oluşturan genel ortaöğretim ve mesleki ortaöğretim gruplarına çalışma evrenindeki öğrenci sayısı, toplanan ve değerlendirmeye alınan anket sayıları ve örneklem grubu dağılımı	50
3	Öğrenciler için Okul Güvenliği Anketinin Boyutları için Güvenilirlik Katsayıları	52
4	Veri analizinde olumlu ve olumsuz maddeler için puan aralıkları ve öğrenci görüşleri	53
5	Cevaplayıcıların Kişisel Özelliklerine Göre Dağılımı	55
6	Öğrencilerin okul güvenliğinin fiziksel / bedensel güvenlik boyutuna ilişkin görüşleri	56
7	Öğrencilerin okul güvenliğinin ruh sağlığı / psikolojik güvenlik boyutuna ilişkin görüşleri	59
8	Öğrencilerin okul güvenliğinin toplumsal güvenlik boyutuna ilişkin görüşleri	62
9	Öğrencilerin devam ettikleri okulların, okulda fiziksel ortam/fiziksel çevre güvenliği boyutuna ilişkin görüşleri	66
10	Öğrencilerin okul güvenliğinin boyutlarına ilişkin görüşlerinin cinsiyete göre farklılığı ile ilgili bulgular	68
11	Öğrencilerin okul güvenliğinin boyutlarına ilişkin görüşlerinin okul türüne göre farklılığı ile ilgili bulgular	69
Şekil		
1	Olumlu Okul İklimi Boyutları	33
2	Güvenli Okul Oluşturmada Stratejik Süreç	40
3	Evren, Çalışma Evreni ve Örneklem Grubu Seçimi	49

SEMBOLLER ve KISALTMALAR

N	: Eleman Sayısı
%	: Yüzde
S.S.	: Standart Sapma
\bar{X}	: Aritmetik Ortalama
f	: f değeri
p	: p değeri
t	: t değeri
sd	: Serbestlik derecesi
Akt	: Aktaran
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
NSW	: New South Wales
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
UNESCO	: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü)
UNICEF	: United Nations Children's Fund (Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu)
WHO	: World Health Organization (Dünya Sağlık Örgütü)

BÖLÜM I

GİRİŞ

Araştırmanın bu bölümünde problem durumu, araştırmanın amacı, önemi, varsayımlar, sınırlılıklar, tanımlar ve tezin organizasyonuna yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Günümüzde eğitimin gerçekleştirildiği kurumlar temelde aile, çevre ve okul kümeleri altında toplanmaktadır. Bu kurumların içinde okul, eğitim ve öğrenimin gerçekleştirildiği en önemli kurumlardan biridir. Bireyin yetişmesinde ve toplumda kendisine uygun bir rol edinmesinde ihtiyaç duyduğu çeşitli bilgi, alışkanlık ve uzmanlıklara yönelik gereklilikler okulun işlevleri ile ilişkilendirilebilmektedir (Adem 2009). Bu nedenle okulun birey ve toplum hayatında büyük bir öneme sahip olduğu söylenebilir.

Okullar eğitimin ekonomik, sosyal ve kültürel amaçlarını gerçekleştirmekle görevli sistemlerdir. Bu görevi gerçekleştiren okul örgütü, öğrenciye gerçek çevreyi kolaylaştırarak, dengeleştirerek ve temizleyerek öğretmeyi görev kabul eden bir özel çevre olarak kabul edilmektedir (Bursalıoğlu 2008). Bu özel çevrenin görevini etkili bir şekilde gerçekleştirebilmesi ve eğitimsel amaçlara ulaşılabilmesi için okuldaki bütün bireylerin kendilerini güvende hissedecekleri ortamların oluşturulması büyük önem taşımaktadır (Işık 2004b; Memduhoğlu ve Taşdan 2007; Özer ve Dönmez 2007).

Maslow'un motivasyon teorisine göre, kendini güvende hissetmeyen bir öğrencinin öğrenmeye güdülenmesi çok zor ve hatta imkansız olarak kabul edilebilmektedir (Işık 2004b). Bununla birlikte okullarda öğrencilerin zorbalık, fiziksel ve duygusal şiddet, cinsel istismar gibi olaylarla karşı karşıya kalabildikleri, ayrıca okul mekânlarının fiziksel özellikleri ve tabii afetlere karşı yetersiz önlemler nedeniyle de öğrenciler için güvensiz durumların ortaya çıkabildiği belirtilmektedir (Işık 2009; Memduhoğlu ve Taşdan 2007; Özer ve Dönmez 2007; Verdugo ve Schneider 2005).

Yapılan çalışmalar okullarda güvenlik konusunun hem ulusal düzeyde hem de dünya genelinde bir sorun alanı haline geldiğini ortaya koymaktadır. Amerika Birleşik Devletleri'nde yapılan çalışmalarda okullarda zorbalık türü davranışlara maruz kalan ya da

bu davranışı gerçekleştiren öğrencilerin oranının %30'ları bulunduğu belirtilmektedir (Cohn ve Canter 2003; Fox vd. 2003; Nansel vd. 2001). Benzer şekilde ülkemizde yapılan çalışmalarda da bu tür davranışların oranının yüksek olduğu görülmektedir. Kartal ve Bilgin (2009)'in çalışmasında öğrencilerin yarıya yakınının haftada bir ya da daha fazla zorbalığa maruz kaldığını belirtilmektedir. Kapıcı (2004) da yaptığı çalışmada öğrencilerin %40 oranında bedensel, sözel, duygusal ve cinsel zorbalığa maruz bırakıldığını ortaya koymaktadır.

Bunun dışında konu ile ilgili araştırmalar incelendiğinde okullarda şiddet ve taciz konularının da okuldaki bireylerin güvenliğini tehdit eden unsular olduğu anlaşılmaktadır. Dünya Sağlık Örgütü (WHO) 2002 yılında yayınladığı raporda okullarda cinsel taciz olaylarının küresel boyutlu bir sorun olduğuna dikkat çekmiş ve birçok ülke okullarında yaşanan cinsel istismar ve taciz olaylarına yer vermiştir (Krug vd. 2002). Ülkemizde de yine benzer durumlarla karşılaştığı söylenebilir. Türk Eğitim Sen(2005)'in ülke genelinde ilköğretim 7. ve 8. sınıf öğrencileri üzerinde yaptığı taciz ve şiddet araştırmasında "okulda arkadaşlarınızla oyun oynarken ya da teneffüslerde "istemediğiniz halde" size yapıldığını ve "ayıp" olduğunu düşündüğünüz davranışlarda bulunan çocuklar var mı?" sorusuna öğrencilerin % 53.4'ü evet cevabını vermiştir. Ayrıca öğrencilerin % 24.7'si cinsel taciz türü davranışlara maruz kaldıklarını belirtmiştir. Aynı çalışmada kız öğrencilerin en çok rahatsız olduğu taciz türünün de yine cinsel taciz olduğu görülmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığı'nın okullarda gerçekleşen şiddet olayları ile ilgili olarak hazırladığı veritabanına ülke genelindeki ortaöğretim kurumlarının %28,5'inin şiddet ile ilgili olay kaydı girmiştir. Benzer şekilde TBMM'nin, çocuklarda ve gençlerde meydana gelen şiddet eğilimi üzerine, 2007 yılının Nisan ayında tamamladığı araştırmasında, ortaöğretim öğrencilerinin şiddeti en sık gördüğü mekânlar içinde okul ve çevresi % 34 ile ikinci sıradadır (Erol 2009).

Okulların fiziksel güvenliği ile ilgili olarak ülkemizdeki okul binalarının depreme ve diğer afetlere dayanıklılığı konusu da büyük bir öneme sahiptir. Son yıllarda ülkemizde meydana gelen deprem felaketlerinde okul binalarının ve öğrencilerin zarar görmesi bu bakımdan dikkat çekicidir. 1999 yılında Marmara Bölgesi'nde meydana gelen depremde bölgedeki 100 okul binasının tamamı yıkılmış, 1000 ilköğretim okulu ise yarısı ya da büyük bölümü hasarlı hale gelmiştir. Bununla birlikte bölgedeki öğretmen varlığının %25'i

depremin ardından buldukları bölgeden ayrılmak zorunda kalmışlardır (UNICEF 2001b). Benzer şekilde 1 Mayıs 2003 Bingöl depreminde hayatını kaybedenlerin yarısının bir okuldan olması da bu açıdan bakıldığında önemlidir (Erol 2009). Yine aynı şekilde 23 Ekim 2011 Van depreminde bir okul binası tamamen yıkılmış, 16 okul binası ve 1939 derslik hasar görmüştür (MEB Web Sitesi 2011, <http://www.meb.gov.tr/haberler/haberayrinti.asp?ID=9118> 07.12.2011). 5 Aralık 2011 tarihinde Ege Denizinde meydana gelen 5.1 şiddetindeki depremin ardından il milli eğitim müdürlüğünce yapılan kontrollerde Çanakkale ilindeki beş ilköğretim okulunun depreme dayanıksız olduğu gerekçesi ile boşaltılıp tahliye edilmiş olması da okul binalarının depreme ne kadar dayanıklı olduğu konusunda fikir vermektedir (Hürriyet Gazetesi Web Sitesi 2011, <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/19446733.asp> 12.12.2011). Konu ile ilgili olarak yapılan bilimsel çalışmalarda da benzer sonuçların görüldüğünü söylemek mümkündür. Farklı coğrafi bölgelerde yer alan ve farklı nüfus özelliklerine sahip altı ilde bulunan toplam 327 resmi ve özel ilköğretim okulunda yapılan bir çalışmada, okulların doğal yıkım, yangın vb. düzenlemeler açısından yeterli bulunmadığı belirtilmesi bu duruma bir örnek olarak gösterilebilir (Başar Mustafa Aydın 2003).

Basın-yayın organlarında ülkemiz okullarında öğrencilerin fiziksel ve duygusal şiddet, saldırganlık, zorbalık, istismar vb. olaylara maruz kaldığına dair haberlere sıkça rastlanmaktadır. Bununla birlikte konu ile ilgili çalışmalar incelendiğinde öğrencilerin okullarda çok çeşitli fiziksel, ruhsal ve sosyal ortam ve şartlar nedeniyle güvensizlik yaşadıkları görülmektedir.

Bu bilgiler çerçevesinde ortaöğretim öğrencilerinin okul güvenliğine ilişkin görüşlerinden hareketle güvenlik algılarının belirlenmesi bu araştırmanın problem durumunu oluşturmaktadır.

1.2. Amaç

Bu araştırmanın amacı ortaöğretim öğrencilerinin okul güvenliğine ilişkin görüşlerinin öğrenilmesidir. Ortaöğretim öğrencilerinin okul güvenliğine ilişkin görüşleri öğrencilerin okullarının ne kadar güvenli olduğuna dair algılarının belirlenmesinde kullanılacaktır. Araştırmada bu temel amaca bağlı kalınmak koşulu ile aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Ortaöğretim kurumlarındaki öğrencilerin devam ettikleri okulların, okulda fiziksel/bedensel güvenlik boyutuna ilişkin görüşleri nelerdir?
2. Ortaöğretim kurumlarındaki öğrencilerin devam ettikleri okulların, okulda ruh sağlığı/psikolojik güvenlik boyutuna ilişkin görüşleri nelerdir?
3. Ortaöğretim kurumlarındaki öğrencilerin devam ettikleri okulların, okulda toplumsal güvenlik boyutuna ilişkin görüşleri nelerdir?
4. Ortaöğretim kurumlarındaki öğrencilerin devam ettikleri okulların, okulda fiziksel ortam/fiziksel çevre güvenliği boyutuna ilişkin görüşleri nelerdir?
5. Ortaöğretim kurumlarındaki öğrencilerin devam ettikleri okulların fiziksel /bedensel güvenlik, ruh sağlığı/psikolojik güvenlik, toplumsal güvenlik, fiziksel ortam/fiziksel çevre güvenliği boyutlarına ilişkin görüşleri cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
6. Ortaöğretim kurumlarındaki öğrencilerin devam ettikleri okulların fiziksel /bedensel güvenlik, ruh sağlığı/psikolojik güvenlik, toplumsal güvenlik, fiziksel ortam/fiziksel çevre güvenliği boyutlarına ilişkin görüşleri okul türüne göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Okullar, bünyesinde var olan bütün bireylerin kendilerini güvende hissetmesi gereken eğitim kurumlarıdır. Etkili bir eğitim için gerekenlerden bir tanesinin de güvenli bir okul ortamı olduğu söylenebilir. Değişen dünya şartlarında okulların güvenliğinin önemli bir sorun haline geldiği ve ülkemizde de bu sorunun yansımaları ile karşılaşıldığını söylemek mümkündür. Bu sorunların çözümünde kullanılacak yöntem için okul güvenliği ile ilgili bilimsel araştırmaların yürütülmesi ve bu araştırmaların sayısının artırılması gerekliliği yadsınamaz bir gerçeklik olarak ortaya çıkmaktadır.

Bu noktadan hareketle bu araştırmanın ortaöğretim okullarının güvenlik açısından mevcut durumunun ortaya konmasına ve okul güvenliği ile ilgili olarak ortaöğretim okullarının eksiklerinin belirlenmesine yardımcı olması beklenmektedir. Ayrıca araştırmanın alan yazınına yapacağı katkı ile konu ile ilgili yapılacak olan diğer çalışmalarda araştırmacılara farklı bir bakış açısı sunabileceği ve okulların daha güvenli

yerler olması için alınacak tedbirlerde politika oluşturuculara ve uygulayıcılara ışık tutabileceği düşünülmektedir.

1.4. Varsayımlar

1. Veri toplama aracı, uygun içerik analizine ve uzman görüşlerine dayalı olarak geliştirildiğinden ortaöğretim öğrencilerinin okul güvenliğine ilişkin görüşlerini yansıtmada geçerlidir.

2. Veri toplama aracının doldurulmasında öğrencilerin samimi ve yansız cevaplar vermesini sağlayacak tedbirler alınmış olduğundan sonuçlar güvenilir bilgiler içermektedir.

3. Çanakkale il merkezindeki ortaöğretim kurumlarından seçilen öğrencilerden oluşturulan örneklem grubunun evreni temsil edecek nitelik ve nicelikte olması sağlanmıştır.

1.5. Kapsam ve Sınırlılıklar

Bu araştırma kapsam, veri toplanan okullar ve öğrenciler, okul güvenliğinin boyutları açısından aşağıdaki şekilde sınırlandırılmıştır.

1. Araştırmanın kapsamı 2011–2012 öğretim yılında Çanakkale il merkezindeki resmi ortaöğretim kurumlarında öğrenin gören öğrenciler ile sınırlandırılmıştır.

2. Öğrencilerin sınıf seviyesine göre araştırma konusundaki ilgi ve duyarlılığı, daha önceki çalışmalara katılmadaki istekliliği, okula devam durumu gibi konularda okul yöneticileri ile yapılan görüşmeler sonucunda araştırma için en uygun sınıf seviyesinin 10. sınıf olacağı düşünülmüş ve bu nedenle araştırmada toplanan veriler 10. sınıf öğrencileri ile sınırlandırılmıştır.

3. Veri toplanan okullar belirlenirken Çanakkale il merkezindeki öğrenci sayısı bakımından en büyük üç genel ortaöğretim kurumu ile en büyük üç mesleki ortaöğretim kurumu örnekleme alınmıştır. Mesleki ortaöğretim kurumları seçilirken Kız Meslek Lisesi yalnızca kız öğrencilerin eğitim görmeleri nedeniyle özel güvenlik sorunları ile karşılaşılabilecek olmalarından dolayı seçim dışında bırakılmıştır.

4. Veri toplanan okullar seçilirken, zamanın ekonomik kullanımı ve okul şartlarının uygunluğu açısından araştırmacının çalıştığı okul da örnekleme alınmıştır. Araştırmacının okulunda veri toplama aşamasında öğrenci cevaplarında yanlılık oluşmaması için anket

uygulamasında öğretmen ve okul yöneticilerinden yardım alınmış ve bütün uygulamalarda öğrencilere araştırmanın amacı, verdikleri cevapların gizli kalacağı ve araştırmanın amacı dışında kullanılmayacağı titizlikle açıklanarak gerekli tedbirler alınmıştır.

5. Öğrencilerin okul güvenliğine ilişkin görüşleri, öğrencilerin mevcut algılarına göre beşli Likert tipi ankete verdikleri cevaplar ile sınırlandırılmıştır. Öğrenci algıları duruma göre değişebileceğinden araştırmada yer alan öğrenci görüşleri öğrencilerin kendi okulları ile ilgili cevaplama anındaki algıları ile sınırlıdır.

6. Veri toplama aracında okul güvenliğinin boyutları uygun içerik analizi ve kaynak taraması ile sınırlandırılmıştır.

1.6. Tanımlar

Bu bölümde araştırmada yer alan okul güvenliği, okul güvenliği boyutları ve okul türleri ile ilgili kavramların tanımlarına yer verilmiştir.

Okul güvenliği: Okuldaki bütün bireylerin bedensel, ruhsal, toplumsal ve fiziksel çevre boyutları açısından kendilerini güvende hissedebilmeleri için uygun ortamın oluşturulmasıdır.

Okulda fiziksel/bedensel güvenlik: Okuldaki bireylerin fiziksel/bedensel açıdan kendilerini güvende hissetmeleri için gerekli beslenme, temizlik ve sağlık ortamlarının oluşturulmasıdır.

Okulda psikolojik güvenlik: Okuldaki bireylerin ruh sağlığını koruyacak, bireylerin kendilerini psikolojik olarak güvende hissetmelerini sağlayacak olumlu iklime yönelik ortamların oluşturulmasıdır.

Okulda toplumsal güvenlik: Okuldaki bireylerin okul çevresi ya da okuldaki diğer bireyler tarafından karşı karşıya bırakıldıkları zorbalık, dayak, ayrımcılık ya da cinsel istismar gibi davranışlar bakımından kendilerini güvende hissedecekleri ortamların oluşturulmasıdır.

Okulda fiziksel ortam/fiziksel çevre güvenliği: Okuldaki bireylerin okulun fiziksel imkânları, doğal afetler ve mal güvenliği açısından kendilerini güvende hissedecekleri ortamların oluşturulmasıdır.

Mesleki Ortaöğretim Kurumu: Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı olarak, mesleki ve teknik eğitim alanında diplomaya götüren örgün orta öğretim kurumlarıdır.

Genel Ortaöğretim Kurumu: Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı olarak, mesleki ve teknik alanda eğitim veren okulların dışında kalan, Genel liseler, Anadolu Liseleri, Fen Liseleri, Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri ve aynı seviyede benzeri diğer örgün ortaöğretim kurumlarıdır.

1.7. Tezin Organizasyonu

Tez beş ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde problem durumu, amaç, önem, varsayımlar, kapsam ve sınırlıklar, tanımlar ve tezin organizasyonuna ait alt başlıklara yer verilmiştir.

İkinci bölümde tezin konusu ile ilgili kavramsal temellerin oturtulması için bir kuramsal çerçeveye yer verilmiştir. Bu bölümde okul güvenliği kavramı, güvenli ve güvensiz okulları özellikleri, okul güvenliğinin boyutları ve okullarda güvenlik sorununun çözümüne yönelik uygulamalara ait alt başlıklara yer verilmiştir.

Üçüncü bölümde araştırmanın yapılmasında izlenen yöntemle ilgili açıklamalara yer verilmiştir. Bu bölümde araştırma modeli, evren ve örneklem, verilerin toplanması, veri toplama aracı ve verilerin analizi ve yorumlanması ile ilgili ait başlıklara yer verilmiştir.

Dördüncü bölümde veri toplama aracının uygulanması ile elde edilen bulgulara ve bu bulguların yorumlarına yer verilmiştir. Bu bölümde, cevaplayıcıların kişisel özelliklerinin dağılımına ait bulgular, öğrencilerin okul güvenliğinin fiziksel/bedensel güvenlik, psikolojik güvenlik, toplumsal güvenlik ve fiziksel ortam/fiziksel çevre güvenliğine ilişkin görüşlerine ait bulgularla ilgili alt başlıklara yer verilmiştir. Bu bölümde ayrıca okul güvenliğinin boyutları ile ilgili öğrenci görüşlerinin cinsiyete ve okul türüne göre farklılığına ait alt başlıklara yer verilmiştir.

Beşinci bölümde tezin özeti, sonuçlar ve önerilere ait alt bölümlere yer verilmiştir. Bu bölümde tezin özetinin verilmesinin ardından araştırmadan elde edilen sonuçlar açıklanmış ve bölümün sonunda araştırmacılara, okul yöneticilerine ve politika oluşturuculara öneriler yapılmıştır.

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde okul güvenliği kavramı, güvenli ve güvensiz okullar, okul güvenliğinin boyutları, okul güvenliği sorununun çözümüne yönelik uygulamalara ve konu ile ilgili yurtiçinde ve yurtdışında yapılan bazı araştırmalara yer verilmiştir.

2.1. Okul Güvenliği Kavramı

Okul, bireyin her köşesinde kendisini güvende hissetmesi gereken bir yerdir. Bu nedenle etkili bir öğretim için okuldaki yönetsel karar ve uygulamaların bu yönde gerçekleştirilmesi büyük bir önem taşımaktadır (Işık 2004b). Bununla birlikte güvenli okulun oluşturulabilmesi için eğitimcilerin, öğrencilerin, velilerin, sivil toplum örgütlerinin ve kanun yapıcıların ortak çabalarına ihtiyaç duyulmaktadır (Rosiak 2009).

Bucher ve Manning (2005:56) güvenli okulu “öğrenci, öğretmen, yönetici, çalışan ve ziyaretçilerin olumlu bir etkileşim içinde olduğu, okulun misyonunu yansıtan olumlu ilişkilerin ve kişisel gelişimi sağlayan tutum ve davranışların hâkim kılındığı bütün bir okul iklimi” olarak tanımlamıştır. Verdugo ve Schneider(2005:96)’e göre okul güvenliği, “okuldaki öğrencilerin ve diğer yetişkinlerin fiziksel ve psikolojik olarak kendilerini güvende hissettikleri bir çevrenin sağlanmış olmasıdır”. Okul güvenliği öğrenci, öğretmen ve diğer personelin kendilerini fiziksel, psikolojik ve duygusal yönden özgür hissetmeleri ile okulda eğitim için uygun bir ortam oluşturulması olarak da görülebilir (Işık 2004b).

Schneider, Walker ve Sprague (2000) okullarda güvenlik sorunlarıyla karşı karşıya kalınmasında dört ana unsurun rolü olduğunu ortaya koymuştur. Bunlar; (a)okul alanının tasarımı, denetimi ve kullanımı, (b)okuldaki yönetsel işlemler ve uygulamalar, (c)okul çevresi ve okulun hizmet verdiği topluluklar, (d)okuldaki öğrencilerin davranış biçimleri ve geçmişteki yaşantılarıdır.

Ronald Stephens, okul güvenliğinin temelde altı kategoriden etkilendiğini belirtmiştir. Bunlar :

1. Çalışanların ve öğrencilerin kişisel özellikleri

2. Okulun fiziksel çevresi
3. Topluluğun ekonomik şartları
4. Okul çevresinin sosyal şartları
5. Çalışanların ve öğrencilerin kültürel özellikleri
6. Yerel politik iklimdir. (Public Schools of North Carolina State Board of Education 1998).

2.2. Güvenli ve Güvensiz Okullar

Okullarda eğitim-öğretim etkinliklerinin iyi yürütülebilmesi için öğrenmenin ve olumlu sosyal ilişkilerin teşvik edildiği güvenli ortamların sağlanması gereklidir. Araştırmalar okul genelinde öğrenci, okul çalışanları ve halkın ihtiyaçlarının tamamını birlikte karşılayacak politika ve uygulamalarla, bunlara uygun donanımsal şartları birlikte sağlayan okullarda güvenliğin daha yüksek olduğunu ortaya koymaktadır (National Crime Prevention Council 2003).

Bu tür okullarda yüksek oranda akademik başarıya odaklanılmış, öğrenci ve çalışanların olumlu ilişkiler geliştirebilmesi için uygun şartlar oluşturulmuştur. Ayrıca bu tür okullarda ailelerle ve toplumla etkili bir ilişki de söz konusudur. Genel olarak güvenli okulların karakteristik özellikleri ve bu okullarda görülen uygulamalar şu şekilde toplanabilir (Dwyer, Osher ve Warger 1998; National Crime Prevention Council 2003; Pollack ve Sundermann 2001; Schneider, Walker ve Sprague 2000) :

1. Okul, aile ve toplumu önemseyen iyi bir yönetimi vardır.
2. Politika ve programların belirlenmesinde öğrenci görüşleri dikkate alınır.
3. Olumlu bir iklimine sahiptir.
4. Bütün öğrencileri erişilebilir durumdadır.
5. Akademik olarak etkilidir.
6. Öğrencilerin yaşam becerilerini artırmak ve yaşam becerilerini geliştirmek için etkinliklere yer verilir.
7. Değerler ve etkinlikler tüm bireylerin sahipleneceği şekilde belirlenmektedir.
8. Saygıyı ön planda tutan ve farklılıkların değer olarak kabul edildiği bir kültür bulunur.

9. Güvenlik sorunları açık bir şekilde tartışılır.

10. Öğrencilere saygılı davranılır ve öğrenci ile çalışan arasında olumlu ilişki kurulmasını sağlar.

11. Öğrencilerin taşıdıkları endişeleri açık ve kolay bir şekilde paylaşmalarını sağlayacak yollar üretir.

12. İstismara uğrayan ya da ihmal edilen öğrencilerin durumları hakkında başvuru yapabilecekleri bir sistemleri vardır.

13. İyi vatandaş olmayı ve karakter gelişimini özendiricidir.

14. Okulun fiziksel çevresi güvenlidir ve okul genelinde saygıyı destekleyici politikalar etkindir.

15. Bütüncül önleme ve müdahale programları oluşturulmuştur ve desteklenmektedir.

16. Müdahaleler öğrenci ihtiyaçlarını dikkate alacak uygulamalar üzerine kurulmuştur.

Güvenlik konusu okuldan okula farklılık gösterebilir ancak araştırmalar genel itibarı ile aşağıdaki etkenlerin okulları güvensiz yaptığını ortaya koymaktadır (National Crime Prevention Council 2003; Schneider, Walker ve Sprague 2000):

1. Kötü bir okul tasarımı ve okul alanlarının uygun olmayan kullanımı
2. Aşırı derecede kalabalık okul ortamları, izdihamlar
3. İnsani değerlerden uzak ve tutarsız disiplin politikaları
4. Kültürel ve bireysel farklılıklara duyarsızlık
5. Öğrenciyi toplum için zararlı duruma getiren yabancılaşma
6. Risk grubundaki öğrencilerin öğretmenleri ve akranları tarafından dışlanması
7. Okul rutinlerinde ve kurallara uygun davranışları sağlamada öfke ve garez
8. Net olmayan akademik ve davranışsal beklentiler
9. Suç aletleri ve şiddet olayları
10. Etkisiz denetim
11. Bireyler arasındaki uyumun yitirilmesi
12. Kaos ve stres

2.3. Okul Güvenliğinin Boyutları

Okul güvenliğinin kapsamı okulda hem öğrencilerin hem de öğretmenlerin güven içerisinde yaşamasıyla ilgilidir (Memduhoğlu ve Taşdan 2007). Işık (2004b) okul güvenliğinin kapsamını öğrencinin ve diğer bireylerin okula gitmek için evden ayrılmasından tekrar eve dönüncüye kadar geçen bütün süreçler olarak ortaya koyarak okul güvenliğinin mekân olarak kapsamını okul ile ev arasındaki güvenlik, okul içindeki güvenlik ve sınıftaki güvenlik olmak üzere üç maddede toplamıştır.

Schnedier, Walker ve Sprague (2000), okul güvenliğindeki sorun alanlarını dört ana boyutta incelenebileceğini belirtmektedir. Bunlar:

1. Okul alanlarının tasarımı, kullanımı ve denetimi
2. Okuldaki yönetsel uygulamalar
3. Okulun bulunduğu bölge ve okul çevresi ile yürütülen ilişkiler
4. Okul öğrencilerinin davranış özellikleri ve geçmişleri

Bucher ve Manning (2005), okul güvenliğinin kapsamında fiziksel güvenlik odaklı yaklaşımın zihinsel ve duygusal güvenliği de ön plana alacak şekilde değişerek, bütün öğrenciler için destekleyici bir iklimin oluşturulması gerekliliğine dikkat çekmiştir.

Okul güvenliğinin boyutlarını okullarda güvenlik alanında yaşanacak sorun alanları olarak düşünmek mümkündür. Memduhoğlu ve Taşdan (2007), okul güvenliği ile ilgili sorun alanlarını şiddet ile ilgili yaşanan sorunlar, okul ortamı ve araç-gereç kullanımı ile ilgili sorunlar, tabii afet, yangın ve kazalardan kaynaklanan sorunlar olarak üç başlık altında incelemiştir.

Özer ve Dönmez (2007), okullarda güvenliği etkileyen etkenlerde kurumsal öğeleri incelemiş ve bunları, okulun fiziksel çevresini ve binasını konu alan **fiziksel etkenler**, okuldaki bireylerin ilişkilerini etkileyen okul iklimini konu alan **psikolojik etkenler** ve okuldaki bireylerin arasında var olan değer, inanç ve normlarla oluşan okul kültürünü konu edinen **sosyal etkenler** olarak üç başlıkta toplamıştır.

Bireylerin güvenlikle ilgili yaşadıkları sorunlar ve güvenlik algıları zaman içinde değişiklik gösterebildiğinden okul güvenliği ile ilgili sorun alanları da zaman içinde farklılaşabilmektedir. Farklı sorun alanları ile ilgili farklı boyutlandırmalar yapılabilirse de

okul güvenliği hakkında genel ve kapsayıcı bir boyutlandırma Işık(2009: 26) tarafından yapılmış ve okul güvenliğinin boyutları dört ana maddede toplanmıştır. Bunlar;

Öğrencilerin ve Diğer Bireylerin Okulda Fiziksel/Bedensel Güvenliği: Bu boyut okullarda temizlik, sağlık ve beslenme ile ilgili sorunları kapsamaktadır.

Öğrencilerin ve Diğer Bireylerin Okulda Psikolojik Güvenliği: Bu boyut okuldaki bireylerin ruh sağlığını etkileyen uygulamaları kapsamaktadır.

Öğrencilerin ve Diğer Bireylerin Okulda Toplumsal Güvenliği: Bu boyut okuldaki öğrencilerin ve diğer bireylerin zorbalık, dayak, ayrımcılık ve cinsel istismarı konularını ele almaktadır.

Öğrencilerin ve Diğer Bireylerin Okulların Fiziksel Ortamlarına ve Fiziksel Çevreye İlişkin Güvenliği: Bu boyut okulun fiziksel imkânları, doğal afetler ve okullarda mal güvenliği ile ilgili sorunları konu edinmektedir.

2.3.1. Okulda Fiziksel / Bedensel Güvenlik

Bu bölümde öğrencilerin ve okuldaki diğer bireylerin okul güvenliğinin fiziksel/bedensel güvenlik boyutu ile ilgili okullarda temizlik, sağlık ve beslenme konularına yer verilecektir.

Okulda Temizlik: ABD’de okulların mevcut olanakları üzerine, 10. sınıf öğrencilerinin görüşlerinin sorulduğu bir araştırmada okulların % 60’ında zeminde çöplerle karşılaşıldığı, % 33’ünde katların ve duvarların temiz tutulmadığı, % 30’unda kapısı sağlam olmayan tuvaletlerin bulunduğu ortaya çıkmıştır (Planty ve DeVoe 2005) . Ülkemizde yapılan araştırmalarda da benzer sonuçlarla karşılaşıldığını söylemek mümkündür. Yapılan araştırmalarda okullarda tuvaletlerin temiz tutulmadığı, sabun v.b. temizlik maddelerinin yetersiz olduğu, okullarda yeterince temizlik görevlisinin istihdam edilemediği gibi sorunlarla karşılaşıldığı belirtilmektedir (Akın vd. 2000; Usta 2008).

Okulların sağlıklı nesiller yetiştirebilmek için temiz olma zorunluluğu bulunmaktadır. Ancak okulların temizliği konusunda bütün çabayı temizlik görevlilerinden beklemek doğru bir yaklaşım olarak görülmemelidir. Eğitsel açıdan bakıldığında okulun temizliği için öğrencilerin ve öğretmenlerin de sorumluluk alması önem taşımaktadır. Özellikle yemek ve pansiyon hizmetlerinin bulunduğu okullarda öğrencilere temizlik konusunda

sorumluluk verilmesi okulda temizlik sorununun azaltılması açısından daha da büyük öneme sahiptir (Işık 2009).

Okulda Sağlık: Okulların öğrencilerin ve okuldaki diğer bireylerin sağlığını koruyucu yerler olması gerekmektedir. Bu amaçla okul ve çevresinde sağlığı olumsuz etkileyen etmenleri denetleme ve okuldaki bütün bireylerin sağlıklı bir yaşam biçimi geliştirmesine katkıda bulunma faaliyetlerinin tamamı okul sağlığı hizmetlerinin kapsamındadır (Arabacı 2010). Bu anlamda okullarda özellikle öğrenci sağlığı konusunda karşılaşılan sorunlara yönelik tedbirlerin alınması, ayrıca karşılaşılabilecek riskleri ve muhtemel tehlikeleri belirleyerek anında müdahale edilmesi yönetimlerin sorumluluğu altındadır. Okullarda öğrenci sağlığını etkileyebilecek başlıca etkenler şunlardır (Taşdan ve Memduhoğlu 2008):

1. Hastalıklara karşı koruma ve bakım
2. Hijyen ve temizlik
3. Beslenme alışkanlıkları ve beslenme programları
4. Okul mekânlarının öğrenci grupları açısından paylaşımı
5. Okulda var olan oyun alanları ve okul bahçesi
6. Kaza ve yaralanma
7. Alkol, sigara ve zararlı madde kullanımı
8. Öğrencilerin taşımak zorunda kaldıkları ağır eşyalar (okul çantaları vb.)
9. Okul fiziksel ortamının özellikleri
10. Okula gidiş-geliş
11. Öğrencilere karşı kötü muamele

Bu faktörlerle birlikte, okulların çok sayıda öğrenci ve çalışanı bir araya getiren mekânlar haline gelmesi, okullarda ilk yardım, acil müdahale, salgın hastalık durumlarının belirlenmesi gibi sorun alanlarıyla ilgilenecek bir sistemi ihtiyaç haline getirmiştir (Nicholson ve Wyche 1997). Bu amaçla ABD’de okul sağlığı sorunlarının çözümü için okullarda (1) eyalet yönetimi emrinde, sağlık taraması, aşılama hizmetlerinin yürütülmesi ve salgın hastalıklarda konusunda bilgilendirme hizmetleri yürüten, (2) basit şikâyetleri değerlendirerek ilaç tedavilerini yöneten ve öğrencileri özel sağlık sorunları konusunda

bilgilendiren, (3) acil ve zorunlu durumlarda müdahale hizmetlerinde bulunabilen sağlık hizmetlerinden birinin sağlanması beklenmektedir (Brener vd. 2007).

Türkiye’de ise okul sağlığı hizmetleri, 1593 sayılı Umumi Hıfzısıhha Kanunu’nun 3. maddesinde ve 01/02/2005 tarihli ve 2005/15 Sayılı Sağlık Bakanlığı Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü Genelgesi’nde belirtildiği biçimiyle Sağlık Bakanlığı tarafından öğrenci sağlığı, okul çevresi, sağlık eğitimi ve okul çalışanlarının sağlığı olmak üzere dört ana boyutta yürütülmektedir (T.C. Sağlık Bakanlığı 2008)

Okullarda sağlık sorunlarının çözümünde sağlık personelinin istihdam edilmesi özellikle gelişmiş ülkelerde sıkça rastlanılan bir durumdur. 2007 yılı verilerine göre ABD’de devlet okullarının %45’inde tam zamanlı, %30’unda ise yarı-zamanlı hemşireler bulundurulmaktadır (Gordon 2010). Ülkemizde ise okul sağlığı hizmetleri genelde sağlık taraması yapmak ve bağışıklığı sürdürmek ile sınırlı bir faaliyet alanı olarak kalmakta, devlet okullarının çoğunda hemşire ve hekim bulundurulmamakta, özel okulların ise bazılarında hekim ve hemşireler istihdam edilmektedir. Hâlbuki okula dayalı sağlık sistemi sosyo-ekonomik farklılıkların belirgin olduğu toplumlarda, sağlık hizmeti alamayanlara ulaşmanın etkili bir yolu olarak görülmekte ve bu yönüyle bütün öğrencilerin sağlık sorunlarının çözümüne yardımcı olacağından öğrenci başarısına olumlu etki yapacağı belirtilmektedir (Bulduk ve Pek 2005; Güler ve Kubilay 2005). Genel itibarı ile okul sağlığı hizmetlerinin bir program dahilinde yürütülmesi ile ortaya konan çıktılar şu şekilde toplanabilir (Kolbe 2002) :

1. Sağlıkla ilgili bilgi, tutum ve becerilerin geliştirilmesi
2. Sağlığa ilişkin davranışların ve sağlıkla ilgili çıktıların iyileştirilmesi
3. Eğitimle ilgili çıktıların iyileştirilmesi
4. Sosyal çıktıların iyileştirilmesi

Okulda Beslenme: Yapılan çalışmalarda, çocukluk döneminde açlık ile akademik ve psikolojik fonksiyonlar arasında ilişki saptandığı, düşük sosyo-ekonomik düzeyden gelen öğrencilerin yeteri kadar beslenemediği, yeteri kadar kalori alamayan ve beslenme yetersizliği yaşayan öğrencilerin okul başarılarının düşük olduğu, daha çok devamsızlık yaptıkları, sağlık sorunlarıyla ve psikolojik problemlerle daha sık karşılaştıkları belirtilmektedir (Alaimo vd. 2001; Kleinman vd. 2002; Sorhaindo ve Feinstein 2006). Bu

nedenle okullarda sağlıklı beslenme ortamlarının oluşturulması ve öğrencilerin güvenli gıda tüketimi için uygun şartların sağlanması bir zorunluluk olarak kabul edilebilir.

Bunun yanında okullarda taşınmalı ve normal öğretime devam eden öğrenciler için oluşturulan yemekhanelerin, yemek hizmetlerinin ve kantinlerin kalitesi de öğrencilerin sağlıklı beslenmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Sivas ve Antalya’da ilköğretim öğrencileri üzerinde yapılan bir çalışmada, taşınmalı eğitim gören öğrencilerin %60’ından fazlasının çıkan yemeklerden memnun olmadıklarını ve hem taşınmalı hem de normal eğitim öğrencilerinin günlük besin alımlarının ihtiyaç duyulanan altında olduğunu tespit edilmiştir (Yaman vd 2007).

Milli Eğitim Bakanlığı Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı tarafından ulusal düzeyde yürütülen bir araştırma sonuçları okullarda beslenme ihtiyaçlarının niteliğini ortaya koyması açısından önemlidir. Bu araştırmaya bazı sonuçlarına göre:

1. Öğrenciler ile okul yöneticileri ve öğretmenler okul kantinlerinde satılan simit, poğaç, tost, ekmeğ arasına v.b. ürünlerin tazeliğini yeterli görmemektedir.
2. Öğrencilerin yarıdan fazlası bu tür yiyecekleri hijyen açısından da yetersiz bulmaktadır.
3. Öğrencilerin % 25’i okul kantinlerinden aldıkları yiyecekler nedeniyle rahatsızlık yaşamıştır.
4. Okul kantinlerinde satılan yiyecek ve içecekler dışarıda satılanlardan daha pahalı bulunmuştur.
5. Öğrenci görüşleri kantinlerin ve çevrelerinin arzu edilen düzeyde temiz ve düzenli olmadığı yönündedir (Ardıç 2008).

Yukarıdaki noktalar değerlendirildiğinde öğrencilerin okullarda beslenme ihtiyaçlarının giderilmesi için kullandıkları yerlerin ve yedikleri yiyeceklerin sağlıklı bir yaşam ve eğitim için uygun olması zorunludur. Bunun yanında okullarda sağlıklı beslenme alışkanlıklarının kazandırılması, kilo dengesinin sağlanması yönünde uygulamalar ile temiz su ihtiyaçlarının giderilmesine yönelik çalışmalara ve olanaklara da yer verilmelidir (Işık 2009).

2.3.2. Okulda Psikolojik Güvenlik

Bu boyutun “okullarda ruh sağlığına yönelik uygulamaları” kapsadığıın söylenmesi mümkündür (Işık 2009: 27). Ruh Sağlığı Dünya Sağlık Örgütü tarafından “bireyin potansiyelini gerçekleştirebilme ve yaşamda normal sayılan baskı durumları ile başa çıkabilme özellikleri ile sosyal ve duygusal yönlerden iyi olma durumu” olarak tanımlanmıştır (Seven 2008: 2). Kılıççı(2006: 10) çeşitli psikolojik bakış açılarının ışığında ruh sağlığını “ kişin, kendisiyle ve çevresiyle ilgili gereksinimleri karşılayabilmesi için onun kendi iç güçlerinin çevre olanaklarını kullanabilecek olgunluğa erişme süreci” olarak tanımlamıştır. Ruh sağlığının gelişimi kişinin bir bütün halinde işleyişiyle doğrudan ilişkilidir. Bu nedenle duygusal olarak gelişimini tamamlamamış bir bireyin zihinsel melekeleri ne kadar güçlü olsa da bu yönden gelişimi de sınırlı kalacaktır (Kılıççı 2006).

Okullarda ruh sağlığı öğrencinin duygusal gelişimi ve sağlığı açısından büyük önem taşımaktadır. Yapılan çalışmalarda 9-12 yaş çocuklarının okuldaki sınavlar ve okul performanslarını birer korku nedeni olarak görebildiklerini ortaya koymaktadır. Ayrıca saldırganlık ve sosyal becerilerin kazanımı da okullarda duygusal gelişim açısından önemli göstergeler olarak kabul edilebilir. Duygusal olarak sağlıklı kabul edilen çocukların sahip olması gereken özelliklerden bazıları şunlardır (Seven 2008):

1. Psikolojik duygusal, entelektüel ve ruhsal yönlerden gelişmiş olma
2. Kişiler arası ilişkileri başlatmada ve geliştirmede yeterli olma
3. Yalnız kalabilme ve yalnız kalabilmekten hoşlanma
4. Diğer bireylerin farkında olma ve onları empatik olarak anlayabilme
5. Doğru ve yanlış hissini geliştirme
6. Problem çözerek bu çözümden bir şey öğrenme

Çağdaş eğitim sistemleri her ne kadar bireyi sosyal, duygusal, zihinsel ve bedensel açıdan geliştirmeyi hedeflese de bunu uygulamalarına tam olarak yansıtamamaktadır. Okulların yalnız akademik başarının önemsendiği, duygulardan arındırılmış yaşantılara ağırlık verilen ya da öğrenciler arasındaki üst düzey rekabet nedeniyle yetersizlik duygusunun yoğunlukla yaşandığı yerler halinde olması bireyin ruh sağlığının bozulmasında okulun önemli bir etkisinin olduğunu düşündürmektedir (Kılıççı 2006: 27-28).

Okullarda ruh sağlığını bozan ya da olumsuz bir iklim algısı oluşturan koşullardan bazıları aşağıdaki gibi sıralanabilir (Kılıcı 2006; Dönmez ve Özer 2009):

1. Okullarda uygulanan günlük ders programlarına öğrenci ilgilerine cevap veremeyecek durumda olması
2. Sessiz, edilgen, bağımlı, gelenekselliği ve alışılmışlığı başarı kabul eden bir sınıf ve öğrenci ortamının yeğlenmesi
3. Akademik gelişime önem verilirken akademik olmayan gelişimin geri planda tutulması
4. Öğrenme yerine sınıf geçmenin amaç haline getirilmesi sonucu kişilik bütünlüğünü bozucu davranışların ortaya çıkması
5. Yüzeysel ve duygulardan arındırılmış bir şekilde, öğrenci için ne anlama geldiği önemsenmeyen bilgilerin kazandırılmasına önem verilmesi, sevmeye, hissetmeye gibi öğrenmelere yeterince ağırlık verilmeyişi
6. Öğrenci sayısını fazlalığı nedeniyle öğrenci-öğretmen arasındaki iletişim dikey bir hal alması sonucu yüz yüze iletişimin azalması
7. Okulda öğrencilerin yeterince saygı görmeyişi

Yukarıdaki durumlarla birlikte okullarda öğrencilerin psikolojik güvenliğini olumsuz etkileyen durumlardan bir tanesi öğrencilerin duygusal yönden istismarı ya da tacizidir. Duygusal taciz çocuğun güveninin yok edilerek rahatsızlık ya da travma davranışlarının ortaya çıkarılması durumudur. Bu durum aşırı eleştiri, sevgi göstermeme küçük düşürme ya da tehdit etmeye gibi davranışlar sonucunda ortaya çıkabilir. Çocukta duygusal tacizin başlıca göstergeleri aşağıdaki gibi sıralanabilir (NSW Department of Community Service 2005) :

1. Kendisinin ve yaşamının değerersiz olduğu yönünde duygular
2. Diğer bireylere yeterince değer vermeme
3. Çevresindeki bireylere karşı güvensizlik
4. Günlük hayatta ihtiyaç duyulan becerilerden yoksun olma
5. Dikkati aşırı derece kendi üzerinde toplamaya yönelik davranışlar
6. Kendisinden küçük bireylere karşı yıkıcı, saldırgan ve zorbalık türü davranışlar
7. Evin içerisinde şiddete maruz bırakılma

Duygusal istismarın dışında okullarda öğrencilerde depresyona da rastlanılabilir. Çocuklarda depresyona sebep olan olaylar çeşitlilik göstermektedir. Kalıtsal değişimler, psiko-sosyal ve sosyo-kültürel olaylar ve gelişmeler, bazı organik sebepler ya da tedavilerde kullanılan ilaçlar depresyona sebep olabilmektedir. Bunların yanında ailede depresif bir kişinin var olması, anne-baba ya sevilen bir arkadaşın kaybı, depresif kişilik özellikleri, yakın ilişki azlığı ya da bedensel bazı hastalıklar gibi çocuğun hayatına özel bazı olaylar da depresyona sebep olabilmektedir. Çocuklarda ve gençlerde buna benzer sebeplerle görülen davranışlarda tipik depresyon belirtileri olmamakla beraber bazı davranış ve tutum değişiklikleri gözlenebilmektedir. Okul çağı çocuklarında depresyonla ilişkili değişimlerden bazıları şunlardır (Çetinkaya vd. 2008: 100):

1. Kendini geriye doğru çekme
2. Okul arkadaşları ile ilişkilerinde bozulma
3. Okulda başarısızlık
4. İlgide ve etkinliklere katılmada azalma ve dikkat eksikliği
5. İştah artışı biçiminde görülen iştah değişimleri
6. Uyku artışı biçiminde görülen uyku düzeni değişimleri
7. Üzgün bir bakış ve daha çok sessiz ve sakin kalmayı tercih etme
8. Uzun süre yalnız vakit geçirme isteği
9. Tutturma nöbetleri ve öfke krizlerine girme

2.3.3. Okulda Toplumsal Güvenlik

Bu bölümde öğrencilerin ve okuldaki diğer bireylerin okul güvenliğinin toplumsal güvenlik boyutu ile ilgili okulda zorbalık ve okul çeteleri, okullarda dayak, cinsel istismar ve ayrımcılık konularına yer verilecektir.

Okulda Zorbalık ve Okul Çeteleri: Okullarda zorbalığın tanımı bu konuda ilk çalışmaları yapanlardan biri olan Olweus(1999: 10) tarafından, “bir öğrencinin, bir ya da daha fazla öğrenci tarafından, zaman içinde tekrarlanır bir biçimde, olumsuz eylem ve davranışlara maruz bırakılması” olarak yapılmıştır. Bu tanıma göre bir davranışın zorbalık olarak kabul edilmesi için üç temel ölçüt bulunur. Bunlar; (a) saldırgan davranış ya da kasıtlı olarak zarar verme, (b) davranışın zaman içinde ve tekrarlı olarak gerçekleşmesi, (c) kişiler arası oransız bir güç kullanımınıdır (Olweus 1999: 11).

Smith ve Brain (2000: 1), ise zorbalığın “gücün sistematik olarak kötüye kullanımı” ile ilişkisine dikkat çekmiş ve bu tanımda iki temel noktaya işaret etmiştir. Bunlardan birincisi zorbalığa maruz kalan kurbanın bunu defalarca yaşaması yani davranışın tekrarlı oluşu, diğeri ise kurbanın zorbalığı gerçekleştirene göre fiziksel ya da psikolojik olarak daha güçsüz oluşudur. Zorbalığa maruz kalan kurbanlar genellikle diğere öğrencilere göre daha yetersiz, güvensiz, sessiz ve duygusal olanlar oldukları görülmektedir. Kurbanın zorbalığa maruz kaldıktan sonraki tepkisi alt okul kademlerinde çoğun zaman ağlama türü davranışlar olurken, kurbanlar çoğunlukla kendilerine karşı olumsuz tutumlar geliştirmekte, özgüven kaybı, kendini başarısız ve etkisiz hissetmeye başlamaktadır. Kurbanlar zamanla yalnızlaşmakta hatta okuldan ayrılmaktadır (Olweus 1999).

Zorbalık olarak kabul edilen davranışlar fiziksel (tokat, tekme vb.), sözlü (alay etme, lakap takma vb.) olabileceği gibi sosyal ilişkilere zarar veren dedikodu, söylenti yayma ya da dışlama şeklinde de gelişebilir. Bu anlamda zorbalığı fiziksel, sözlü ve psikolojik zorbalık ve doğrudan (yüz yüze) ya da dolaylı (kişinin arkasından) zorbalık olarak sınıflandırmak mümkündür (Pepler ve Craig 2000). Bunun yanında elektronik iletişim teknolojilerinin gelişmesi ve gençler arasında yaygınlaşması ile e-posta, anlık mesajlaşma programları, cep telefonu mesajı vb. araçlarla gerçekleştirilen “siber-zorbalık” ya da “elektronik-zorbalık” davranışları da bir tür zorbalık olarak kabul edilebilir (Feinberg ve Robey 2008: 10; Kowalksi ve Susan 2007: 22; Sherer ve Nickerson 2010: 217).

Farklı ülkelerdeki araştırmalar zorbalığın birçok ülkede ilköğretim okullarından liselere kadar geniş bir alana yayılan büyük bir sorun olduğunu ortaya koymaktadır (Pişkin 2010). Amerika’da yapılan çalışmalarda kurban ya da zorba olarak zorbalık olaylarına karışan çocukların oranı % 30’ları bulmuş durumdadır (Cohn ve Canter 2003; Fox vd. 2003; Nansel vd.2001). Türkiye’de yapılan çalışmalarda da benzer şekilde yüksek oranlarla karşılaşılmıştır. Kartal ve Bilgin (2009: 217)’in çalışmasında öğrencilerin yarıya yakınının haftada bir ya da daha fazla zorbalığa maruz kaldığını belirtilmektedir. Kapıcı(2004) de yaptığı çalışmada öğrencilerin %40 oranında bedensel, sözel, duygusal ve cinsel zorbalığa maruz bırakıldığını ortaya koymaktadır.

Yapılan çalışmalar, okullarda öğrencilerin sınıflarda, bahçede ve tuvaletlerde zorbalık davranışlarına maruz kaldıklarını, bu alanlardaki denetimlerin yetersiz olduğunu ve öğrencilerin kendilerini bu nedenle güvede hissetmediğini ortaya koymuştur(Kartal

2008; Kartal ve Bilgin 2009). Bununla birlikte olumlu akran ilişkilerinin olduğu ve öğrencilerin kendilerini güvende hissettikleri bir okul ortamının zorbalığa yönelik davranışları azalttığı belirtilmektedir (Çalık vd. 2009)

Bu konuda okullarda güvenliği tehdit eden oluşumlardan biri de okul çeteleridir. Çeteler gençlerin belirli konularda çoğunlukla şiddet ve suça yönelik davranışlar kalıplarında birleşerek hareket ettiği oluşumlar olarak tanımlanabilir. Gençlerin birlikte hareket ettiği bu konular belirli bir fiziksel bölgenin hâkimiyet altında tutulması olabileceği gibi suça yönelik eylemlerin gerçekleştirilmesi de olabilir. Bu tür eylemler çoğunlukla okulları etkilemekte ve üyelerin dışında kalanlar da çete faaliyetlerinden korunma amacıyla okula silah getirebilmektedir(Gaustad 1990).

Çeteler kendilerine üye olan çocuklarda başka hiçbir yerde bulamadıkları kabul edilme, statü ve özgüven duygularını vermekte ayrıca ailelerine ve arkadaşlarına karşı yabancılaştıkları durumlarda geniş bir sosyal alan oluşturmaktadır (Gaustad 1990). Bunun dışında gençlerin aileden ayrılma, yeni bir kimlik edinmek amacıyla okulu ve diğer topluluk örgütlerini değiştirme, tanınma ve korunma faktörlerinin de çetelere katılmada etkili olduğu belirtilmektedir(Reinboldt 2001)

Burnett ve Walz (1994) okullarda öğrenciler tarafından çetelerin oluşturulmasında dört ana faktörün rol oynadığını belirtmektedir. Bu faktörler:

1. Öğrenciler öncelikle aile ve okul gibi geleneksel destek birimlerinin yardımından uzak kaldıkları için yabancılaşma ve güçsüzlük hissi yaşamaktadır. Bu durum öğrencide hayal kırıklığı ve öfke duygularının birlikte gelişmesine yol açmakta ve öğrenci okul ve aile dışında kendisine destek olacak kişi ya da gruplara aramaya başlamaktadır.

2. Çete üyeliği öğrenciye aidiyet duygusu kazandırdığından öğrenciler için önemli bir kimlik kazanma aracı haline gelmektedir. Bununla birlikte çete üyeliği öğrenciye güç ve kontrol hissi kazandırmakta ve öğrenci çetenin faaliyetleri ile birlikte var olan öfkesini yönlendireceği alanlar elde edebilmektedir.

3. Çeteler üyelerini ve bölgesini korumak için güç kullanımı, çetenin devamı ve bölgesinde hâkimiyetini koruması için kaçınılmaz hale gelmektedir.

4. Son olarak çeteye yeni üyelerin kazandırılması ve çetenin kontrolünde olan bölgelerin genişletilmesi çetenin güçlü kalabilmesi için önem taşımaktadır. Gönüllü ve

gönüllü olmayan üyelerin tamamı çeteye yeni kaynak oluşturmak maksadı ile bu şekilde gruba dâhil edilmektedir.

Okulda dayak: Okulda dayak ya da fiziksel ceza “çocuğun davranışını düzeltme ya da kontrol etme amacıyla ona acı veren ancak yaralamayan bir fiziksel güç kullanımı” olarak tanımlanabilir (Donnelly ve Straus 2005: 3). Bu tanımla beraber “çocuğun eline hafifçe vurma veya onu sopayla dövme veya onu uzun süre acı veren bir durumda tuturma ya da ayakta bekletme gibi rahatsızlık verici eylemler” de okullarda fiziksel ceza uygulamalarına dâhil edilebilmektedir (Gershoff 2008: 9).

Okullarda fiziksel ceza ve dayak uygulamaları alınan tedbirlere rağmen devam etmektedir. ABD’de fiziksel ceza 29 eyalette yasak olmasına rağmen bir milyondan fazla olayın rapor edildiği, yılda 15 bin öğrencinin fiziksel ceza ve dayak uygulamalarından dolayı tıbbi müdahale gördüğü belirtilmektedir (Dupper ve Dingus 2008). Ülkemizde ise okullarda fiziksel ceza uygulamaları yasak olmasına rağmen, yapılan çalışmalar öğrencilerin öğrenim hayatlarında fiziksel ceza ve dayak uygulamalarına maruz kaldıklarını göstermektedir (Mahiroğlu ve Buluç 2003; Bulut 2008). Gözütok, Er ve Karacaoğlu (2006:234) 1992 ve 2006 yıllarında aynı örneklem ve aynı veri toplama aracını kullanarak yaptıkları çalışmaya ilişkin sonuçları değerlendirirken “öğretmenlerin 14 yıl öncesine göre dayanın gerekliliğine ve öğrencilerin dayaağı hak ettiğine ilişkin inanışlarının arttığını” belirtmektedir. Çalışmalar ve örnekler ülkemiz okullarında dayaağın hala yaşanır ve normal karşılanabilir bir ceza olarak görülebildiğini ortaya koymaktadır.

Fiziksel ceza ve dayak uygulamaları okullarda çoğunlukla sınıfta disiplini sağlamanın bir yolu olarak kabul edilmektedir. Bununla beraber ceza uygulamaların ne derece etkili bir disiplin aracı olduğu tartışmalıdır. Arif ve Rafi (2007) yaptıkları deneysel çalışmada bedensel cezaya maruz bırakılan öğrencilerin olumsuz davranışlarının arttığını ve akademik düzeylerinde de gerileme görüldüğünü belirtmektedir. Okullarda bedensel ceza uygulamaları cezalar kararsızlığı ve başarısız kimlikleri güçlendirmektedir. Fiziksel ve psikolojik olarak etkilenen çocuklar odaklanma sorunları yaşamakta, ayrıca ve risk alma ve yaratıcılık gibi konularda çekingen davranabilmektedir. Bunun yanında fiziksel ceza uygulamaları başkaldırma, direnç gösterme, intikam ve iççerleme hislerini güçlendirmektedir (UNICEF 2001a).

Okulda ayrımcılık: UNESCO, eğitimde ayrımcılığa karşı sözleşmenin birinci maddesinde ayrımcılık kavramını “ ırk, renk, cinsiyet, dil,din, siyasi veya başka bir görüş, ulusal veya toplumsal köken, ekonomik koşul ya da doğum temeline dayanan, eğitimde muamele eşitliğini engelleyen veya ortadan kaldıran veya bunu amaçlayan uygulamalar” olarak tanımlamıştır. (UNESCO 1960)

Yukarıdaki tanım dikkate alındığında okullarda ayrımcılık etnik kökene, cinsiyete, kullanılan dil ya da dini inanışa göre ortaya çıkabileceği gibi ekonomik ve toplumsal koşullarla da ilişkili olabilmektedir. İnsan hakları politikalarının dünya genelinde etkinlik kazanmış olmasına rağmen öğrenciler dünyanın çeşitli bölgelerinde hala ayrımcılıkla karşılaşabilmektedir.

Sagastizabal(2000) Arjantin’deki öğretmen adayları üzerinde yaptığı bir çalışmada öğretmen adaylarının farklı bireylerin asimile edilmesi gerektiğini düşündüğünü, okulların kültürel tekilliğin olduğu ve hakim kültürün tek uygun model olarak empoze edildiğini ortaya koymuştur. Japonya’da farklı etnik kökenden gelen öğrencilerin istedikleri lise ve üniversitelere gidebilmeleri ile ilgili sorunlar yaşanmaktadır (Kawaguchi 2000). ABD’deki Afro-Amerikan kökenli öğrenciler üzerinde yapılan bir çalışmada, bu öğrencilerin yaşadıkları etnik ayrımcılık tecrübelerinin akademik motivasyon, zihinsel sağlık ve özsaygı gibi değerler için potansiyel bir tehdit olduğu belirtilmektedir (Wong, Eccles ve Sameroff 1999).

Ülkemiz okullarında da ayrımcılığa dayalı çeşitli uygulamaların gerçekleştiğine dair bilgiler bulunmaktadır. İstanbul Bilgi Üniversitesi İnsan Hakları Araştırma ve Uygulama Merkezi’nin raporlama çalışmaları kapsamında, Şenyurt Akdağ vd.(2011)’nin, Türkiye’de Engellilik Temelinde Ayrımcılığı İzlenmesi’ne dair hazırladıkları raporda, engellerin istihdam, eğitim, barınma, sağlık hizmetleri ve mal ve hizmetlere erişimine ilişkin ayrımcılık vakalarını izlemiş ve bu alanların içinde en çok eğitim alanında ihlallerle karşılaştığını belirtmişlerdir. Yine aynı çalışma kapsamında Kayabaş ve Kütküt (2011)’ün yaptıkları izlemede okullarda dini inanç ve kabulleri nedeniyle ayrımcılığa uğradıklarını iddia eden öğrencilerin varlığına yer verilmiştir. Bunun yanında ülkemizdeki okullarda cinsiyete dayalı ayrımcılığa da rastlanılabilmektedir. Okullarda cinsiyete dayalı ayrımcılığın görülmesinde okuldaki toplumsallaşma sürecinin cinsiyetçi olması, öğretim programlarının var olan cinsiyet kalıp yargılarını güçlendirici nitelikte oluşu, ders

kitaplarında kadına ve erkeğe verilen ayrımcı sosyal rollerin vurgulanması gibi olayların etkili olduğu belirtilmektedir (Gök 2004).

Okulda cinsel istismar: Cinsel istismar kavramı, eylemin “ergen ya da çocuk tarafından gerçekleştirip gerçekleştirilmediğine bakılmadan, bireylerin birbiriyle eşit olmadığı ve onaylarının alınmadığı durumlarda zorlama, tehdit, hile, oyun ya da kandırma sonucu oluşan her türlü cinsel eylem” olarak tanımlanabilir (Shaw1999’dan Akt: Doğan 2008: 157). Bununla birlikte çocuğun bir başkasının cinsel hazzı için kullanılmasına izin verilmesi de cinsel istismar kapsamındadır (Aral ve Gürsoy 2001).

Okullarda öğrencilerin cinsel istismarı ise (a) arkadaşları, (b) öğretmenleri tarafından gerçekleştirilen istismar şeklinde gruplandırılmaktadır (Işık 2009: 29). Çocukların istismarı ise başlıca üç ana grupta toplanabilir. Bunlar:

1. Dokunma olmaksızın sataşmalar, ayıp telefon konuşmaları, teşhircilik, röntgencilik vb.
2. Dokunmanın yer aldığı ve genellikle bir yetişkinin çocuğa cinsel haz amaçlı dokunması,
3. Şiddet kullanılarak çocuğu fuhşa zorlamak ve müstehcen yayınlara konu ederek para kazanma gibi davranışlardır (Günçe 1991’den Akt: Durmuş 2004).

Okullarda cinsel istismar ve taciz olayları dünya genelinde yaşanan sorunlar arasında yer almaktadır. Dünya Sağlık Örgütü (WHO) 2002 yılında yayınladığı raporda okullarda cinsel taciz olaylarının küresel boyutlu bir sorun olduğuna dikkat çekmiş ve birçok ülke okullarında yaşanan cinsel istismar ve taciz olaylarına yer vermiştir (Krug vd 2002). ABD okullarında saldırganlık ve zorbalığın yanında cinsel taciz olaylarının da yaygın bir şekilde görüldüğü belirtilmektedir (Espelage ve Swearer 2011).

Ülkemizde de benzer durumlar yaşanabilmektedir. Türk Eğitim Sen(2005)’in ülke genelinde ilköğretim 7. ve 8. sınıf öğrencileri üzerinde yaptığı taciz ve şiddet araştırmasında okulda arkadaşlarınızla oyun oynarken ya da teneffüslerde "istemediğiniz halde" size yapıldığını ve "ayıp" olduğunu düşündüğünüz davranışlarda bulunan çocuklar var mı? Sorusuna öğrencilerin % 53.4’ü evet cevabını vermiştir. Ayrıca öğrencilerin % 24.7’si cinsel taciz türü davranışlara maruz kaldıklarını belirtmiştir. Aynı araştırmada kız öğrencilerin en çok rahatsız olduğu taciz türünün de yine cinsel taciz olduğu

görülmektedir. Durmuş (2004)'un üniversite öğrencileri üzerinde yaptığı çalışmada, öğretmen ve öğretim üyelerinden öğrencilere cinsel çıkar amacıyla yaklaşan, bu amaçla notu tehdit olarak kullanan öğretmen ve öğretim üyeleri olduğunu belirten öğrenciler yer almaktadır.

Çocukluk döneminde yaşanan cinsel istismara yönelik olaylar çoğunlukla gizli kalabilmektedir. Yaşanan olayların toplumda kabulleniş biçimi, çocuğu günahından dolayı cezalandırılacağını ya da terk edileceğini hissetmesine, suçluluk ve utanç gibi duyguları yaşamasına sebep olduğundan çoğunlukla saklanmaktadır. Bu durum ancak çocuk cinsel istismar esnasında fiziksel olarak da zarar görmüşse ortaya çıkmaktadır (Aktepe 2009).

Çocukların cinsel istismara uğradığının anlaşılmasını sağlayan bedensel veya davranışsal göstergeler bulunmaktadır. Bu göstergelerin birinin varlığı her zaman cinsel taciz olayının gerçekleştiği anlamına gelmemekte, çocuğun yaşantısına özel durumların da birlikte değerlendirilmesi gerekmektedir. Bununla birlikte çocukta çocuğun cinsel tacize maruz kaldığının anlaşılabilmesi için aşağıdaki göstergelerin bilinmesi yararlı olabilir (NSW Department of Community Service 2005):

1. Cinsel etkinliğin çocuk tarafından tanımlanması
2. Çocuğun cinsel eylemi dolaylı ya da doğrudan aktarması
3. Uyuşturucu bağımlılığı, intihar ya da kendine zarar veren diğer davranışlar
4. Hiç yemek yememek ya da aşırı derecede yemek düşkünlüğü
5. Açıklanamayan para ve hediyelerin var oluşu
6. Giyinik bir şekilde yatma
7. Cinsel organlarda kanama ya da çürüklük
8. Cinsel yolla bulaşabilecek iltihaplar
9. Göğüs, kalça ve karnın alt kısımlarında yer alan çürüklükler
10. Sürekli olarak evden kaçma davranışı
11. Cinsel saldırı faili ya da şüphelisi olan birisiyle ilişki içinde olma
12. Ergenlik döneminde hamilelik
13. Yatağı ıslatma vb. gibi geriye dönük davranışlar

Cinsel istismar çocukta duygusal, cinsel, davranışsal ve kişilik gelişimi üzerinde birçok etki bırakabilir. Cinsel yönden istismara maruz kalan çocuklarda çok eşlilik, ihanet duygusu, acizlik, damgalanmış benlik algısı, mutsuzluk, saldırganlık, arkadaşlarından uzaklaşma, içine kapanıklık, arkadaşlarına güvenmeme hatta intihara teşebbüs gibi durumlarla karşılaşılabilen bu çocuklarda kişiler arası ilişki kurma ve sosyal ilişkileri sağlıklı sürdürebilme becerisi olumsuz etkilenmektedir (Ovayolu, Uçan ve Serindağ. 2007: 18-20).

2.3.4. Okulda Fiziksel Ortam ve Fiziksel Çevre Güvenliği

Bu bölümde öğrencilerin ve okuldaki diğer bireylerin okul güvenliğinin toplumsal güvenlik boyutu ile ilgili okulda zorbalık ve okul çeteleri, okullarda dayak, cinsel istismar ve ayrımcılık konularına yer verilecektir.

Okulun Fiziksel İmkânları ve Fiziksel Çevresi: Okulun fiziksel imkânlarının ve fiziksel çevresinin güvenli bir okul ortamı oluşturulmasında önemli bir yeri bulunmaktadır(Carter ve Carter 2001; Reid 2000; Schneider 2008). Yaşanan olaylar okul binalarının tasarımı ve fiziksel imkânların kullanımının, istenmeyen davranışların ve suç olaylarının ortaya çıkması ile doğrudan ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır(Public Schools of North Caroline State Board of Education 1998). Bunun yanında okulda eğitsel amaçların gerçekleştirilmesi için, fiziksel yapının ve düzenlemenin öğrenciyi okul dışına yöneltmeyecek ve zamanını okulun içinde geçirecek şekilde düzenlenmesi, yeterli düzeyde lavabo, tuvalet gibi araçların yeterli düzeyde bulunması gerekmektedir (Başar, Hüseyin 2003:19-20).

Okul büyüklüğü okulların fiziksel ortamını etkileyen önemli bir değişkendir. Okulların büyüklüğü öğrenci sayısı ile belirlenmektedir (Dönmez 2004). Okul büyüklüğünün öğrenciler üzerinde olumlu ve olumsuz etkileri olabileceği belirlenmiştir ancak ideal okul büyüklüğünün ne olması gerektiği ile ilgili olarak tartışmaların devam ettiği söylenebilir (Işık 2009). Bununla birlikte kalabalık okullarda öğretmen – öğrenci etkileşiminin küçük okullara oranla daha az sağlanması nedeniyle öğrencilerin bu durumdan olumsuz etkilenebileceği, daha küçük sınıflardaki öğrencilerin daha kolay öğrenebileceği belirtilmektedir (Dönmez 2004; Kurul Tural 2002). Ayrıca öğrenci sayısındaki artış ile birlikte düzen sorunlarında da artış olabilmektedir (Başar Hüseyin,

2003: 20). Büyük okulların şiddeti beslediği ve ilişkilerin daha resmi nitelikli olması nedeniyle kapalı iklime sahip oldukları, küçük okulların ise kişilerarası etkileşim, öğrenci morali, yönetilebilirlik açısından daha avantajlı olduğu ve bu durumun küçük okulları daha güvenli kıldığı söylenebilir(Barker 1986; Işık 2009; Işık 2004a; Schneider 2008).

Okul binasının bulunduğu yer ve bölge okul fiziksel ortamı ile ilgili olarak önemli bir etkidir. Okulun bulunduğu yerin iklim koşulları, bu bölgedeki nüfus hareketleri, yerleşim yerinin niteliği ve okul çevresinin ekonomik durumu okul ortamını etkileyebilmektedir. Bir çevrede nüfusun hızla artması sınıfların kalabalıklaşmasına sebep olabildiği gibi, şehirlerde arazisi yeterli olmayan okullar için ek bina ihtiyacı doğduğunda, bu okullarda yer alan oyun ve spor alanlarının daraltılmak zorunda kaldığı görülmektedir. Bunun dışında yerleşim yerinin köy ya da şehir oluşu, bu bölgedeki eğitime gösterilen ilginin düzeyi, ya da okul çevresinin ve velilerin ekonomik durumu okul binasının ortamını ve olanaklarını doğrudan etkileyebilmektedir (Dönmez 2004; Public Schools of North Carolina State Board of Education 1998).

Okul binalarının yapılacağı yerin belirlenirken ulaşımın kolay olması, okulun sunabileceği beslenme vb. imkânların varlığı ile birlikte fiziksel, psikolojik ve sosyal açıdan sağlık bir çevrenin seçilmiş olması da önem taşımaktadır (Başar Mustafa Aydın 2003: 46). Ülkemizde okulların meyhane, kahvehane, kıraathane, bar, elektronik oyun merkezi gibi yerlerden yüz metre uzaklıkta yer almasının kanunen bir zorunluluk olması bu duruma bir örnek olarak gösterilebilir (MEB 1961).

Araştırmalar okullarda medyana gelen şiddet ve zorbalık türündeki olaylarının kantin, koridor ve özellikle okul bahçesi gibi alanlarda, öğrencilerin denetimden uzak alanlarda gerçekleştiğini ortaya koymaktadır (Dönmez ve Özer 2009; Kartal ve Bilgin 2009). Kumar, O'Malley ve Johnston (2008)'ın okulların fiziksel özellikleri ile öğrenci davranışları arasındaki ilişkiyi araştırdıkları çalışması, okul ve çevresinde öğretmen denetiminden uzak alanların olmasının, öğrenci devamsızlığı ve zararlı madde kullanımını etkilediğini ortaya koymaktadır. Bunun yanında bazı okullarda okul bahçelerindeki oyun alanlarının azlığı ve uygun olmayan zeminle kaplı olması da öğrenciler için çeşitli yaralanma ve güvenlik riskleri doğurabilmektedir (Memduhoğlu ve Taşdan 2007).

Yeni dönemde mimari ve inşaat alanındaki gelişmelere paralel olarak binaların yapımıyla ilgili birçok alanda da yeni teknolojilerin uygulandığı görülmektedir. Bununla

birlikte, okul binalarının planlama ve yapım sürecinde maliyetlerin kısıtlayıcı etkenler olarak görülmesi, bu teknolojik gelişmelerin okul binalarında kullanımının önüne geçmektedir (Başar Mustafa Aydın, 2003: 52). Bununla birlikte okul binaları ve çevresinin fiziksel durumuna bağlı olarak meydana gelen güvenlik sorunlarını bazı tedbirlerle azaltmak mümkün olabilir. Bu konuda alınabilecek tedbirlerden bazıları şöyle özetlenebilir(Dönmez ve Özer 2009; Işık 2009; Memduhoğlu ve Taşdan 2007; Schneider 2008):

1. Okul girişlerine teknolojinin kullanıldığı kontrol mekanizmaları eklenebilir.
2. Okul alanları ve çevresi güvenlik kameraları ile izleme yapılabilir.
3. Okul binaları planlanırken gözden uzak noktaları azaltılarak planlama gerçekleştirilerek bu eğitim öğretim esnasında bu alanlar sürekli denetlenebilir.
4. Okul binası teknik zorunluluklara göre inşa edilmeli ve belirli aralıklarla bakımı yapılmalıdır.
5. Okul binasındaki ısınma, aydınlatma ve havalandırma koşulları insan sağlığına uygun olması sağlanmalıdır.
6. Tuvalet, lavabo, kantin vb. ortak kullanım alanları öğrenciler için yeterli sayıda planlanmalı ve kullanılabilmelidir.

Bunların yanında okullarda engelli bireyler için kendilerine uygun olacak ve başkalarından destek almadan ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde tuvalet, dinlenme, beslenme alanlarının oluşturulması, koridor, merdiven, derslik ve beslenme alanlarında çalışmalarını kolaylaştıracak uygun fiziksel düzenlemelerin yapılması öğrenmeyi kolaylaştırıcı olması bakımından önem taşımaktadır (Başar Mustafa Aydın, 2003: 100-101).

Okullarda güvenli bir çevre oluşturulabilmesi, önleme çalışmaları, kapsamlı bir kriz ve güvenlik planının oluşturulması ve okuldaki bütün bireylerle birlikte ailelerin ve toplumunda da çabalarını içeren ortak bir altyapının kurulması ile mümkündür. Okul çevresini güvenli kılabilmek için bütün bu grupların, soruna yol açan etkenleri ve çözüm yollarını değerlendirmesi, bunlara uygun stratejiler ve önlemeden müdahaleye kadar bütün süreçleri kapsayan eylem planları geliştirmesi ve uygulaması ile mümkün olacaktır (Kadel vd.1999)

Doğal Afetler ve Okullar: Okullarda acil müdahale gerektirecek deprem, yangın, kötü hava koşulları vb. olayların yaşanması mümkündür. Böyle bir durumda okulun birinci sorumluluğu öğrencilerinin güvenliğini sağlamak olmalıdır. Acil müdahale gerektiren bu durumlara zamanında ve uygun teknikle müdahale edilememesi onları felakete dönüştürebilir(Çelik 2007).

Afet kavramı fiziksel, sosyal ve ekonomik kayıplar doğurarak ve insani faaliyetleri durdurarak ya da kesintiye uğratarak topluluğu etkileyen ve etkilenen topluluğun kendi imkânları ile üstesinden gelemeyeceği olaylar ve sonuçlarıdır. Afetler doğal, teknolojik ya da insan kökenli sebeplerle gerçekleşebilir. Bununla beraber bütün afetler meydana geldiğinde yaşam için gerekli kaynaklarda ve altyapıda zararlar ortaya çıkarabilir ve toplulukta bir şok etkisi doğurur (AFAD 2011).

Ülkemizde de öncelikle deprem olmak üzere, heyelan, sel, çığ düşmesi erozyon, kuraklık gibi doğal afetler yaşanmaktadır. 1990 ile 2003 yılları arasında meydana gelen deprem, çığ, su baskını vb. doğal afetler sonucunda en 19.964 kişi hayatını kaybetmiş, 1.078.200 kişi ise evsiz kalmıştır. Diğer taraftan ülkemiz nüfusunun %98'i farklı oranlarda deprem tehlikesine sahip bölgelerde yaşamaktadır. 1900- 2008 yılları arasında önemli ölçüde can ve mal kaybına sebep olabilecek iki yüze yakın deprem meydana gelmiş, bu depremler nedeniyle 100 bin kişi hayatını kaybetmiş, 600 bine yakın konut kullanılmaz hale gelmiştir(T.C. Bayındırlık ve İskân Bakanlığı 2009). Bunun yanında afetlerin doğrudan yol açtıkları mali kayıplarla beraber üretim, pazar, stok, işsizlik gibi birçok alanda da kayıplara yol açarak önemli ekonomik zararlar doğurdukları belirtilmektedir(Uluğ 2009).

Depremler doğal afetler içinde en çok yıkıcı olabilen felaketlerdir. Böyle bir durumda depremin oluşturacağı kayıpları azaltmak için deprem öncesinde gerekli hazırlıkların yapılmış olması önemlidir. Ancak çoğu ülkede büyük depremler uzun sayılabilecek belirli zaman aralıklarında meydana geldikleri için diğer bazı afet hazırlıklarına oranla daha az önemsenebilmektedir. Bu noktada en çok önem verilmesi gereken konulardan biri bireylere okul ve toplum düzeyinde deprem tehlikesine yönelik eğitim vermek olmalıdır. Okulun toplumdaki rolüne uygun düşecek bir şekilde bütün bireylerinde deprem bilinci oluşturması ve buna yönelik eğitimlere ağırlık vermesi büyük bir gerekliliktir. Bu durum depremlerde meydana gelebilecek kayıpları önlemde ve afetlerin

toplum üzerindeki olumsuz etkilerini azaltmada da önemlidir. Çünkü afet durumlarda okulların sığınak vb. durumlar için kullanılması ihtiyacı ortaya çıkabilmektedir (Dönmez ve Özer 2009).

Depreme dayanıklı okul binaları yapılması ve depremlere hazırlık güvenli bir okul ortamı için önemlidir. Bu noktada 1999 yılında Marmara Bölgesinde meydana gelen depremlerin sonuçları, depremin okullar ve eğitim üzerindeki etkisini göstermesi açısından düşündürücüdür. Depremler sonucunda bölgedeki 100 okul binası tamamen yıkılmış, 1500 tanesi hasar görmüştür. 1000 ilköğretim okulu ise yarısı çökmüş ya da büyük ölçüde hasarlı hale gelmiştir. Bunun yanında bölgedeki öğretmen varlığının % 25'ini oluşturan 4360 kişilik bir öğretmen grubu depremler sonucunda bölgeden ayrılmıştır (UNICEF 2001b:12-13).

Okullarda depremlerin dışında gerçekleşebilecek diğer afetlere karşı da gerekli önlemlerin alınması okul güvenliği açısından önemlidir. Bunun için okul binaları ile ilgili yasaların toplumun ihtiyaçlarını karşılayacak nitelikte olması ve gerektiğinde değiştirilebilmesi, okul binaları ile ilgili yasaların uygulanmasının sağlanması ve binaların uzman kişiler tarafından kontrolünün yapılması gereklidir. Son dönemlerde Milli Eğitim Bakanlığı'nın yeni yapılacak okullar için tip geliştirme projelerinde yangın ve deprem güvenliği dikkate alınarak okulların deprem esnasında bir acil durum merkezi olarak kullanılabilmesini sağlayacak standartları ve yangın merdivenlerini zorunlu hale getirmiştir (Dönmez ve Özer 2009).

Binaların güvenli ve uygun tasarımının, yapımının ve kontrolünün dışında okullarda deprem, yangın, kötü hava koşullarının doğurduğu sonuçlar gibi acil müdahale gerektiren durumlarda öğrencilerin ve çalışanların güvenliklerini koruyacak mekanizmaların oluşturulması gerekmektedir. ABD'de yaklaşık 16 bin devlet okulun temsil eden bir çalışmada okullarda bu durumlardan biri olan yangın güvenliği konusunda en yaygın tedbirlerin yangın alarmları ve yangın söndürücüler olduğu belirtilmektedir (Shelton, Owens ve Song 2009). Bunun için felaket öncesinde hazırlık, zararları hafifletme, felaket anında müdahale ve felaket sonrası iyileştirme aşamalarını tamamını kapsayan okula özgü müdahale stratejilerinin oluşturulması da düşünülmelidir (Çelik 2007).

Okullarda mal güvenliği: Okullar öğrencilerin ve diğer bireylerin bulundukları eşyalar için güvenli yerler olmalıdır. Bu anlamda okullarda güvenlikle ilgili olarak hırsızlık

olayları ile karşılaşılabilir. Yaman, Çetinkaya Mermer ve Mutlugil(2009)'in yaptıkları çalışmada öğrenciler okulda ve sınıfta etik dışı bir davranış olarak gördükleri hırsızlık olaylarıyla karşılaştıkları ve bunu önlemek için sınıfta nöbetçi bıraktıklarını belirtmektedir. ABD'de 2001 yılı verilerine göre öğrencilere karşı işlenen suçların %62'si hırsızlık suçudur (National Crime Prevention Council 2003). Yine ABD'de yapılan bir başka araştırmada ise öğrencilerin % 47'si okullarında hırsızlık olayı 2008 yılı verilerine göre her bin öğrenciden 47'si okullarında eşyalarının çalındığını belirtmiştir (Binnis ve Markow 1999).

Okullarda öğrencilerin maruz kaldığı hırsızlık olaylarında daha çok giyecek, eşofman, yiyecek, elektronik cihazların çalındığı görülmektedir. Okul müdürleri ise bu vakaları bir suç olayı olarak görmekten çok bir disiplin sorunu olarak görme eğilimindedirler (Crutsinger, Forney ve Arnold 1998). Bunun yanında hırsızlık olayları sonucunda okullarda okul eşyaları da çalınabilmektedir. Çalışkan Maya (2011:169)'nın teknik lise müdürlerinin döner sermaye işlerini yönetirken karşılaştıkları riskler üzerine yaptığı çalışmada, okul müdürlerinin en çok karşılaştıkları risklerden birinin hırsızlık riski olduğunun belirtilmesi bu duruma bir örnek olarak verilebilir. Ayrıca okullarda yaşanan hırsızlık olaylarında çalışanlarına ait eşyalar da çalınabilmekte ya da silahlı veya sözlü tehditlerle zorla alınmaktadır (Dönmez ve Özer 2009).

Bunların dışında eğitim kurumlarında kurumun türüne, düzeyine, özelliklerine ve içinde bulunduğu çevre koşullarına göre sınıf, atölye, spor ve sanat salonları, laboratuvarlar, kütüphane, gibi eğitim ortamları, insan ve teknoloji kaynakları ve çeşitli etkinlikler esnasında, kaza, tehlikeli atık, yaralanma, yanma, patlama, zehirlenme, ölüm, mal kaybı ya da hasarı türünden güvenlik riskleri ile karşılaşılabilir(Çalışkan Maya 2011: 74-75).

2.4. Okul Güvenliği Sorununun Çözümüne Yönelik Uygulamalar

Okullarda güvenlik sorununun çözümünde kullanılan stratejiler, öğrencilerin demografik özelliklerine ya da okul binasının yaş vb. fiziksel durumuna göre farklılaşabilmektedir. Araştırmalar, etnik ve dile bağlı azınlıkların ve ayrıca düşük gelir grubundan olan öğrencilerin yoğun olduğu okullarda güvenliğin daha düşük olduğunu ortaya koymaktadır. ABD'de 30 yaşın üzerinde olan okul binalarının güvenlik kamerası ya

da gelişmiş yangın söndürme mekanizmalarının kullanımına uygun olmayışı da bu duruma başka bir örnektir(Shelton, Owens ve Song 2009: 25-28). Bununla birlikte okul güvenliği sorununun kaynağı yalnızca bu örneklerde geçenlerle sınırlı değildir. Sorununun kaynağında çok farklı alanlarla ilgili sorunlar olabilmekte ve birçok ülkede okullardaki bu sorunların çözümüne yönelik önemli çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Bununla ilgili olarak ABD’de kar amacı gütmeyen birçok gönüllü kuruluş yıllık program ve seminerler düzenleme, teknik yardım ve yayın desteği sunma gibi birçok işlevi yerine getirmektedir (Dönmez 2001).

Ülkemizde ise 2006 yılında MEB ile UNICEF işbirliğinde I. Okul ve Çevresinde Çocuğa Yönelik Şiddet ve Alınabilecek Önlemler Sempozyumu düzenlenmiş, bunun yanında MEB 2006-2011 yılları arasını kapsayacak ‘Eğitim Ortamlarında Şiddetin Önlenmesi ve Azaltılması Strateji Eylem Planı’ nı oluşturarak eyleme koyarak bu plan dahilinde “Güvenli Okul Güvenli Eğitim” projesini uygulamaya koymuştur (Yaman ve Ayar 2009). Bunun yanında 24-26 Nisan 2010 tarihleri arasında TBMM himayesinde MEB ve Emniyet Genel Müdürlüğü işbirliğinde gerçekleştirilen “Dünya Çocuklarının Mutlu Geleceği İçin Risk Altında ve Korunması Gereken Çocuklar Uluslararası Sempozyumları”nın ikincisinde tema olarak “Güvenli Çevre ve Güvenli Okul” seçilmiş ve sonuç bildirgesinde okul güvenliğinin sağlanması için bir dizi önerilere yer verilmiştir. (Çocuk Sempozyumu 2010).

Okul güvenliğinin sorununun çözümüne yönelik uygulamalarda genel olarak iki yaklaşım görülmektedir. Bunlar okul iklimi-kültürü yaklaşımı ve polis modeli yaklaşımıdır (Dönmez ve Özer 2009; Dönmez 2001). Burada okul güvenliği sorununun çözümüne yönelik özel bir gruplandırma yapılmasından çok okullarda güvenlik sorununun çözümüne yönelik olarak alınan tedbirler ve yapılan uygulamalarla ilgili açıklamalara yer verilecektir.

Olumlu Okul İklimi Oluşturma: Okulların öğrenciler tarafından psikolojik olarak güvenli kabul edilmesinde önemli unsurlardan biri de okul iklimidir (Dönmez ve Özer 2009). Hoy ve Miskel (2010: 185) okul iklimini “bir okulu diğerinden ayıran ve okuldaki her bir üyenin davranışını etkileyen okul içi çevreyle ilgili nitelikler” olarak tanımlamıştır. Şişman (2002: 156) iklim kavramı için “bireylerin durumlar karşısında gösterdikleri tepki”, “bireylerin davranışı üzerinde etkili olan koşullar” ve “üyelerin örgütsel yapının özelliklerine ilişkin bireysel algıları” tanımlarına yer vermektedir. Bütün bu tanımlardan,

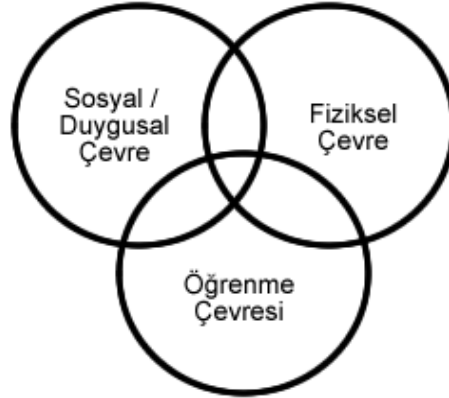
okul ikliminin bireysel algılarla ilişkili olduğu ve okullarda öğrencilerin psikolojik güvenliği üzerinde etkili olduğu sonucu çıkarılabilir.

Okullarda olumlu bir iklimin oluşturulması okul sisteminin bir bütün halinde ele alınması ile mümkün olabilir. Bu tür bir programda temelde bir yandan olumlu davranışları destekleyerek olumsuz davranışların önüne geçmeli, diğer taraftan da öğrencilerin sosyal ve akademik başarılarını hedefleyen bireysel ve stratejik bir içeriğe sahip olmalıdır. Bunun için öğrencilere olumlu davranışlar kazandırmada kanıta dayalı uygulamalarda ısrar etmek ve bu sayede olumlu bir okul ikliminin öneminin okuldaki tüm çalışanlara gerekli eğitimlerle aktarılması gerekmektedir. Genel olarak olumlu bir okul iklimi oluşturmanın amaçları şu şekilde özetlenebilir (Pişkin, Öğülmüş ve Boysan 2011: 2):

1. Akademik düzeyde öğrenci başarısını en üst seviyeye taşımak
2. Öğrencilerin okula karşı duydukları sevgiyi artırmak
3. Okulda sorunlara yol açan kural ihlali davranışlarını azaltmak
4. Öğrencilerin ve çalışanların birbirlerine karşı sorumlu davranmalarını sağlamak
5. Öğrencilerin farklılıklara karşı hoşgörü ile yaklaşabilmesini sağlamak
6. Okulların daha etkin ve amaçlarına uyacak fonksiyonları yerine getirmesini sağlamak
7. Engelli ve başarısızlık riskine sahip öğrencilerin desteklenmesini sağlamak

Olumlu bir okul iklimi, okuldaki bütün öğrencilerin başarısı üzerinde büyük bir olumlu etkiye sahiptir. Araştırmalar okuldaki olumlu iklimle okul başarısının faktörlerinden olan akademik başarı, yüksek moral, çalışan üretkenliği, etkili yönetim, akademik ve sosyal gelişimin sürekliliği, saygı, güven, dayanışma, eğitimsel girdiler için fırsatlar, bireylerin birbirini önemsemesi ve yenilik gibi faktörler üzerinde etkili olduğunu ortaya koymaktadır. Olumlu bir okul ikliminin oluşturulmasında etkili olan faktörler (a)sosyal/duygusal çevre, (b) öğrenme çevresi, (c) fiziksel çevre olmak üzere üç ana boyutta toplanabilir (Manitoba Education Training and Youth 2001a). Aşağıdaki şekil bu boyutların birbiri ile ilişkisini göstermektedir.

Şekil 1. Olumlu okul iklimi boyutları

Kaynak: Manitoba Education Training and Youth (2001b:3.4)Creating a Positive School Climate.

Şekil 1.'de görünen sosyal/duygusal çevre boyutu ana hatları ile çalışanların olumlu davranış için model oluşturduğu, bütün öğrencilerin kabul gördükleri, okul etkinliklerine dahil edildikleri ve sorumluluk aldıkları, çalışanlar ve öğrenciler arasındaki bireysel farklılıkların saygı gördüğü, velilerin ve diğer topluluk üyelerinin de katkısının sağlandığı bir ortama işaret eder. Fiziksel çevre boyutu ise temelde öğrencilerin gelmek isteyecekleri, bütün öğrencileri için fiziksel olarak uygun tasarlanmış ve onarılmış, yemek, oyun, spor alanlarının yeterli düzeyde olduğu, sınıfların kaliteli öğrenme materyalleri ile oluşturulduğu, yeterli ısı, ışık seviyesinin sağlandığı bir okul ortamını belirtmektedir. Öğrenme çevresi ise özünde öğrenmenin ilgi çekici ve önemli kılındığı, bütün öğrencilerin öğrenmelerinin, bireysel gelişimlerinin ve yeteneklerinin artmasının beklendiği, proaktif disiplin yaklaşımlarının benimsendiği, öğrencilerin etkili uygulamalarla öğrendikleri ve okul yöneticilerinin çalışanları, velileri ve öğrencileri bir araya getiren güçlü bir eğitimsel liderlik gösterdiği okul ortamlarını oluşturmaktadır (Manitoba Education Training and Youth 2001a:3.4)

Olumlu bir okul ikliminde, okul toplumunun bütün bireyleri arasında saygılı bir ilişki, adil ve tutarlı bir disiplin politikası, ailelerin aktif katılım ve desteği vardır. Olumsuz iklimlerde ise akademik başarı düşükken saldırganlık türü davranışlara yönelme riski yüksektir. Öğrenciler memnuniyet duydukları okul ortamına daha bağlı iken, kendilerini dışlanmış olarak hissettikleri okullara ise gitmek istemeyecektir. Bu nedenle öğrencilerin okula olan bağlılıklarının okul iklimi ile ilişkili olduğu söylenebilir(Özdemir vd. 2010: 214-215).

Olumlu bir ikliminin okulda kabul görecekt davranış biçimlerini belirlemesinden dolayı okul güvenliği ile ilgili bireysel ve kuruma dayalı sorumlulukların düzenlenmesinde rolü olduğu ve öğrenciler arasındaki şiddeti azaltmada önemli bir etkisinin olduğu belirtilmektedir. Öğrencilere saygı duymaya önem verildiği, kuralların açık, tutarlı olduğu ve tarafsızca işletildiği ve karar alma süreçlerine öğrencilerin de dahil edildiği okullarda daha düşük seviyede şiddet olaylarının görüldüğu ortaya konulmaktadır (Çalık vd. 2009).

Okullarda olumlu davranışların desteklenmesi suretiyle olumlu okul ikliminin sağlanması ve okulu daha güvenli hale getirme çalışmalarında temel hedef okullardaki davranış problemlerini çözümlenebilmeyi sağlayacak etkinlikleri hayata geçirmeyi sağlayabilmelidir. Bu amaçla yapılacak olan çalışmalarda etkinlikler ekip çalışması ruhu ile hayata geçirilmeli ve yaşanabilecek sorunlarla başa çıkabilmek için kurumsal bir belleğin oluşturulması hedeflenmelidir. Bunun için yapılabilecek çalışmalardan bazıları aşağıdaki şekilde özetlenebilir (Pişkin, Öğülmüş ve Boysan 2011: 3-4).

1. Okul personelinin kişisel ve mesleki gelişimlerini sağlayacak çalışanların düzenli ve sürekli olarak desteklendiği bir ortam oluşturulmalıdır
2. Öğretmenlerin problemleri davranışlarla başa çıkma ve olumlu davranış kazandırma konusundaki yeterlilikleri artırılmalıdır.
3. Özellikle risk grubundaki öğrencilerle birlikte bütün öğrencilerin takibi sağlanmalıdır.
4. Okul geneli ile ya da özeli durumlara ilişkin olarak alınan kararların nesnel verilere dayalı olarak alınması sağlanmalıdır.
5. Verilen kararlar, bu kararlara dayalı olarak gerçekleştirilen uygulamalar ve bu uygulamaların sonuçları takip edilmelidir.
6. Okulun sosyal ortamında var olan bütün bireylerin –öncelikli olarak öğrenciler olmak üzere- sosyal yeterlilikleri artırılmalıdır.
7. Öğrenci başarısının en üst seviyeye çıkarılması için bütün okul personelinin işbirliği sağlanmalıdır.

Okul Güvenlik Teknolojileri: Okullarda meydana gelen suç ve şiddet olaylarını azaltmak için güvenlik ihlalleri doğuracak şartları ortadan kaldırmanın ya da en az düzeye indirmenin yanında güvenlik ihlalini gerçekleştirenlerin yakalanabilme ihtimalinin artırılması gerekmektedir. Bunun için çoğunlukla okul alanlarında bu iş için görevlendirilmiş yetişkinlere yer vermeye çalışılmaktadır. Bu iş için görevlendirilen kişiler bazen öğrenci velileri olabildiği gibi bazen de özel güvenlik personeli olabilmektedir. Bununla birlikte bu tür uygulamaların yetişmiş güvenlik elemanı bulunamaması, kişilerin işini düzgün yapmaması, işgücü maliyetlerindeki artış, güvenlik personelinin dönüşümlü çalışması ile meydana gelen aksaklıklar, tekrar eden uygulamaların zamanla sıkıcı hale gelmesi gibi olumsuzlukları da bulunmaktadır. Okullarda uygun amaçlar için kullanılan güvenlik teknolojileri bu olumsuzlukların önüne geçmede ve güvenlik personeli olmadan güvenlikle zorlayıcı uygulamaların hayata geçirilmesi sağlanabilmektedir (Green 1999).

Teknolojinin gelişmesi ile birçok teknolojik araç okul güvenliğini sağlamada kullanılabilir hale gelmiştir. Elektronik giriş kontrol sistemleri, kapı engelleri ve kilitleri, ziyaretçi izleme ve arma yerleştirme, kamera sistemleri, silah algılayıcı sistemler, dijital ekranlar ve alarm sistemleri, acil durumları bildiren şalterler vb. bunlardan bazılarıdır. Bununla birlikte okullarda güvenliği sağlamak için kullanılacak teknolojileri sağlarken teknoloji seçilip onun problemleri çözmesini beklemek yerine problemi ve öncelikleri tanımlayıp gerekli analizleri yaparak buna uygun çözüm yöntemleri geliştirmek daha doğru bir yöntem olarak kabul edilmektedir (Schneider 2010).

Güvenlik teknolojileri, okullara öğrenci güvenliğini artırmada birçok imkan sunmaktadır. Bununla birlikte bu teknolojiler okul güvenliği ile ilgili beklenenden daha farklı sonuçlar da ortaya çıkarabilir. Bu muhtemel sonuçlardan bazıları şunlardır (Schneider 2008:25-26):

1. Geniş güvenlik teknolojilerinin kullanıldığı bir ortam, bireylerde sürekli izlendiklerine dair bir “büyük birader” etkisi ya da cezaevi hissi uyandırması ile okul ikliminin olumsuzlaştığı bir durum ortaya çıkarabilir.

2. Teknoloji tasarım ile ilgili olumsuzlukları ve eksiklikleri telafi etmede yetersiz kalarak, okuldaki bölgelerin gerçekten güvenli olup olmadıkları ile ilgili bir yanılgıya sebep olabilir.

3. Teknolojik donanımların kullanışsız, pahalı, amacı dışında kullanılan ve kullanıcı desteği olmayan ürünler olabilme ihtimali vardır. Yeni teknolojiler çok çabuk şekilde demode olabileceği gibi, destek ve onarım için servislere bağımlı olma durumu da ortaya çıkabilir. Üreticilerden ya da servisten kaynaklanacak sebeplerle okullar yüksek meblağlar ödedikleri araçları kullanamaz hale gelebilirler.

4. Bazı araçları tam kapasite ile çalıştırmak için uzmanların yönetimine ve izlemesine ihtiyaç duyulabilmektedir. Bazı kritik durumlarda güvenlik araçları kendilerini kilitleyebilmektedir. Güvenlik personeli maliyetlerinin azaldığı durumlarda da güvenlik teknolojilerinin işlevi azalabilmektedir.

5. Seçilen güvenlik teknolojisinin güvenlikle ilgili sorun alanı konusunda etkisiz kaldığı durumlarla karşılaşabilmektedir. Elektronik izleme teknolojisinin zorbalık davranışlarında kanıt olarak kullanılması avantajken, intihar gibi olaylarda işe yaramaması bu duruma bir örnek olabilir.

Okul Disiplin Politikaları: Disiplin kavramı “başkaları tarafından işbirliğine kapalı, saldırgan ya da diğer engelleyici tepkilere maruz bırakılmış insanların haklarını korumaya yönelik mekanizmalar” olarak tanımlanabilir (Humphreys 2001:17). Okullarda eğitim gören öğrenciler için var olan disiplin politikaları ve uygulamaları okul güvenliği ile ilgili sorunların çözümünde etkili olabilmektedir. Okullarda kurallara aykırı hareket eden öğrenciler için çoğunlukla öğrenciyi dışarıdan disipline edecek fiziksel ceza, uzaklaştırma ya da okuldan atma gibi yaptırım ve cezalar uygulanmaktadır. Bununla birlikte kısa süreli çözümlerin kronik ve uzun dönemli sorunlara yol açtığı durumlarla da karşılaşabilmektedir(Osher vd. 2010).

Adli yargı ile ilişkili olan kişilerin geçmişinde okul disiplin uygulamalarına tabi tutulmuş olmaları, disiplin uygulamaları ile karşılaşan öğrencilerin ileride okulu bırakması ve gençlik suçlarına karışması bu durumlara birer örnek olarak verilebilir (Fowler 2011). Bunun yanında okulda disiplini sağlamada adaletsiz olarak algılanan cezalandırıcı yaklaşımların antisosyal davranışlarla ve yükselen vandalizmle ilişkili olması da bu durumun okullarda yol açtığı olumsuz sonuçlara bir örnek olarak gösterilebilir (Osher vd. 2010).

Okullarda öğrenciler arasında gerçekleşen saldırganlık ve zorbalık davranışları, öğrenciler arasındaki sportif ve akademik rekabet, grup içinde kabul edilme ya da grubun

dışında bırakılma gibi durumlar disiplin sorunlarına neden olabilir. Bunların yanında öğretmenlerin düşük özgüveni ve başarısızlık korkusu, akademik başarıya aşırı derecede bağımlı olması, değişimden korkması, tükenmişlikleri ve fiziksel sağlık bozuklukları ile yöneticilerin hoşgörüsüz, katı, ulaşılmaz, tutarsız ya da umursamaz davranışları ve öğretmen ve öğrencileri takdir etmekten ve sorumluluğu adil dağıtmaktan uzak tutumları da disiplin sorunlarına yol açabilmektedir (Humphreys 2001). Bunun yanında okullarda gerçekleşen disiplin sorunları çok farklı toplumsal etmenlerle de ilişkilendirilebilmektedir. Bununla birlikte son 30-40 yılda en çok (a) bilgi patlamasının yaşanması ile otoriteye karşı duyulan saygıda azalma, (b) medyatik hale gelen toplumsal şiddet, (c) aile yapısında meydana gelen değişimler, (d) öğretmenlerin bilgilerinde yetersiz kalması bu problemler etkili olan başlıca toplumsal faktörler olarak görülebilir (Okutan 2002: 8).

Araştırmalar okul disiplin politikaları ile ilgili olarak bilinen bazı efsanelerin gerçeği yansıtmadığını ortaya koymaktadır. Bununla ilgili olarak yapılan incelemelerde karşılaşılan sonuçlardan bazıları aşağıdaki şekilde özetlenebilir (Losen 2011):

Efsane: Doğru davranışa sahip olan öğrencilerin öğrenebilmesi için kuralları ihlal eden öğrencilere disiplin cezası verilmelidir.

Gerçek: Sıklıkla cezalandırılan öğrencilerin öğrenmelerini artırdığına dair bir kanıt yoktur. Gerçekte yüksek ceza oranlarının olduğu okullarda akademik başarının düşük olduğu görülmektedir. Araştırmalarda ayrıca cezaların okuldan ayrılma ya da okulu bırakma ile de ilişkili olduğu görülmektedir.

Efsane: Öğretmenlerin düzeni ve güvenliği sağlaması için öğrencileri cezalandırması gerekmektedir.

Gerçek: Ceza öğrenci disiplininde en son yöntem olarak kabul edilmekte, öğretmenlerden ve yöneticilerden öğrenci davranışını geliştirmek için farklı yöntemler kullanması beklenmektedir. Bununla birlikte öğrencilerde olumlu davranışı desteklemeye yönelik yöntemlerin disiplini sağlamada daha etkili olduğu görülmektedir.

Efsane: Cezalar gelecekteki ihlalleri engellemek ve caydırıcılığı sağlamak için gereklidir.

Gerçek: Öğrenciler denetimli alanlardan uzaklaştırıldıklarında, cezaların öğrencileri silaha bulaşma, suça karışma ve okuldan ayrılma gibi eylemlerle daha fazla karşılaştıkları görülmektedir.

Bu durumlarla birlikte okullarda yaşanan disiplin sorunlarında okul çalışanlarının rolü olabileceği düşünülebilir. Okulda bulunan öğretmenlerin ve yöneticilerin özetle aşağıdaki durumlarda disiplin sorunlarına ortam hazırlayacağı söylenebilir (Edwards, 1997'den Akt Celep 2004: 171):

1. Öğrenme koşullarının yanlış anlaşılması, öğrencileri kendileri için anlamlı olmayan bilgileri öğrenmeleri konusunda zorlamak
2. Öğrencilerin bağımsız düşünce örüntüsü geliştirmeye yöneltilmesinde yetersizlik
3. Öğrencilere özerk ve bağımsız bir çevreye sağlamada yetersiz kalmak ve onların üzerinde yoğun bir kontrol oluşturmak
4. Yanlış davranışları öne çıkaran disipline edici süreçler

Yukarıda örneği verilen nedenlerle benzerleri düşünüldüğünde okullarda disiplin konusu, ceza uygulamalarından daha fazlasını gerektirmekte ve öğrencilerin kendilerini disipline edeceği bir anlayışı içermesi gerektiği görülmektedir(Osher vd.2010). Diğer taraftan öğretmenler açısından da disiplinin kısa vadeli amacı, kurumun kurallarına uyulmasını sağlamak olarak görülebilecekken, uzun vadede öğrencileri demokratik bir toplum hayatına hazırlayan bir anlayışın kabul edilmesi beklenmektedir(Psunder 2005).

Okul Güvenlik Planı: Güvenli okulların planlanması okulda var olan bütün öğrenciler, okul çalışanları ve okul çevresinin yararına olmaktadır. Okullarda gerçekleşen şiddet olaylarının hızla artması ve bu olaylar karşısında geleneksel yöntemlerin etkisiz kalması eğitimcilerin okulların daha güvenli hale gelebilmesi için proaktif bir şekilde eyleme geçmeye ve güvenli okul planları yapmaya yönelmiştir (Council of Administrators of Special Education, 1998). Şiddeti önleme ve sorumluluklarla ilgili bütüncül planlara ve bunların hazırlanmasını ve uygulamasını gerçekleştirecek çalışanlara sahip olan okullarda aşağıdaki olumlu sonuçların elde edildiği belirtilmektedir (Dwyer ve Osher 2000:2):

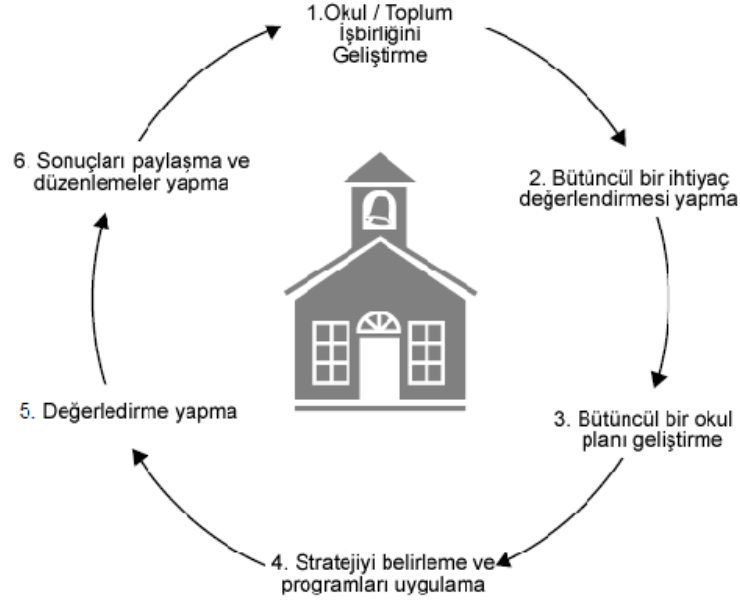
1. Akademik başarıda artış
2. Disiplin olaylarında ve cezalarda azalma
3. Öğrenmeye açık okul iklimi gelişiminde yükseliş
4. Çalışanların daha yüksek morale sahip olması
5. İnsani ve mali kaynakların daha etkili kullanımı
6. Güvenlik artışı

Güvenli okulların oluşturulması birbiriyle ilişkili olan ve işbirliği ile elde edilen çok sayıda faktörün bir araya getirilmesi ile mümkün olan bir süreçtir. Bu sürecin bileşenleri etkili bir şekilde hayata geçirildiğinde okulların güvenli bir öğrenme ortamına sahip olması sağlanabilir. Okullarda güvenliği sağlayacak bir plan oluşturulurken dikkate alınacak bileşenlerden bazıları şunlardır (Pollack ve Sundermann 2001: 14):

1. Okulun tamamına yayılmış önleme ve müdahale stratejileri oluşturma
2. Acil durumlarda yüklenilecek sorumlulukları planlama
3. Okul ilkeleri ve anlaşılabilir yasal kabuller geliştirme
4. Olumlu bir okul iklimi ve kültürü oluşturma
5. Mevcut çalışanların gelişimini sağlama
6. Uygun fiziksel olanakları ve teknolojileri sağlama
7. Okul ve yasa uygulayıcılar arasındaki işbirliğini geliştirme
8. Sağlık ve sosyal hizmet sağlayan birimlerle kurumsal bağlantılar sağlama
9. Aile ve çevre ile işbirliğini geliştirme
10. Kaynakları artırma ve kullanılabilir hale getirme

Bu bileşenlerle birlikte okul güvenliği planı hayata geçirilirken bir stratejik sürecin izlenmesi gerekmektedir. Okul güvenlik planını için stratejik süreç Şekil 2’de görülmektedir.

Şekil 2. Güvenli Okul Oluşturmada Stratejik Süreç

Kaynak: Pollack, L. ve Sundermann, C. (2001:15). Creating Safe Schools: A Comprehensive Approach. Juvenile Justice Office of Juvenile Justice and Delinquency Prevention (OJJDP). Volume VIII. Number 1. ss:13-20

Şekil 2’de yer alan süreçlerin okullar için güvenlik planı hazırlamada birbirini takip eden bütüncül bir şekilde uygulanması önemlidir. Okullar bu planları okul türüne ve sınıf seviyesini odak noktasına koyarak, özel ihtiyaçları dikkate alacak şekilde hazırlamalıdır (Pollack ve Sundermann 2001). Okullarda güvenliği sağlayabilmek için şiddetle ilgili tedbirlerin yer aldığı bu önleyici güvenlik planları, okullarda kural koyucuların değerlendirmeleri ile okulun iklimine yönelik çalışmalardan elde edilen sonuçların birlikte incelenmesi ile daha etkili hale getirilebilir (Hutton ve Bailey 2008).

2.5 Konu İle İlgili Araştırmalar

Okul güvenliği konusu yurtdışında –özellikle ABD’de- uzun sayılabilecek bir süredir üzerinde çalışılan ve araştırmalar yapılan bir konu durumundadır. Türkiye’de ise konunun geçmişi yurtdışında olduğu kadar eski olmamasına rağmen son yıllarda yapılan araştırmaların sayısında önemli oranda artış gözlenmektedir. Bu bölümde okul güvenliği ile ilgili olarak Türkiye’de ve yurtdışında yapılan çalışmalardan bazılarının ait özet bilgilere yer verilmiştir.

2.5.1 Türkiye’de Yapılan Araştırmalar

Türkmen (2004) tarafından ortaöğretim kurumlarında öğrenim görmekte olan öğrencilerin okul güvenliği hakkındaki görüşlerinin ortaya konulmasının ve öncelikli sorun alanlarının belirlenmesini amaçlandığı çalışma Antalya ilinde seçilen 5 genel ortaöğretim kurumunda gerçekleştirilmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak anket formu kullanılmış ve verilerin toplandığı sınıf düzeyi 10. sınıf olarak sınırlandırılmıştır. Araştırmada okul güvenliği için temel olabilecek yaklaşımlarla birlikte, şiddet, şiddet türleri, cinsel istismar, okulların sosyal ve psikolojik yönden durumlarının nasıl olduğu incelenmiştir. Araştırmada erkek öğrenciler ile kız öğrencilerin büyük oranda kendilerini fiziksel yönden güvensiz hissettikleri, erkek öğrencilerin öğretmen şiddetine daha fazla maruz kaldıkları, hem kız hem de erkek öğrencilerin yüksek düzeyde okula silah getirme olayına şahit oldukları, hırsızlık olayları ile ilgili olarak ise erkek öğrencilerin daha fazla hırsızlık olayına şahit oldukları ortaya çıkmıştır. Araştırmada öğrencilerin cinsiyeti ile okulun fiziki altyapısı hakkındaki düşüncelerinin bir çok açıdan anlamlı şekilde farklılaştığı sonucu elde edilmiştir. Okul girişlerinde, merdivenlerde, kapıda, tuvaletlerde ve lavabolarda izdiham yaşanması da araştırmada sıklıkla bildirilen sorunlar arasında yer almaktadır. Araştırmada öğrencilerin diğer alanlara göre psikolojik olarak daha güvenli hissetmeleri ile birlikte rakamsal olarak az da olsa intiharı düşünen ve okula korkuyla gelen öğrencilerin varlığına dikkat çekilmektedir.

Özer (2006) tarafından yapılan çalışmada ilköğretim ikinci kademe öğrencilerini okul güvenliğine ilişkin algıları belirlenmeye çalışılmıştır. Bu amaçla araştırmada öğrenci algılarının okul türü, cinsiyet, sınıf düzeyi, okul büyüklüğü ve sosyo-ekonomik düzeye göre farklılığı ortaya konulmaya çalışılmıştır. Araştırma Malatya ilk merkezinde bulun 45 ilköğretim okulunda yürütülmüş, verileri öğrencilerden anket yoluyla toplanmıştır. Araştırma sonucunda erkek öğrencilerin kız öğrencilere oranla okullara ustura, bıçak, jilet gibi aletlerin getirildiği, okul binasında öğretmenlerin denetlemedikleri yerlerin bulunduğu ve bazı öğrencilerin okula cinsel içerikli yayın getirdikleri şeklinde görüşlere daha fazla katıldığı bulunmuştur. Araştırmada resmi ilköğretim okullarındaki öğrencilerin özel ilköğretim okullarındaki öğrencilere göre okula suç aleti getiren öğrencilerin varlığına ve okulda yaşça veya güç olarak büyük olan öğrencilerin diğer öğrencilere fiziksel olarak saldırıda buldukları görüşüne daha fazla katıldıkları görülmüştür. Araştırmada ayrıca

öğrenci sayısı 1500'ün üzerinde olan okullarda öğrencilerin, öğrenci mevcudu açısından kendisinden küçük olan okullara oranla daha fazla güvenlik sorunları ile karşılaştığına işaret eden bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir.

Demirtaş (2007) yaptığı çalışmada, ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin ve yöneticilerin okul güvenliği ile ilgili algılarının ve beklentilerinin bazı demografik özelliklere göre hangi düzeyde farklılaştığını belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmada veriler, Sakarya il merkezinde kasıtlı örnekleme metodu ile ilköğretim okullarında çalışan 584 öğretmen ve 98 yönetici üzerinde uygulanan anket ve bilgi formu aracılığı ile toplanmıştır. Araştırma sonucunda erkek öğretmenlerin okul güvenliğine ilişkin görüşleri bayan öğretmenlere göre daha olumlu olduğu, hizmet içi eğitime katılan öğretmenlerin okul güvenliğine ilişkin görüşlerinin hizmet içi eğitime katılmayanlara göre daha olumlu olduğu, erkek okul yöneticilerinin okul güvenliğine ilişkin güvenlik algılarının bayan yöneticilere göre daha olumlu olduğu bulunmuştur.

Geyin (2007) genel liselerdeki okul güvenliği algılarını incelediği çalışmasında eğitimcilerin ve öğrencilerin görüşlerinden hareketle genel liselerdeki okul güvenliği algılarını belirleyebilmeyi amaçlamıştır. Tarama türündeki bu çalışmada veriler öğretmen ve öğrencilere uygulanan ayrı ölçeklerle elde edilerek eğitimcilerin ve öğrencilerin okul güvenliğine ilişkin algılarının çeşitli kişisel değişkenlere göre anlamlı farklılığı incelenmiş ve eğitimciler ve öğrencilere göre okullarda yaşanan okul güvenliği ile ilgili problemlerin neler olduğu bulunmaya çalışılmıştır. Araştırma sonucunda eğitimcilerin görüşlerine göre okullarda öğrencilerin çakı bıçak gibi tehlikeli aletler taşımaları ve öğrenci kavgaları, öğrencilerin görüşlerine göre de hırsızlık, öğrenci kavgaları ve şaka yolu ile de olsa silahla tehdit en önemli güvenlik sorunları olarak bulunmuştur. Araştırmada okul yöneticilerinin okullarını öğretmenlere oranla daha güvenli buldukları, erkek eğitimciler ile kadın eğitimciler arasında okulda var olan güvenlik problemlerini, okulda fiziki yapıya ait düzenlemeleri ve öğrencilere yapılan rehberliği algılama düzeyleri arasında farklılık olduğu, hizmet içi eğitim faaliyetlerine katılan eğitimcilerin okullarındaki güvenlik önlemlerini hizmet içi eğitime katılmayanlara göre daha yeterli gördükleri sonucu ortaya çıkmıştır. Araştırmada kız öğrencilerin erkek öğrencilere oranla okullarındaki iklimi daha güvenli buldukları, sınıf seviyesi arttıkça çeşitli okul güvenliği alt boyutlarında güvenli algılama seviyesinde düşmeler olduğu, öğrencilerin öğrenim gördüğü alana göre öğrenci

algılarında farklılaşmaların olduğu ve anne-babaların eğitim seviyesi arttıkça öğrencilerin okulun güvenli iklime sahip olduğunu kabul etme oranında düşüş olduğu görülmüştür.

Kütük(2008) tarafından liselerde okul güvenliğine yönelik olarak yapılan çalışmada, liselerde çalışan öğretmenlerin ve yöneticilerin ifadelerinden hareketle okulların güvenlik seviyelerinin belirlenmesi ve mevcut durumun okul türü, okuldaki öğrenci sayısı gibi değişkenlere göre incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma verileri genel lise, meslek lisesi ve Anadolu lisesi türündeki eğitim kurumlarında görev yapan 248 öğretmen ve yöneticiden, araştırmacı tarafından geliştirilen 30 maddelik bir kontrol listesi ile toplanmıştır. Araştırma sonucunda okullarda güvenliğin sağlanabilmesi için daha çok fiziksel güvenlik alanında uygulamaların gerçekleştirildiği görülmüş, öğretmen ve okul yöneticileri okulun fiziksel çevredeki diğer birimlerden kolayca ayrıldığı, okul binalarına ve bahçelerine giriş-çıkışların kontrol altında olduğu, anne babaların ve öğrencilerin okul güvenliği, okulda uyulacak kurallar ve öğrencilerden beklenecek davranışlar konusunda düzenli olarak bilgilendirildikleri maddelerini yüksek oranda işaretlemişlerdir.

Erol (2009) tarafından, Milli Eğitim Bakanlığı Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi çalışmaları kapsamında, Milli Eğitim Bakanlığının okul güvenliği ile ilgili çalışmalarında kaynak olmak üzere okulda güvenlik sorununa yol açan etkenleri öğrenci, öğretmen, veli ve yönetici bakışı ile belirleyerek güvenli eğitim ortamları sağlayacak yönetim süreç ve uygulamalarının işletilmesi konusunda yardımcı olmak amacıyla ülke genelinde bir çalışma yapılmıştır. Araştırma ülke genelinde olması, farklı okul kademeleri ve sınıf düzeylerinde yapılmış olması ve öğrenci, öğretmen, veli ve yöneticilerin bakışlarına yer vermesi açısından oldukça geniş kapsamlı bir çalışma olarak değerlendirilebilir. Araştırma sonucunda sınıf ve okul binalarının yetersizliğinin öğrenciler, veliler, öğretmenler ve yöneticiler tarafından okullarda güvenlik sorununda bir etken olduğu görüldüğü bulunmuştur. Araştırmada erkek ve kız öğrencilerin okulda spor, oyun, etkinlik vb. alanların yetersizliğinin güvenlik sorununa sebep olduğu görüşüne yüksek bir oranda katıldıkları görülmektedir. Okulun yangın, sel, deprem gibi afetlere uygun yapıda olmaması, okulda güvenlik görevlisinin bulunmaması, okul-veli işbirliğinin yetersiz oluşu, okullarda yeterli düzeyde spor, sosyal kulüp ve faaliyetlere yer verilmeyişi, okul çevresinde güvenlik için tehdit unsuru olabilecek kişilerin varlığı gibi faktörler cevaplayıcıların genelinde güvenlik sorununa yol açan etkenler olarak görülmüştür.

Güler Yılmaz (2010), İstanbul'un Sultanbeyli ilçesinde ilköğretim birinci kademe öğrencilerinin okul güvenliğine ilişkin algılarının incelenmesine yönelik yaptığı çalışmada, ilköğretim 4. ve 5. sınıflarda öğrenim gören öğrencilerin okul güvenliği algılarını cinsiyet, sınıf, anne-baba eğitim durumu, sınıf öğretmenin cinsiyeti, okulun eve uzaklığı ve okulda kardeşin bulunup bulunmaması gibi değişkenler açısından incelenmiştir. Araştırmada öğrencilerin son bir yılda yaşadıkları güvenlik en önemli güvenlik problemlerinin ne olduğuna ilişkin sorulara verilen cevaplarda okulda yaşça büyük ya da fiziksel olarak güçlü olan öğrencilerin sözlü ya da fiziksel saldırısı, okulda bazen değerli eşya ya da para hırsızlığı ve okulla ilgisi olmayan bazı kişilerin okul sınırları içine girmesi öğrenci cevaplarında ilk üç sırayı almıştır.

Çankaya (2010), ilköğretim okulu öğretmenlerinin algılarına göre okul güvenliğinin öğretmenlerin kaygı, iş doyumunu ve motivasyon düzeyi üzerine etkisini incelendiği doktora çalışmada Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki ilköğretim okullarında görev yapan 2333 sınıf öğretmenin görüşlerini değerlendirmiştir. Betimsel nitelikte ilişkisel tarama modelinin kullanıldığı araştırmanın sonucunda, okul güvenliğini alt boyutu olan öğrenci kaynaklı güvenlik ile öğretmenin kaygı düzeyi arasında ters yönlü, iş doyumunu ve motivasyonu ile anlamlı ve pozitif bir ilişkinin olduğu görülmüştür. Araştırmada okul güvenliğinin diğer bir alt boyutu olan bina güvenliği ile öğretmenin kaygı düzeyi arasında ters yönlü bir ilişkinin olduğu görülmüş, bina güvenliğinin öğretmenin iş doyumunu ve motivasyonu düzeyi ile olumlu yönde anlamlı bir ilişkiye sahip olduğu ortaya çıkmıştır.

2.5.2 Yurtdışında Yapılan Araştırmalar

Binns ve Markow (1999)'un çalışmasında, Amerikan Devlet Okullarındaki şiddet konusunu edinilmiştir. Çalışmada okullardaki şiddetin yaygınlığı ve karakteristiği, öğrencilerin ve öğretmenlerin şiddet ile ilgili bireysel deneyimleri, silahlar ve kendini koruma, suçun kaynakları üzerine yaklaşımlar ve problemin çözümü, okul çeteleri, cinsiyet, rol modelleri ve gelecekte şiddetin durumu ile ilgili bulgulara ve kıyaslamalara yer verilmiştir. Öğrenci ve öğretmenlerin bireysel deneyimlerine göre, öğrencilerin %25'i okul ya da çevresinde gerçekleşen bir şiddet olayının kurbanı olmuş, öğrencilerin sekizde biri okula silah getirmiş ve öğretmenlerin şiddet olaylarına ilişkin deneyimleri beş yıl öncesine oranla daha da kötü duruma gelmiştir. Araştırma ilköğretim okullarının liselere göre daha güvenli olarak algılandıklarını ortaya koymaktadır. Araştırmada öğrencilerin %21 ve öğretmenlerin %25'i

okullarındaki birçok öğrencinin çete üyeleri ile ilişkide bulduklarını, öğrencilerin %40'ına yakını ise okulda veya çevresinde birilerini ittiğini, tokatladığını ya da hakarete bulunduğunu belirtmişlerdir.

Hardy (2002)'nin "Gençliğin silahlı şiddetini azaltmada davranış yönelimli yaklaşımlar" başlıklı çalışmasında silah sorununun önüne geçmek için hem ebeveynlerin hem de çocukların davranışlarına odaklanan yaklaşımları temel alan programların beklenen başarıyı yakalamaktan uzak olduğu belirtilmektedir. Çalışmada çocukların ve gençlerin davranışsal değişim programları için zor bir hedef oldukları ve gençlerin silahtan uzak tutmaya yönelik programların birçoğunun yeteri kadar etkili olamadıklarına değinilmekte ve bu programların gençlerin silah kullanımını azaltmadaki beklentilerinin sınırlı düzeyde olduğu vurgulanmaktadır.

Hernandez ve Seem (2007)'in çalışmasında güvenli okul iklimi ile ilgili sistemli bir bakış oluşturulmaya çalışılmıştır. Çalışmada okullarda şiddetin arttığı tespitinden hareketle, okulda şiddetin sadece bir korku iklimi ve huzursuzluk ortamı oluşturmakla kalmadığı, okulun eğitimsel misyonunu gerçekleştirmesine ve öğrenme sürecine de engel olduğu vurgulanmaktadır. Okul ikliminin okul sistemindeki tutum, algı ve birey davranışlarıyla ilişkili olduğuna vurgu yapılan çalışmada okul iklimi ile okul güvenliği arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmaların sonuçlarına da değinilmektedir. Çalışmada birbirleriyle ilişkili olan güvenli bir okulun bileşenleri;

1. Okuldaki bireylerin birbiriyle ilişkileri, okuldaki atmosfer ve okul yönetimi ile okul çevresi arasındaki etkinin oluşturduğu **okula özgü şartlar**

2. Okulda şiddetin tanımı, davranışsal ve akademik beklentiler, farklılıklarla ilgili sorunlar, denetim mahalli, ödüller, danışmanlık, iletişim ve işbirliği seviyesi, okul güvenliği algıları ve öğrencilerin okulun işleyişine dahil edilmesinin oluşturduğu **psikososyal değişkenler**

3. Karşılıklı güven ve olumlu sosyal ilişkilerden oluşan **okul davranışlarıdır.**

Kumar, O'Malley ve Johnston (2008) yaptıkları çalışmada okulların fiziksel çevresi ile problemlili öğrenci davranışları arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırmada öğrencilerin sigara, alkol ve uyuşturucu kullanımı, okullardaki ilgi çekici ve bakımsız fiziksel çevre ve denetimden uzak alanlar gibi değişkenlere dair veriler konu edinilmiştir.

Araştırma sonuçları öğrencilerin okul çevresine ve ortamına karşı duyarlı olduğunu göstermektedir. Araştırmada 8. sınıf öğrencileri için okulların öğrenciler için ilgi çekici fiziksel ortamlara sahip olması ile öğrencilerin uyuşturucu kullanımı ve okulda alkol kullanımı arasında ters yönlü bir ilişki bulunmuştur. Araştırma sonuçları okul çevresindeki uyuşturucu ve alkol kullanımı ile okulda bu maddelerin kullanımı arasında bir ilişkinin varlığını ortaya koymaktadır. Benzer şekilde okulda ve okul çevresinde gözetimden ve denetimden uzak alanların varlığı ile okulda alkol ve uyuşturucu kullanımı arasında olumlu bir anlamlı ilişkin varlığından söz edilmektedir.

Goldstein, Young ve Boyd (2008)'un yaptığı çalışma, okuldaki ilişkisel saldırganlığın okul iklimi ve okul güvenliği üzerine etkilerini konu edinmektedir. Yedinci sınıf öğrencileri üzerinde yapılan araştırmada, erkek öğrencilerde ilişkisel saldırganlığa maruz kalmanın okula silah getirme ile ilişkili olduğu ve ayrıca, yüksek seviyede ilişkisel saldırganlığa maruz kalan öğrencilerin okullarını daha az güvenli hissettikleri ve okullarındaki genel sosyal atmosfer ile ilgili daha az memnuniyet duydukları sonucuna değinilmektedir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, evren ve örneklem, verilerin toplanması, veri toplama aracı, verilerin analizi ve yorumlanması ile ilgili alt başlıklara yer verilmiştir.

3.1. Araştırma Modeli

Bu çalışma, ortaöğretim öğrencilerin okul güvenliğine ilişkin görüşlerinden hareketle öğrencilerin okullarının ne kadar güvenli olduğuna dair algılarını ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu amaçla yapılan çalışmada mevcut durum olduğu şekliyle ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu sebeple araştırma tarama modelindedir. Tarama modeli geçmişte ya da halen var olan bir durumu olduğu şekliyle tanımlamaya çalışan bir yaklaşımdır. Bu yaklaşımda araştırma konusu bireyi ya da nesneyi, değiştirme ya da etkileme çabasına girilmeden var olduğu şekliyle betimlemek amaçlanır (Karasar 2009).

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Çanakkale il merkezindeki ortaöğretim öğrencileri, çalışma evrenini ise Çanakkale il merkezinde örgün eğitime devam eden ortaöğretim öğrencileri oluşturmaktadır. Örneklem, okul güvenliği ile çalışma evrenini temsil kabiliyetine sahip olacak şekilde çalışma evreni içerisinde tabakalı örnekleme yoluyla seçilmiştir. Tabakalı örnekleme, evrenin alt gruplara ayrılarak bu grupların örneklemede temsilini garanti altına alan bir örnekleme türü olup alt gruplar arasında karşılaştırma yapılması istendiğinde uygun olmaktadır(Balcı 2009).

Araştırmada örneklem belirlenirken çalışma evreni, genel ortaöğretim öğrencileri ve mesleki ortaöğretim öğrencileri olmak üzere iki alt gruba ayrılmıştır. İl merkezindeki okullar, okul türleri ve öğrenci sayılarının belirlenmesinde Çanakkale İl Milli Eğitimi Müdürlüğü'nden alınan 2011-2012 öğretim yılına verileri dikkate alınmıştır. Gidilecek okulların belirlenmesinde, okul güvenliği ile ilgili sorunların daha çok öğrenci sayısı bakımından kalabalık olan okullarda görüldüğü (Işık 2004a) görüşünden hareketle, her bir grup için en çok öğrenciye sahip üç okul seçilmiş ancak mesleki ortaöğretim öğrencileri

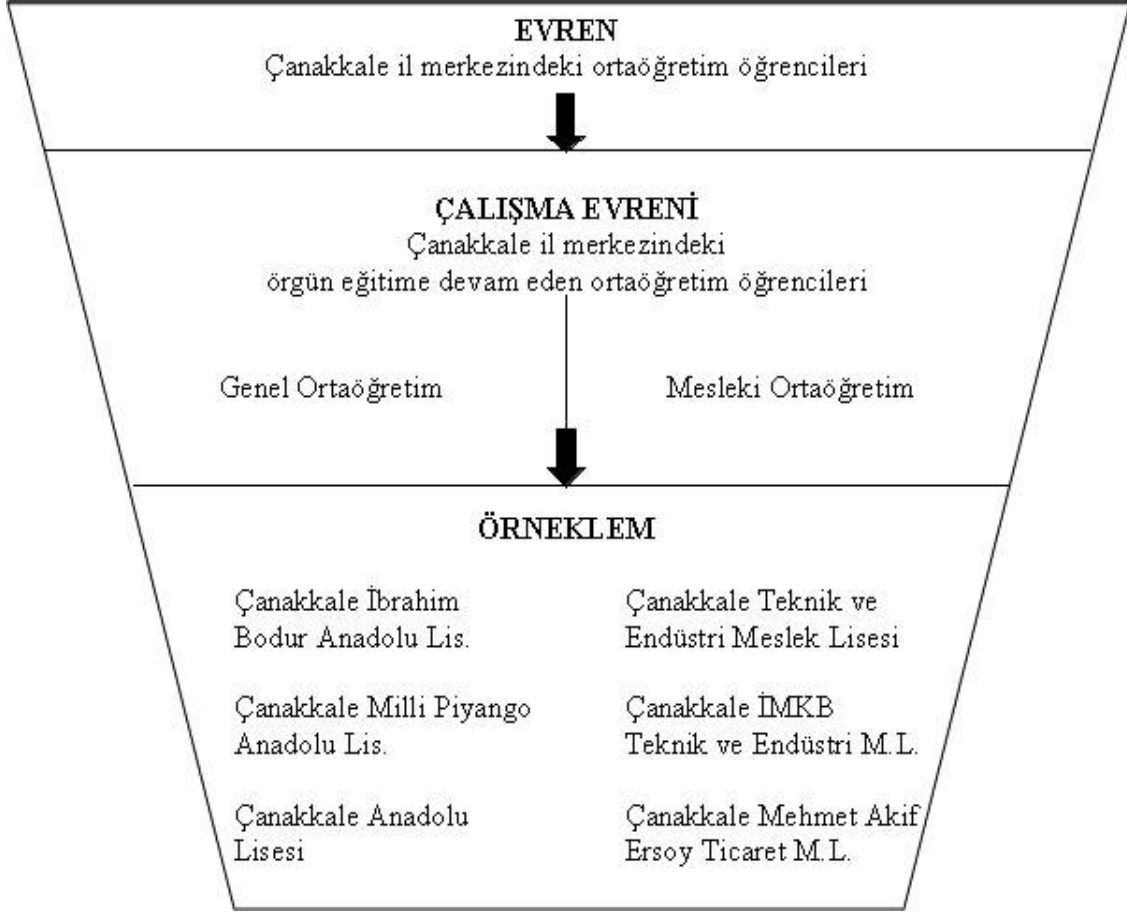
için Kız Meslek Lisesi türündeki okullar, sadece kız öğrencilerin eğitim gördükleri okullar olduklarından, özel güvenlik sorunları ile karşılaşılacakları düşüncesiyle seçim dışında bırakılmıştır. Gidilen okullarda öğrencilere anketler yansız ve tesadüfi olarak uygulanmıştır. Aşağıdaki tablo Çanakkale il merkezinde 2011-2012 yılında eğitim-öğretim yapılan örgün ortaöğretim kurumlarını, okul türlerini ve öğrenci sayılarını göstermektedir.

Tablo 1. Çanakkale il merkezinde bulunan örgün ortaöğretim kurumları, okul türleri ve öğrenci sayıları

Okul Adı	Okul Türü	Öğrenci Sayısı
Ali Haydar Önder Anadolu Lisesi	Genel Ortaöğretim	473
Anadolu İmam Hatip Lisesi	Mesleki Ortaöğretim	255
Anadolu Öğretmen Lisesi	Genel Ortaöğretim	180
Çanakkale Anadolu Lisesi	Genel Ortaöğretim	616
Çanakkale Sağlık Meslek Lisesi	Mesleki Ortaöğretim	276
Hasan Ali Yücel Lisesi	Genel Ortaöğretim	523
İbrahim Bodur Anadolu Lisesi	Genel Ortaöğretim	691
İMKB Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi	Mesleki Ortaöğretim	561
Mehmet Akif Ersoy Ticaret Meslek Lisesi	Mesleki Ortaöğretim	489
Milli Piyango Anadolu Lisesi	Genel Ortaöğretim	730
Nedime Hanım Kız Teknik ve Meslek Lisesi	Mesleki Ortaöğretim	504
Teknik Lise ve Endüstri Meslek Lisesi, Denizcilik Anadolu Meslek Lisesi	Mesleki Ortaöğretim	746
Toplam		6044

Tablodaki verilere bakıldığında Çanakkale il merkezinde 2011-2012 öğretim yılında altısı genel ortaöğretim, altısı ise mesleki ortaöğretim kurumu olmak üzere toplam 12 ortaöğretim kurumunda 6044 öğrencinin örgün ortaöğretime devam ettiği görülmektedir. Araştırma için örneklem belirlenirken çalışma evreni genel ortaöğretim ve mesleki ortaöğretim olmak üzere iki gruba ayrılmıştır. Örneklem seçimi yukarıdaki okullar arasından belirtilen genel ortaöğretim ve mesleki ortaöğretim gruplarına uygun olacak şekilde gerçekleştirilmiştir. Aşağıdaki şekil araştırmada evren, çalışma evreni ve tabakaları ile örneklem grubuna dâhil edilen okulları göstermektedir

Şekil 3. Evren, Çalışma Evreni ve Örneklem Grubu Seçimi

Örneklem grubu için, Çanakkale il merkezindeki genel ortaöğretim öğrencilerinin devam ettikleri okullar arasından Çanakkale İbrahim Bodur Anadolu Lisesi, Çanakkale Milli Piyango Anadolu Lisesi ve Çanakkale Anadolu Lisesi, mesleki ortaöğretim öğrencilerinin devam ettikleri okullar arasından ise Çanakkale Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi, Çanakkale İMKB Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi ve Çanakkale Mehmet Akif Ersoy Ticaret Meslek Lisesi öğrencileri seçilmiştir.

Araştırmada örnekleme oluşturan genel ortaöğretim ve mesleki ortaöğretim gruplarına ait toplam öğrenci sayılarını, anketin uygulandığı okullarda dağıtılan toplam anket sayısını, değerlendirmeye alınan anket sayıları ve bu anket sayılarına göre örneklem grubu dağılımının yüzde olarak dağılımı aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 2. Örneklemi oluşturan genel ortaöğretim ve mesleki ortaöğretim gruplarına çalışma evrenindeki öğrenci sayısı, toplanan ve değerlendirmeye alınan anket sayıları ve örneklem grubu dağılımı

Okul Türü	Çalışma Evrenindeki Öğrenci Sayısı	Çalışma Evreni Dağılımı (%)	Toplanan Anket Sayısı	Değerlendirmeye Alınan Anket Sayısı	Örneklem Grubu Dağılımı (%)
Genel Ortaöğretim	3213	%53,2	372	330	%52,4
Mesleki Ortaöğretim	2831	%46,8	333	300	%47,6
Toplam	6044	100	705	630	100

Araştırmada örneklem grubunu, çalışma evreni içerisinde üçü genel ortaöğretim, üçü ise mesleki ortaöğretim olmak üzere toplam altı okulda öğrenime devam eden öğrenciler oluşturmuştur. Araştırma uygulamasına dâhil edilen okullarda anket formları uygulanan öğrenciler yansız ve tesadüfî olarak seçilmiş ve öğrencilerden toplam 705 anket formu geri alınmıştır. Toplanan bu formların içinden 75 tanesi kişisel bilgilerin girilmemesi, çift işaretleme, anket formunun büyük çoğunluğunun boş bırakılmış olması gibi sebeplerden dolayı değerlendirmeye alınmamıştır. Bunun sonucunda değerlendirmeye alınan 10. sınıf öğrencilerine ait toplam 630 anket formu örneklem grubunu oluşturmuştur. Tablo değerlendirildiğinde değerlendirmeye alınan anket formlarının oranının hedef evrenin yaklaşık %10,4'ü olduğu görülmektedir. Hedef evrendeki genel ortaöğretim ve mesleki ortaöğretim gruplarının örneklemde birbirlerine yakın oranda temsil edildiklerini söylemek mümkündür.

3.3. Verilerin Toplanması

Çalışmada, veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen Öğrenciler İçin Okul Güvenliği Anketi kullanılmıştır. Öncelikle araştırmanın kavramsal bir çerçeveye oturtulması için konu ile ilgili alan yazını taranmıştır. Bu kaynak taraması sonucunda elde edilen bilgiler, öğrenci görüşleri ve konunun uzmanlarının uyarıları ve önerileri dikkate alınarak veri toplama aracı için taslak form oluşturulmuş ve hedef evren içinden örneklem ile benzer özellikler taşıyan bir gruba bu formun ön denemesi yapılmıştır.

Örnekleme alınan okullarda 31 Ekim 2011- 18 Kasım 2011 tarihleri arasında anket formu öğrencilere uygulanmıştır. Anketlerin uygulamasında cevaplayıcılar 10. sınıflar ile

sınırlandırılmıştır. Anketlerin uygulaması araştırmacı ya da araştırmacı tarafından gerekli açıklamaların yapıldığı okul yöneticileri ve rehber öğretmenler tarafından yapılmıştır. Öğrencilerin anket formlarını genellikle 15–25 dakikalık bir süre zarfında cevapladıkları gözlenmiştir.

3.4. Veri Toplama Aracı

Çalışmada, veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen Öğrenciler İçin Okul Güvenliği Anketi kullanılmıştır. Anketin birinci bölümünde öğrencilerin kişisel bilgilerini öğrenmeyi amaçlayan cinsiyet ve okul türüne ilişkin sorulara yer verilmiş, ikinci bölümde ise öğrencilerin okul güvenliğine ilişkin görüşlerini konu alan ve cevapların hiç, katılmıyorum, katılmıyorum, kararsızım, katılıyorum, tamamen katılıyorum şeklinde işaretlenebildiği 5’li Likert tipi ölçek kullanılmıştır. Veri toplama aracının hazırlanmasında araştırmacı tarafından aşağıdaki adımlar izlenmiştir:

1. Öncelikli konu ile ilgili literatür taraması yapılmış, yurtiçi ve yurtdışı yayınlar ile konuyla ilgili yapılan araştırmalar incelenmiştir.

2. Kaynak taramasının ardından madde havuzu yazımı aşamasına geçilmiştir. Bu aşamada araştırmacı tarafından 76 sorudan oluşan bir madde havuzu oluşturulmuştur. Madde havuzundaki sorular üzerinde konunun uzmanları ile görüşülerek ilk eleme yapılmış, bir biri ile çakışan beş madde soru havuzundan çıkarılarak soru sayısı 71’e düşürülmüştür.

3. Örneklem içerisinden seçilen 41 kişilik bir gruba araştırmanın önemi ve okul güvenliği ile ilgili kısa bir açıklama yapıldıktan sonra, 71 maddelik taslaktaki soruların hangilerinin okulda yaşadıkları güvenlik sorunları ile ilgili olduğunu, bu maddelerin okul güvenliğini ölçmede kendilerine sorulmasının uygun olup olmadığını belirtmeleri istenmiştir. Bu aşamada öğrencilerden bu maddelerin dışında kalan güvenlik sorunlarını da ayrıca yazmaları istenmiştir.

4. Öğrencilerden alınan geri bildirimler ile taslak formdaki bazı maddeler elenmiş, bazıları ise düzenlenmiştir. Veri toplama aracının taslağındaki soru sayısı 66’ya düşürülmüş ve sorular “Bireylerin Fiziksel/Bedensel Güvenliği”, “Ruh Sağlığı/Psikolojik Güvenlik”, “Toplumsal Güvenlik”, “Fiziksel Ortam/Fiziksel Çevre Güvenliği” şeklinde 4 boyut altında toplanarak ön denemeye geçilmiştir.

5. Ön deneme aşamasında örneklem içinden seçilen 121 öğrenciye taslak form uygulanmış, bu formlardan 15'i yanlış veya eksik doldurulduğundan değerlendirmeye alınmamıştır. Bu aşamada öğrencilerden alınan cevaplar değerlendirilmiş, konunun uzmanları ile boyutlandırma, soru köklerinin yazımı, tekrar eden/çakışan maddeler konusunda tekrar görüşme yapılarak boyutlandırma dışında kalmasının doğru olacağı veya tekrar edildiği düşünülen 10 madde çıkarılarak 56 madde ile kapsam geçerliliği sağlanmış, ayrıca 106 taslak form üzerinden güvenilirlik çalışması yapılmıştır.

6. Güvenilirlik çalışmasında ön denemede elde edilen verilerle anketin 4 boyutu için Cronbach Alpha (α) güvenilirlik katsayısı değerleri hesaplanmıştır. Ön deneme sonucunda boyutlara göre güvenilirlik katsayısı değerleri aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 3. Öğrenciler için Okul Güvenliği Anketinin Boyutları için Güvenilirlik Katsayıları

Boyut	Ön Denemede Güvenilirlik Katsayısı (α)	Araştırmada Güvenilirlik Katsayısı (α)
Fiziksel/Bedensel Güvenlik	0,722	0,703
Ruh Sağlığı/Psikolojik Güvenlik	0,748	0,790
Toplumsal Güvenlik	0,791	0,832
Fiziksel Alan/Fiziksel Çevre Güvenliği	0,717	0,734
Öğrenciler İçin Okul Güvenliği Anketi (Bütün Maddeler)	0,910	0,907

Tabloda görüldüğü üzere okul güvenliğinin boyutları ile ilgili olarak yapılan güvenilirlik katsayısı hesaplamasında Fiziksel/Bedensel güvenlik boyutu için $\alpha=0,722$, Ruh Sağlığı/Psikolojik Güvenlik boyutu için $\alpha=0,748$, Toplumsal Güvenlik Boyutu için $\alpha=0,791$, Fiziksel Alan/Fiziksel Çevre Güvenliği boyutu için $\alpha=0,717$ bulunmuştur. Ön denemeden sonra yapılan araştırmada ise fiziksel/bedensel güvenlik haricindeki boyutlarda güvenilirlik katsayısı ön denemeye göre artış göstermiştir.

Araştırmada fiziksel/bedensel güvenlik boyutunda güvenilirlik katsayısının düşüş göstermesinde, bu boyuttaki soruların anketin ilk bölümünde yer almasından dolayı öğrencilerin konuya dikkatini tam olarak yoğunlaştıramayan öğrenci cevaplarının etkili olabileceği düşünülmektedir. Ön denemede anketin tamamı için güvenilirlik katsayısının araştırmadakine göre daha düşük olmasında ise ön deneme esnasında soruların boyutlar altında toplanmadan karışık verilmiş olmasının etkisi olabileceği düşünülebilir. Bununla birlikte hem ön denemede hem de araştırma uygulamasında bütün boyutların güvenilirlik

katsayısının 0,70 üzerinde olduğu görülmektedir. Psikolojik testlerde güvenilirlik katsayısının 0,70 ve daha yüksek olması testin güvenilirliği açısından genel olarak yeterli kabul edilmektedir (Büyüköztürk 2010: 171). Buna göre yukarıdaki değerlerin bu tür bir araştırmada kullanılacak düzeyde güvenilir olduğu söylenebilir.

3.5 Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Araştırmanın amaçları çerçevesinde verilerin analizi ve yorumlanması için aşağıdaki yöntemler izlenmiştir:

1. Örneklem grubunu oluşturan cevaplayıcıların kişisel özelliklerine ilişkin bulguların analizinde frekans dağılımı ve yüzde değerleri dikkate alınmıştır.

2. Boyutlara ait aritmetik ortalamalar hesaplanırken okul güvenliği açısından olumlu kabul edilen maddeler sırasıyla 5, 4, 3, 2, 1 şeklinde, olumsuz maddeler ise sırasıyla 1, 2, 3, 4, 5 şeklinde puanlanmış ve olumsuz maddeler tablolarda madde başına (R) konularak gösterilmiştir.

3. Okul güvenliğinin her bir boyutuna ilişkin öğrenci görüşlerinin analizinde ve yorumunda maddelerin her biri için toplam cevaplayıcı sayısı (N), cevaplar için frekans (F) ve geçerli yüzde (%) ile aritmetik ortalama (\bar{X}) ve standart sapma (S.S.) değerleri belirlenmiş ve aritmetik ortalama değerleri üzerinden yorumlamaya gidilmiştir.

4. Öğrencilerin verdikleri cevaplara göre elde edilen aritmetik ortalama puanlarının görüşleri sözel olarak ifade edebilmesi için puanlar 1-5 arasında eşit aralıklarla sınırlandırılmış ve öğrenci görüşleri puan aralığına göre hiç katılmıyorum, katılmıyorum, kararsızım, katılıyorum ve tamamen katılıyorum şeklinde düzenlenmiştir. Bu görüşler için puan aralıkları ve seçenekler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 4. Veri analizinde olumlu ve olumsuz maddeler için puan aralıkları ve öğrenci görüşleri

Ağırlık	Puan Aralığı	Olumlu Maddeler İçin Öğrenci Görüşü	Olumsuz Maddeler İçin Öğrenci Görüşü
1	1.00-1.79	Hiç Katılmıyorum	Tamamen Katılıyorum
2	1.80-2.59	Katılmıyorum	Katılıyorum
3	2.60-3.39	Kararsızım	Kararsızım
4	3.40-4.19	Katılıyorum	Katılmıyorum
5	4.20-5.00	Tamamen Katılıyorum	Hiç Katılmıyorum

5. Öğrencilerin okul güvenliğinin boyutlarına ilişkin görüşlerinin cinsiyet ve okul türüne göre değişiminin analizinde her bir boyuttaki maddelere verilen cevapların puanları toplanarak her boyut için aritmetik ortalama (\bar{X}) ve standart sapma (S.S.) değerleri belirlenmiştir. Bunun ardından her boyut için bağımsız gruplarda T-Testi istatistiksel yöntemi uygulanmıştır. T değerinin hesaplanmasında varyansların eşitliği Levene F testi ile incelenmiştir. T değerinin hesaplanmasında grupların varyansları eşit ise evren için ortak varyans, eşit değil ise ayrı varyans tahmini kullanılmaktadır (Büyüköztürk 2010). Anlamli farklılık belirlenen boyutlarda, anlamlılığın hangi düzeyde gerçekleştiğinin belirlenmesi için Cohen's d etki büyüklüğü değeri hesaplanmıştır.

6. Analizlerde anlamlı düzeyde farklılık iki yönlü olarak test edilmiş ve anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ olarak kabul edilmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın bu bölümünde veri toplama aracının uygulanmasıyla elde edilen bulgulara ve bu bulguların yorumlarına yer verilmiştir. Öncelikle anketin uygulandığı grubun kişisel özelliklerine dair veriler açıklanmış daha sonra çalışmanın amacı ve alt amaçlarına ilişkin bulgular sırası ile tablolastırılarak yorumlanmıştır.

4.1. Cevaplayıcıların Kişisel Özelliklerinin Dağılımına İlişkin Bulgular

Anketi cevaplayan öğrencilerin cinsiyeti ve hangi okul türünde eğitim-öğretim gördüklerine ilişkin bulgular Tablo 5.'de görülmektedir.

Tablo 5. Cevaplayıcıların Kişisel Özelliklerine Göre Dağılımı

Kişisel Özellikler		Cinsiyet		Toplam	
		Erkek	Kız		
Okul Türü	Genel	N	148	182	330
	Ortaöğretim	%	23,5	28,9	52,4
	Mesleki	N	223	77	300
	Ortaöğretim	%	35,4	12,2	47,6
Toplam	N	371	259	630	
	%	58,9	41,1	100	

Cevaplayıcıların cinsiyete göre dağılımına bakıldığında değerlendirmeye alınan 630 anket formunun 371 tanesinin (% 58,9) erkek, 259 tanesinin (%41,1) kız öğrenciler tarafından cevaplandığı görülmektedir.

Cevaplayıcıların öğrenim gördükleri okulun türüne ilişkin sonuçlara bakıldığında öğrencilerin 330 tanesinin (%52,4) genel ortaöğretim türündeki okullara, 300 tanesinin (%47,6) ise mesleki ortaöğretim türündeki okullara devam ettikleri görülmektedir.

4.2 Ortaöğretim Kurumlarındaki Öğrencilerin Okul Güvenliğinin Fiziksel/Bedensel Güvenlik Boyutuna İlişkin Görüşleri İle İlgili Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde anketi cevaplayan öğrencilerin okulların fiziksel/bedensel güvenlik boyutu ile ilgili görüşlerine ilişkin her bir anket sorusu için değerlendirmeye alınan toplam cevap sayısı (N), frekans (f), geçerli yüzde (%), aritmetik ortalama (\bar{X}) ve standart sapma (S.S.) bulgularına ve bunlara ait yorumlara yer verilmiştir. Ankette yer alan soru maddelerinin tam metinleri tezin ekler kısmında verildiğinden, fiziksel/bedensel güvenlikle ilgili öğrenci görüşleri tabloya aktarılırken tablo düzeninin sağlanabilmesi için anket maddelerinin metni özetlenerek yazılmıştır.

Tablo 6. Öğrencilerin okul güvenliğinin fiziksel / bedensel güvenlik boyutuna ilişkin görüşleri

Fiziksel / Bedensel Güvenliğe İlişkin Görüşler	N	Hiç Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katlıyorum		Tamamen Katlıyorum		\bar{X}	S.S
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Tuvaletlerin temizliği	622	153	24,6	139	22,3	146	23,5	142	22,8	42	6,8	2,64	1,25
Öğrenci sağlığına ilgi	622	76	12,2	107	17,2	199	32	173	27,8	67	10,8	3,07	1,16
Salgın hastalıklar konusunda bilgilendirme	615	156	25,4	171	27,8	165	26,8	100	16,3	23	3,7	2,45	1,14
Kantindeki ürünlerin temizliği	625	58	9,3	77	12,3	187	29,9	198	31,7	105	16,8	3,34	1,16
(R) Koridorların ve sınıfların temizlenmemesi	628	80	12,7	135	21,5	143	22,8	186	29,6	84	13,4	2,90	1,24
Beden temizliğine duyarlılık	628	55	8,8	122	19,4	185	29,5	181	28,8	85	13,5	3,18	1,15
Etkinliklerin sağlıklı yaşam alışkanlığı kazandırması	613	101	16,5	145	23,7	190	31	137	22,3	40	6,5	2,78	1,15
Kantindeki ürünlerin sağlıklı beslenmeye yönelik olması	625	182	29,1	152	24,3	130	20,8	109	17,4	52	8,3	2,51	1,29
Kantinde ve yemek alanlarında temizlik	620	53	8,5	102	16,5	178	28,7	214	34,5	73	11,8	3,24	1,12
Fiziksel/Bedensel Güvenlik Ortalaması												2,90	0,64

Tablo değerlendirildiğinde öğrencilerin devam ettikleri okulların fiziksel / bedensel güvenlik boyutu ile ilgili olarak en düşük aritmetik ortalamanın “okulda salgın hastalıklar konusunda yeterince bilgilendirme yapılır” maddesinde olduğu görülmektedir ($\bar{X} = 2,45$). Buna göre öğrenciler okulda salgın hastalıklar konusunda yeterli bilgilendirme yapılır görüşüne katılmamaktadır. Bir başka deyişle öğrencilerin okulda salgın hastalıklar konusunda yapılan bilgilendirmeyi yeterli bulmadıkları söylenebilir. Bu bulgu Erol(2009)’un çalışmasındaki “çiçek hastalığı, şarbon vb. hastalıklar hakkında yeterince bilgilendirme yapılmamasının” okullarda güvenlik sorununa yol açtığına dair bulgularla paralellik göstermektedir. Araştırmada ortaya çıkan bu bulgunun kaynağının okullarda salgın hastalıklarla ilgili yeterli düzeyde etkinliğe yer verilmeyişi olabileceği düşünülebilir. Okullarda salgın hastalıklarla ilgili olarak, konunun uzmanı olan okul personelinden ve okul dışındaki uzmanlardan yardım alınarak bilgilendirme faaliyetlerinin artırılması yararlı olabilir. Aile Sağlığı Merkezlerindeki uzman personelin okullarda belirli aralıklarla bilgilendirme ve eğitim faaliyetleri yürütmesinin ya da yürütülen faaliyetlerin daha etkili hale getirilmesinin bu konudaki öğrenci görüşlerini olumlu etkileyeceği düşünülmektedir.

“Okul kantinindeki yiyecekler sağlıklı beslenme alışkanlığı kazandırmaya yöneliktir” maddesi, bu boyutta aritmetik ortalaması diğer maddelere göre düşük olan bir diğer maddedir ($\bar{X} = 2,51$). Bu bulguya göre öğrencilerin okul kantinlerindeki yiyecek ve içecekleri sağlıklı beslenme alışkanlığı kazandırmaya yönelik olduğu görüşüne katılmamaktadır. Bir başka deyişle öğrenciler, okul kantinlerindeki yiyecekleri sağlıklı beslenme alışkanlığı kazandırmaya yönelik olmadığını düşündükleri söylenebilir. Öğrencilerin bu görüşü benimsemesinin sebeplerinden bir tanesi, okul kantinlerinde hazır yiyecek ağırlıklı beslenme türünün yaygınlığı olabilir. Bu konu ile ilgili olarak Milli Eğitim Bakanlığı’nın 21 Temmuz 2011 tarihinde yayınladığı genelge ile okul kantinlerinde gazlı-kolalı içeceklerin, kızartmaların ve cipslerin satışını yasaklayarak sağlıklı beslenmeye yönelik tedbirleri yürürlüğe koymasının bu konu ile ilgili öğrenci görüşlerini olumlu etkileyebileceği düşünülmektedir (MEB 2011).

Bu maddenin ardından ise “okulumuzdaki tuvaletlerin temizliğine önem verilir” maddesi en düşük aritmetik ortalamaya sahiptir ($\bar{X} = 2,64$). Öğrenciler bu madde ile ilgili olarak kararsız oldukları şeklinde görüş belirtmiştir. Bu bulguya göre öğrencilerin okullarındaki tuvaletlerin temizliğine önem verildiği görüşü ile ilgili kesin bir yargının oluşmadığı söylenebilir.

Tablo incelendiğinde fiziksel/bedensel güvenlik boyutuna ilişkin olarak en yüksek aritmetik ortalamaya sahip olan maddenin “kantindeki yiyecek ve içeceklerin sağlıklı ve temiz olmasına dikkat edilir” maddesi ($\bar{X}=3,34$) olduğu görülmektedir. Buna göre öğrenciler, kantinde satılan yiyecek ve içeceklerin temizliğine dikkat edildiği ile ilgili olarak kararsız olduklarını belirtmektedir. Bununla birlikte maddenin aritmetik ortalaması aynı boyuttaki diğer maddelerin aritmetik ortalamaları ile birlikte değerlendirildiğinde öğrencilerin, okullarında fiziksel / bedensel güvenlikle ilgili olarak en güvenli buldukları alanın kantindeki yiyecek ve içeceklerin sağlıklı ve temiz olması konusu olduğu söylenebilir.

Bu maddenin ardından aritmetik ortalaması en yüksek olan madde ise “kantinde ve yemek alanlarında temizliğe önem verilir ($\bar{X}=3,24$)” maddesidir. Buna göre öğrenciler kantinde ve yemek alanlarında temizliğe önem verilmesi ile ilgili olarak kararsızdır denilebilir. Bununla birlikte bu iki maddenin fiziksel/bedensel güvenlik boyutunda aritmetik ortalaması en yüksek maddeler olduğu dikkate alındığında, öğrencilerin okullarda fiziksel/bedensel güvenlikle ilgili olarak kantinde ve yemek alanlarında ve buralardaki yiyeceklerin sağlıklı ve temiz olması konusunda diğer maddelere oranla daha olumlu düşüncelere sahip olduklarını söylemek mümkün olabilir. Bu bulgu Ardıç (2008)’in araştırmasındaki bulgularla farklılık göstermektedir.

4.3. Ortaöğretim Kurumlarındaki Öğrencilerin Okul Güvenliğinin Ruh Sağlığı/ Psikolojik Güvenlik Boyutuna İlişkin Görüşleri ile İlgili Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde öğrencilerin okullarında ruh sağlığı/psikolojik güvenlik boyutu ile ilgili ile ilgili görüşlerine ilişkin her bir anket sorusu için değerlendirmeye alınan toplam cevap sayısı (N), frekans (f), geçerli yüzde (%), aritmetik ortalama (\bar{X}) ve standart sapma (S.S.) bulgularına ve bunlara ait yorumlara yer verilmiştir. Ankette yer alan soru maddelerinin tam metinleri tezin ekler kısmında verildiğinden, psikolojik güvenlik/ruh sağlığı boyutu ile ilgili öğrenci görüşleri tabloya aktarılırken tablo düzeninin sağlanabilmesi için bazı anket maddelerinin metni özetlenerek yazılmıştır.

Tablo 7. Öğrencilerin okul güvenliğinin ruh sağlığı / psikolojik güvenlik boyutuna ilişkin görüşleri

Ruh Sağlığı/Psikolojik Güvenliğe İlişkin Görüşler	N	Hiç Katılmıyorum		Katkılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		\bar{X}	S.S
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Okulun işleyişi ve kuralları ile ilgili bilgilendirme	624	39	6,3	64	10,3	105	16,8	260	41,7	156	25	3,68	1,13
Kurallarda öğrenci görüşünün dikkate alınması	618	276	44,7	129	20,9	109	17,6	80	12,9	24	3,9	2,10	1,21
(R) Öğrenme güçlüğü olan öğrencilerin alaya alınması	622	294	47,3	78	12,5	114	18,3	81	13	55	8	3,76	1,38
Okulda öğrencilerin yaratıcı fikirleri desteklenir	621	96	15,5	111	17,9	162	26,1	201	32,4	51	8,2	3,00	1,20
(R) Öğretmenlerin itiraz istememesi	619	43	6,9	83	13,4	141	22,8	155	25	197	31,8	2,38	1,24
(R) Öğretmenler öğrencileri soğutuyor	621	49	7,9	66	10,6	97	15,6	141	22,7	268	43,2	2,17	1,30
Öğrenciler okul yöneticilerine sorunlarını anlatması	616	146	23,7	93	15,1	139	22,6	151	24,5	87	14,1	2,90	1,37
(R) Öğretmenden öğrenciye gurur kırıcı söz ve uygulama	625	65	10,4	113	18,1	156	25	158	25,3	133	21,3	2,71	1,27
Derslerde insani değerlere yer verilir	621	46	7,4	60	9,7	171	27,5	230	37	114	18,4	3,49	1,12
Olumlu öğretmen-öğrenci ilişkisi	617	45	7,3	66	10,7	195	31,6	227	36,8	84	13,6	3,38	1,07
(R) Yöneticiler asla itiraz kabul etmez	621	55	8,9	95	15,3	170	27,4	121	19,5	180	29	2,55	1,29
Öğrenciyi dinleyecek öğretmen bulunması	616	61	9,9	56	9,1	143	23,2	231	37,5	125	20,3	3,49	1,19
(R) Bazı derslerde öğretmenler yapabileceğimden fazlasını istiyor	616	48	7,8	67	10,9	151	24,5	173	28,1	177	28,7	2,40	1,22
Rehberlik servisinin etkililiği	622	90	14,5	76	12,2	144	23,2	155	24,9	157	25,2	3,34	1,35
Sportif ve sanatsal faaliyetlere destek	622	63	10,1	49	7,9	148	23,8	208	33,4	154	24,8	3,54	1,22
(R) Öğretmenler arasında tartışma ve kavga	625	243	38,9	155	24,8	121	19,4	56	9	50	8	3,77	1,27
Ruh Sağlığı/Psikolojik Güvenlik Ortalaması												3,04	0,61

Tablo değerlendirildiğinde öğrencilerin okul güvenliğinin ruh sağlığı/psikolojik güvenlik boyutunda aritmetik ortalaması en düşük olan madde “okulda uygulanacak kurallar belirlenirken öğrenci görüşleri dikkate alınır” ($\bar{X}=2,10$) maddesidir. Bu durum öğrencilerin bu maddeye katılmadıklarını göstermektedir. Bir başka deyişle öğrencilerin okul kurallarının belirlenmesinde kendi görüşlerinin dikkate alınmadığı düşünülmektedir. Bazı okul yönetimlerinin okullardaki işleyişi belirlerken, mevzuatı katı bir şekilde yorumlamasının öğrenci görüşlerinin bu şekilde oluşmasına neden olduğu söylenebilir. Okullarda kılık-kıyafet, giriş-çıkış saatleri gibi konularda var olan kurallardan rahatsızlık duyan öğrencilerin bu şekilde görüş bildirebileceği düşünülmektedir.

Tabloda “bu okuldaki bazı öğretmenler öğrencileri okuldan soğutuyor” ($\bar{X}=2,17$), ve “Bazı derslerde öğretmenler yapabileceğimden fazlasını istiyor” ($\bar{X}=2,40$), maddeleri aritmetik ortalaması düşük olan diğer maddelerdendir. Bu bulguya göre öğrenciler, okul güvenliği açısından olumsuz yargı içeren bu maddelerde belirtilen görüşlere katılmaktadırlar. Bir başka deyişle öğrenciler bazı öğretmenlerin kendilerini okuldan soğuttuğunu, bazı derslerde de öğretmenlerin kendilerinden yapabileceklerinden fazlasını istediğini düşünmektedir. Bu iki maddenin öğrencileri psikolojik güvenliğini olumsuz etkileyen maddeler olarak değerlendirilmesi mümkündür.

Benzer şekilde “Bu okuldaki öğretmenler kendilerine itiraz edilmesini istemez” ($\bar{X}=2,38$) ve “Bu okuldaki yöneticiler asla itiraz kabul etmez” ($\bar{X}=2,55$) maddeleri de öğrencilerin katıldıkları görüşler olarak tabloda görülmektedir. Bu bulgulardan, hem öğretmenlerin hem de yöneticilerin öğrenciler tarafından itiraz kabul etmez olarak görüldükleri ve bu tutumlarının öğrencilerin psikolojik güvenliğini olumsuz etkilediği sonucu çıkarılabilir. Bu durumun öğrencilerin, okul yönetimlerini ve öğretmenleri, öğrenci görüşlerini kabul edebilecek demokratik öğeler olarak görmemesinden kaynaklandığı düşünülebilir.

Tablo incelendiğinde öğrencilerin okulda ruh sağlığı/psikolojik güvenlik boyutunda aritmetik ortalaması en yüksek olan madde “Öğretmenler arasında ciddi tartışma ve kavgaların yaşandığı olur” maddesidir ($\bar{X}=3,77$). Bu bulgu, öğrencilerin öğretmenler arasında ciddi tartışma ve kavgaların yaşandığı görüşüne katılmadıkları şeklinde anlaşılabilir. Bu bulgu, Kütük (2008)’in araştırmasındaki “öğrencilerin okul kuralları ve

öğrencilerden beklenen davranışlar konusunda düzenli olarak bilgilendirilmesi” ile ilgili bulgularla paralellik göstermektedir.

Bu maddenin hemen ardından aritmetik ortalaması yüksek bir diğer madde ise “Öğrenme güçlüğü olan ya da engelli olan öğrencilerin küçümsendiği/alaya alındığı olur” maddesidir ($\bar{X}=3,76$). Buna göre öğrencilerin okullarında öğrenme güçlüğü ya da engeli olan öğrencilerin küçümsendiği/alaya alındığı görüşüne katılmamaktadır. Bu durumda öğrencilerin okullarındaki öğrenme güçlüğü olan ya da engelli olan öğrencilerin küçümsendiği ya da alaya alındığı durumlarla karşılaşmadıklarını söylemek mümkündür.

“Öğrenciler okulun işleyişi ve kuralları ile ilgili olarak bilgilendirilir” maddesi için aritmetik ortalama değeri ($\bar{X}=3,68$) olarak hesaplanmıştır. Buna göre öğrencilerin okulun işleyişi ve kuralları ile ilgili olarak bilgilendirildikleri görüşüne katıldıklarını söylemek mümkündür. Okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin, okullarda kuralları ve işleyişi öğrencilere ayrıntılı bir şekilde açıklıyor olmasının bu konudaki öğrenci görüşlerinin şekillenmesinde etkili olduğu düşünülebilir.

“Öğrencilerin sportif ve sanatsal faaliyetlere katılımı desteklenir” maddesi için aritmetik ortalama değeri ($\bar{X}=3,54$) olarak bulunmuştur. Buna göre öğrenciler, okullarında sportif ve sanatsal faaliyetlere katılımlarının desteklendiği görüşüne katılmaktadır. Bu bulguya göre, öğrencilerin okullarda sportif ve sanatsal faaliyetlerin katılımın teşvik edildiği görüşünde oldukları söylenebilir.

4.4.Ortaöğretim Kurumlarındaki Öğrencilerin Okul Güvenliğinin Toplumsal Güvenlik Boyutuna İlişkin Görüşleri İle İlgili Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde anketi cevaplayan öğrencilerin okul güvenliğinin toplumsal güvenlik boyutu ile ilgili görüşlerine ilişkin her bir anket sorusu için değerlendirmeye alınan toplam cevap sayısı (N), frekans (f), geçerli yüzde (%), aritmetik ortalama (\bar{X}) ve standart sapma (S.S.) bulgularına ve bunlara ait yorumlara yer verilmiştir. Ankette yer alan soru maddelerinin tam metinleri tezin ekler kısmında verildiğinden, toplumsal güvenlikle ilgili öğrenci görüşleri tabloya aktarılırken tablo düzeninin sağlanabilmesi için bazı anket maddelerinin metni özetlenerek yazılmıştır.

Tablo 8. Öğrencilerin okul güvenliğinin toplumsal güvenlik boyutuna ilişkin görüşleri

Toplumsal Güvenlik Boyutuna İlişkin Görüşler	N	Hiç Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		\bar{X}	S.S
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Okul kuralları açıktır	627	45	7,2	58	9,3	139	22,2	233	37,2	152	24,2	3,62	1,15
Öğrencilerin öğretmenlere saygısı	619	34	5,5	64	10,3	145	23,4	210	33,9	166	26,8	3,66	1,13
(R)Cep telefonu, kamera vb. araçlarla uygunsuz kayıt	620	255	41,1	125	20,2	116	18,7	67	10,8	57	9,2	3,73	1,33
(R)Etkinliklere katılımın öğrenciler tarafından engellenmesi	620	228	36,8	130	21	155	25	62	10	45	7,3	3,70	1,25
(R)Dedikodu, lakap takma, söylenti davranışları	620	52	8,4	66	10,6	118	19	176	28,4	208	33,5	2,31	1,26
(R)Okula suç aleti ile gelen öğrenciler	627	164	26,2	122	19,5	179	28,5	91	14,5	71	11,3	3,34	1,31
Yöneticilerin öğrencilerle demokratik ve hoşgörülü ilişkisi	621	115	18,5	97	15,6	180	29	167	26,9	62	10	2,94	1,25
(R)Dayağın disiplin aracı olarak görülmesi	621	188	30,3	130	20,9	145	23,3	76	12,2	82	13,2	3,42	1,37
(R)Çete kavgaaları	617	182	29,5	141	22,9	145	23,5	81	13,1	68	11	3,46	1,32
(R)Öğrenciden öğrenciye tehdit ve baskı	623	104	16,7	103	16,5	138	22,2	158	25,4	120	19,3	2,86	1,35
(R)Okul eşyalarına zarar verilmesi	627	78	12,4	80	12,8	120	19,1	210	33,5	139	22,2	2,59	1,29
(R>Eşyaların ya da paraların zorla alınması	624	227	36,4	151	24,2	138	22,1	58	9,3	50	8	3,71	1,26
(R)Yönetimin öğrenci sorunlarına kayıtsız kalışı	613	102	16,6	127	20,7	185	30,2	108	17,6	91	14,8	3,06	1,28
Disiplin kurallarının adil uygulanması	628	124	19,7	108	17,2	158	25,2	142	22,6	96	15,3	2,96	1,34
Okul yönetimi velilerle etkili bir iletişim içindedir	610	57	9,3	68	11,1	139	22,8	223	36,6	123	20,2	3,47	1,19
(R)Öğretmenlerin öğrenci tarafından tehdit edilmesi ya da dövülmesi	622	287	46,1	125	20,1	97	15,6	53	8,5	59	9,5	3,84	1,33
(R)Etkinliklere katılımın okul yönetimi ve öğretmenler tarafından engellenmesi	624	223	35,7	149	23,9	128	20,5	82	13,1	42	6,7	3,68	1,26
(R)Başka öğrenciden korktuğu için okula gelemeyen öğrenciler	626	229	36,6	112	17,9	162	25,9	70	11,2	53	8,5	3,62	1,30
(R)İnternet yoluyla karalama ya da iftira	627	180	28,7	129	20,6	176	28,1	72	11,5	70	11,2	3,44	1,31
Toplumsal Güvenlik Ortalaması												3,53	0,65

Tablo değerlendirildiğinde toplumsal güvenlik boyutunda “öğrenciler arasında dedikodu, lakap takma, söylenti yayma gibi davranışlar sıklıkla görülür” maddesi en düşük aritmetik ortalamaya sahip madde olarak görülmektedir ($\bar{X}=2,31$). Bu bulgu öğrencilerin bu maddeye katıldıklarını göstermektedir. Bu durumda öğrencilerin okullarda toplumsal güvenlik ile ilgili olarak en çok bu tür dedikodu, lakap takma, söylenti yayma gibi davranışlarla karşılaştığı söylenebilir.

Bu maddenin ardından toplumsal güvenlik boyutunda aritmetik ortalaması en düşük olan madde ise “okul eşyalarına (tuvalet kapıları, sıralar, laboratuvarlar vb.) öğrenciler tarafından zarar verildiği olur” maddesidir ($\bar{X}=2,59$). Buna göre öğrenciler okullarında okul eşyalarına öğrenciler tarafından zarar verildiği görüşüne katıldıkları şeklinde görüş bildirmişlerdir. Bu bulguya okullarda okul eşyalarına zarar veren öğrencilerin bulunduğu ve öğrencilerin bu duruma şahit oldukları söylenebilir.

Bu boyutta aritmetik ortalaması en yüksek olan madde “Bazı öğretmenlerin öğrenciler tarafından tehdit edildikleri ya da dövüldükleri olur” maddesidir ($\bar{X}=3,84$). Buna göre öğrenciler, öğretmenlerinin öğrenciler tarafından tehdit edildiği ya da dövüldüğü görüşüne katılmamaktadır. Buna göre öğrencilerin okullarında, öğretmenlerinin öğrenci tarafından tehdit edilmesi ya da dövülmesi gibi bir durumla karşılaşmadıkları söylenebilir.

Tablodan “Öğrenciler, öğretmenlerine karşı saygılıdır” maddesi için aritmetik ortalamasının ($\bar{X}=3,66$) olarak hesaplandığı ve öğrencilerin bu maddeye katıldıkları anlaşılmaktadır. Buna göre öğrenciler okullarda öğrencilerin öğretmenlerine karşı saygılı davrandıkları görüşündedir. Bununla birlikte bir üst paragrafta açıklanan “Bazı öğretmenlerin öğrenciler tarafından tehdit edildikleri ya da dövüldükleri olur” maddesi birlikte değerlendirildiğinde bulgular, okullarda öğrencilerin öğretmenlerine karşı saygılı davrandıkları, onları tehdit etmedikleri ya da dövmedikleri şeklinde yorumlanabilir.

Tabloda “Bazı öğrencilerin eşyalarının ya da paralarının zorla alındığı olur” maddesinin aritmetik ortalamasının ($\bar{X}=3,71$) olarak bulunduğu görülmektedir. Bu bulguya göre öğrenciler okullarında bazı öğrencilerin eşyalarının ya da paralarının zorla alındığı görüşüne katılmamaktadır. Bu durum öğrencilerin okullarında öğrencilerin parasını ya da eşyasını zorla alan öğrencilerin olmadığı görüşünü benimsedikleri şeklinde yorumlanabilir.

Tabloda öğrencilerin okul etkinliklerine katılımı ile ilgili olan “Bazı öğrencilerin okul etkinliklerine (turnuva, yarışma, öğrenci meclisi secimi vb.) katılımının öğrenciler tarafından engellendiği olur” maddesinin aritmetik ortalamasının ($\bar{X}=3,70$) olduğu görülmektedir. Bu bulgu öğrencilerin bu maddeye katılmadığı şeklinde yorumlanabilir.

Öğrenciler benzer şekilde “Bazı öğrencilerin okul etkinliklerine (turnuva, yarışma, öğrenci meclisi secimi vb.) katılımının okul yönetimi ve öğretmenler tarafından engellendiği olur” maddesine de katılmamaktadırlar ($\bar{X}=3,68$). Bu bulgudan hareketle, öğrencilerin okul etkinliklerine katılımlarında okul yöneticileri ve öğretmenlerinden engelleyici bir tutum ve davranışla karşılaşmadıkları yorumu yapılabilir.

Tablodan öğrencilerin “Okulun kuralları herkesin anlayabileceği açıklıktadır” maddesi için verdikleri cevaplara ait puanların aritmetik ortalamasının ($\bar{X}=3,62$) olduğu ve öğrencilerin bu maddeye katıldıkları anlaşılmaktadır. Buna göre öğrencilerin okullarında kuralların herkes tarafından anlaşılabilir düzeyde açık olduğu görüşünü benimsedikleri söylenebilir.

Tabloda “Bazı öğrencilerin diğer öğrencilerin korktukları için okula gelemedikleri olur” maddesi için aritmetik ortalamasının ($\bar{X}=3,62$) olduğu görülmektedir. Buna göre öğrenciler, bazı öğrencilerin diğer öğrencilerden korktukları için okula gelemedikleri olur görüşüne katılmamaktadırlar. Buradan hareketle öğrencilerin, okullarında başka öğrencilerden korktuğu için okula gelemeyen öğrencilerin var olduğunu düşünmedikleri yorumu yapılabilir.

Tabloda öğrencilerin “Okul yönetimi velilerle etkili bir iletişim kurar” maddesine verdikleri cevaplar için hesaplanan aritmetik ortalamasının ($\bar{X}=3,47$) olduğu görülmektedir. Buna göre öğrenciler okullarındaki mevcut yönetimin velilerle etkili bir iletişim kurduğu görüşüne katıldıkları söylenebilir.

Tabloda “okulda bazı öğrencilerin cep telefonu, fotoğraf makinesi, kamera vb. araçlarla uygunsuz kayıt yaptıkları olur” maddesinin aritmetik ortalamasının ($\bar{X}=3,73$) olarak bulunduğu görülmektedir. Buradan hareketle öğrencilerin cep telefonu, fotoğraf makinesi, kamera vb. araçların uygunsuz kayıt amacıyla kullanıldığı görüşüne katılmadıkları anlaşılabilir. Bu bulgudan hareketle okullarda cep telefonu, fotoğraf makinesi, kamera gibi araçların öğrencileri rahatsız edecek uygunsuz amaçlarla

kullanılmadığı ya da öğrencilerin bu teknolojik araçların amaçları dışında kullanımına şahit olmadığı yorumu yapılabilir.

Tablodaki verilere bakıldığından öğrencilerin “Okulumda öğrenciler arasında çete kavgaları yaşanır” maddesi için verdikleri cevapların aritmetik ortalamasının ($\bar{X}=3,46$) olduğu görülmektedir. Bu bulguya göre öğrenciler okullarında öğrenciler arasında çete kavgalarının yaşandığı görüşüne katılmadıklarını belirtmektedir. Bu bulgu öğrencilerin okullarında çete kavgalarının yaşanmadığını düşündükleri şeklinde yorumlanabilir.

Tablodan “Öğrenciler tarafından okuldaki arkadaşları hakkında internet yoluyla karalama yapıldığı ya da iftira atıldığı olur” maddesi öğrencilerin katılmadıkları belirttikleri bir başka madde olarak görülmektedir. ($\bar{X}=3,44$). Bu bulguya göre öğrenciler okullarında, okuldaki arkadaşları tarafından hakkında internet yoluyla karalama yapılan ya da iftiraya uğrayan öğrencilerin var olmadığını düşündükleri söylenebilir. Bu bulgu Kowalski ve Susan (2007)’in yaptıkları çalışma ile farklılık göstermektedir.

Tablodaki verilerden öğrencilerin “Okul yönetimi ve öğretmenler dayacağı bir disiplin aracı olarak görür” maddesine katılmadıkları anlaşılmaktadır ($\bar{X}=3,42$). Buradan hareketle öğrencilerin okullarda dayağın bir disiplin aracı olarak kullanılmadığı görüşünde oldukları söylenebilir. olduğu görülmektedir. Buna göre öğrenciler okul yönetimi ve öğretmenlerin dayacağı bir disiplin aracı olarak kullanılmadığı görüşünde oldukları söylenebilir.

4.5. Ortaöğretim Kurumlarındaki Öğrencilerin Okul Güvenliğinin Fiziksel Ortam/Fiziksel Çevre Güvenliği Boyutuna İlişkin Görüşleri İle İlgili Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde anketi cevaplayan öğrencilerin okul güvenliğinin fiziksel ortam/fiziksel çevre güvenliği boyutu ile ilgili görüşlerine ilişkin her bir anket sorusu için değerlendirmeye alınan toplam cevap sayısı (N), frekans (f), geçerli yüzde (%), aritmetik ortalama (\bar{X}) ve standart sapma (S.S.) bulgularına ve bunlara ait yorumlara yer verilmiştir. Ankette yer alan soru maddelerinin tam metinleri tezin ekler kısmında verildiğinden, fiziksel ortam/fiziksel çevre güvenliği ile ilgili öğrenci görüşleri tabloya aktarılırken tablo düzeninin sağlanabilmesi için bazı anket maddelerinin metni özetlenerek yazılmıştır.

Tablo 9. Öğrencilerin devam ettikleri okulların, okulda fiziksel ortam/fiziksel çevre güvenliği boyutuna ilişkin görüşleri

Fiziksel Ortam / Fiziksel Çevre Boyutuna İlişkin Görüşler	N	Hiç Katılmıyorum		Kısmen Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		\bar{X}	S.S.
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Güvenli coğrafi konum	624	126	20,2	82	13,1	165	26,4	137	22	114	18,3	3,04	1,37
Hırsızlık olayları yaşanmaz	610	110	18	107	17,5	187	30,7	119	19,5	87	14,3	2,94	1,28
(R)Okul alanlarında ve çevresinde sigara içen öğrenciler	617	47	7,6	58	9,4	92	14,9	156	25,3	264	42,8	2,13	1,27
(R)Okul yolunda sataşma	628	103	16,4	123	19,6	184	29,3	131	20,9	87	13,9	3,0	1,27
(R)Okul binası öğrencilerin olumsuz davranışlar geliştirmesine uygundur	623	147	23,6	146	23,4	180	28,9	81	13	69	11,1	3,35	1,27
Okul bahçesi okul dışından gelecek tehlikelere karşı güvenlidir	618	133	21,5	94	15,2	177	28,6	129	20,9	85	13,8	2,90	1,32
Okul alanlarındaki ışıklandırma yeterlidir	619	72	11,6	79	12,8	129	20,8	194	31,3	145	23,4	3,42	1,29
(R)Okul çevresindeki bazı mekânlar öğrenci davranışlarını olumsuz etkilemektedir	627	132	21,1	113	18	123	19,6	134	21,4	125	19,9	2,98	1,42
Olağanüstü durumlara bas etmek için yapılanlar yeterlidir	625	146	23,4	120	19,2	145	23,2	138	22,1	76	12,2	2,80	1,34
(R)öğrenci olmayanlar okul alanlarına denetimsiz bir şekilde girebilir	622	97	15,6	119	19,1	166	26,7	121	19,5	119	19,1	2,92	1,33
(R)Okulun bazı bölgelerinde izdiham	625	54	8,6	66	10,6	113	18,1	179	28,6	213	34,1	2,31	1,27
Okul çevresindeki trafik düzenlemesi yeterlidir	630	150	23,8	89	14,1	179	28,4	111	17,6	101	16	2,87	1,37
Fiziksel Ortam/Fiziksel Çevre Güvenliği Ortalaması												2,63	0,60

Tabloda öğrencilerin fiziksel ortam/fiziksel çevre ile ilgili olarak aritmetik ortalaması en düşük olan madde, “Öğrencilerin okulun bazı alanlarında ve okul çevresinde sigara içtikleri olur” maddesidir ($\bar{X} = 2,13$). Öğrenciler, okulun bazı alanlarında ve okul çevresinde öğrencilerin sigara içtikleri görüşüne katılmaktadır. Bu bulgunun elde edilmesinde Kumar, O’Malley ve Johnston (2008)’in çalışmasında belirtilen okulda denetlenmeyen alanların varlığı ile problemlili öğrenci davranışı arasındaki ilişkinin etkili olduğu değerlendirilmektedir. Bu durumda okulun bazı alanlarında yeterince denetlenmeyen kısımların olabileceği düşünülebilir. Nöbetçi öğretmenlerin sayısının artırılması ya da denetlenemeyen alanlara güvenlik kameralarının konulması ile bu durumun ortadan kaldırılması mümkün olabilir.

Tablo incelendiğinde “Okulun bazı bölgelerinde “kantin, okul girişleri, koridorlar, merdivenler vb. izdiham yaşandığı olur” maddesinin öğrencilerin katıldıkları bir madde olduğu görülebilir ($\bar{X} = 2,31$). Bu durum öğrencilerin okullarının bazı bölümlerinde izdiham yaşadıklarını göstermektedir. Bu durumun Türkmen(2004)’in araştırmasında belirtildiği şekilde tuvalet ve lavabolarda ve okul giriş çıkışlarındaki yoğunlukla ilişkili olabileceği düşünülmektedir. Ayrıca okul kantinlerindeki görevli sayılarının ve imkânların yetersizliği ile teneffüs ve öğle yemeği sürelerinin azlığının da bu görüşün kaynağı olabileceği söylenebilir.

Tabloya bakıldığında öğrencilerin “Olağanüstü durumlarla (doğal afet, kaza vb.) baş etmek için yapılan bilgilendirme, eğitim, tatbikat gibi faaliyetler yeterli düzeydedir” maddesinde kararsız oldukları görülebilir ($\bar{X} = 2,80$). Bu sonuca göre öğrencilerin okulda olağanüstü durumlarla baş etmek için yapılan eğitim ve tatbikatların yeterliliği konusunda kesin bir yargıya sahip olmadıklarını söylemek mümkündür.

Bu boyutta aritmetik ortalaması en yüksek olan madde ise “okul alanlarındaki ışıklandırma (koridorlar, sınıf, tuvaletler, bahçe vb) yeterlidir” ($\bar{X} = 3,42$) maddesidir. Buna göre öğrencilerin okul alanlarındaki ışıklandırmanın yeterli olduğu görüşüne katıldıklarını söylemek mümkündür. Bu durumda okullarda öğrencilerin fiziksel alan/fiziksel çevre güvenliğini olumsuz etkileyecek düzeyde karanlıkta kalan alanlar bulunmadığı söylenebilir.

4.6.Öğrencilerin Okul Güvenliğinin Boyutlarına İlişkin Görüşlerinin Cinsiyete Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Bulgular ve Yorumlar

Öğrencilerin devam ettikleri okulların güvenlik boyutlarına ilişkin görüşlerinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi için her boyuttaki sorulara verilen cevapların toplam puanlarının aritmetik ortalamaları standart sapmaları hesaplanmış ardından bağımsız gruplarda t-tesisi uygulamasına gidilmiştir.

Tablo 10. Öğrencilerin okul güvenliğinin boyutlarına ilişkin görüşlerinin cinsiyete göre farklılığı ile ilgili bulgular

Boyut	Cinsiyet	N	\bar{X}	S.S.	sd	t	p	Cohen's d																																		
Fiziksel/Bedensel Güvenlik	Erkek	339	26,45	5,78	509,884	1,564	0,118	-																																		
	Kız	238	25,68	5,78					Ruh Sağlığı/Psikolojik Güvenlik	Erkek	310	48,62	9,37	412,107	-0,398	0,691	-	Kız	209	48,98	10,48	Toplumsal Güvenlik	Erkek	301	65,10	12,33	450,564	-4,490	0,000*	0,40	Kız	208	70,04	12,10	Fiziksel Ortam/ Fiziksel Çevre Güvenliği	Erkek	329	31,48	6,95	469,852	-0,679	0,498
Ruh Sağlığı/Psikolojik Güvenlik	Erkek	310	48,62	9,37	412,107	-0,398	0,691	-																																		
	Kız	209	48,98	10,48					Toplumsal Güvenlik	Erkek	301	65,10	12,33	450,564	-4,490	0,000*	0,40	Kız	208	70,04	12,10	Fiziksel Ortam/ Fiziksel Çevre Güvenliği	Erkek	329	31,48	6,95	469,852	-0,679	0,498	-	Kız	233	31,91	7,63								
Toplumsal Güvenlik	Erkek	301	65,10	12,33	450,564	-4,490	0,000*	0,40																																		
	Kız	208	70,04	12,10					Fiziksel Ortam/ Fiziksel Çevre Güvenliği	Erkek	329	31,48	6,95	469,852	-0,679	0,498	-	Kız	233	31,91	7,63																					
Fiziksel Ortam/ Fiziksel Çevre Güvenliği	Erkek	329	31,48	6,95	469,852	-0,679	0,498	-																																		
	Kız	233	31,91	7,63																																						

Tabloya bakıldığında, öğrencilerin toplumsal güvenlik boyutuna ilişkin görüşlerinin cinsiyete göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmektedir ($p=0,000<0,05$). Bu anlamlı farklılığın küçük düzeyde etkisinin olduğu söylenebilir (Cohen's $d=0,40$). Toplumsal güvenlik boyutunda kız öğrencilerin cevapları toplamının aritmetik ortalaması ($\bar{X}=70,04$), erkek öğrencilerin cevapları toplamının aritmetik ortalamasına ($\bar{X}=65,10$) göre daha yüksek düzeydedir. Bu bulguya göre kız öğrencilerin toplumsal güvenlik algılarının erkek öğrencilere göre anlamlı düzeyde daha olumludur. Bu durum erkek öğrencilerin okullarda toplumsal güvenlik boyutunda kız öğrencilere göre daha fazla sorunlarla karşılaştığı şeklinde yorumlanabilir. Bu bulgular Olweus (1993), Hardy (2002), Çinkır ve Kepenekçi-Karaman (2003), Türkmen (2004), Durmuş ve Gürkan (2005), Karataş Baran (2008)'in yaptıkları çalışmalarda belirtilenlerle benzerlik göstermektedir. Belirtilen çalışmalarda liselerde şiddet, zorbalık, okul malına zarar verme, yaralanma, kavgaya katılma, tehdit gibi

olaylarla erkek öğrencilerin kız öğrencilere oranla daha fazla karşılaştıklarına ilişkin bulgulara ve yorumlara yer verilmektedir. Bu açıdan bakıldığında araştırmadan elde edilen bulguların literatür ile paralellik gösterdiği söylenebilir.

Bunun dışında öğrencilerin okul güvenliğinin fiziksel /bedensel güvenlik ($p>0,05$), ruh sağlığı/psikolojik güvenlik ($p>0,05$), fiziksel ortam/fiziksel çevre güvenliği ($p>0,05$) boyutlarına ilişkin görüşlerindeki farklılıkların cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmektedir.

4.7. Öğrencilerin Okul Güvenliğinin Boyutlarına İlişkin Görüşlerinin Okul Türüne Göre Farklılaşma Durumu İle İlgili Bulgular Ve Yorumlar

Öğrencilerin okul güvenliğinin boyutlarına ilişkin görüşlerinin devam ettikleri okul türüne göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi için her boyuttaki sorulara verilen toplam puan değerleri bulunarak bu puanların aritmetik ortalamaları ve standart sapmaları hesaplanmış ardından bu değerlere bağımsız gruplarda t-testi uygulamasına gidilmiştir.

Tablo 11. Öğrencilerin okul güvenliğinin boyutlarına ilişkin görüşlerinin okul türüne göre farklılığı ile ilgili bulgular

Boyut	Okul Türü	N	\bar{X}	S.S.	sd	t	p	Cohen's d
Fiziksel/Bedensel Güvenlik	Genel Ortaöğretim	308	26,56	5,53	545,727	1,883	0,060	-
	Mesleki Ortaöğretim	268	25,64	6,05				
Ruh Sağlığı/ Psikolojik Güvenlik	Genel Ortaöğretim	274	49,81	9,80	516	2,533	0,012*	0,22
	Mesleki Ortaöğretim	244	47,63	9,73				
Toplumsal Güvenlik	Genel Ortaöğretim	277	70,77	12,60	505,537	7,735	0,000*	0,68
	Mesleki Ortaöğretim	231	62,73	10,82				
Fiziksel Ortam/Fiziksel Çevre Güvenliği	Genel Ortaöğretim	294	32,60	7,76	554,912	3,247	0,001*	0,27
	Mesleki Ortaöğretim	267	30,65	6,46				

Tablo incelendiğinde, öğrencilerin okul güvenliğinin ruh sağlığı/psikolojik güvenlik boyutuna ilişkin görüşlerinin okul türüne göre anlamlı şekilde farklılaştığı görülmektedir ($p<0,05$). Bu farklılığın küçük düzeyde bir etkiye sahip olduğu söylenebilir (Cohen's $d=0,22$). Bu bulguya göre genel ortaöğretime devam eden öğrenciler mesleki orta öğretime devam eden öğrencilere göre okullarını psikolojik açıdan daha güvenli gördüklerini söylemek mümkündür. Buradan mesleki ortaöğretim okullarındaki okul ikliminin genel liselere oranla öğrencilerin psikolojik güvenliğini olumsuz bir şekilde etkilediği düşünülmektedir.

Tablodan öğrencilerin okul güvenliğinin toplumsal güvenlik boyutuna ilişkin görüşlerinin anlamlı bir şekilde farklılaştığı anlaşılmaktadır ($p<0,05$). Bu anlamlı farkın orta düzeyde etkiye sahip olduğu görülmektedir (Cohen's $d=0,68$). Buna göre genel ortaöğretime devam eden öğrencilerin, mesleki ortaöğretime devam eden öğrencilere göre okullarını toplumsal güvenlik açısından daha olumlu bir güvenlik algısına sahip oldukları söylenebilir. Bu tür bir sonuç Çelik ve Ereskici (2008)'nin çalışmalarında belirtilen meslek lisesi öğrencilerindeki başarısızlık ile Kırbas, Taşmektepligil ve Üstün (2007)'nin çalışmasındaki değinilen meslek liselerindeki sosyal etkinliklerin yetersizliğinin etkili olduğu düşünülebilir.

Okul güvenliğinin fiziksel ortam/fiziksel çevre güvenliği boyutuna ait veriler değerlendirildiğinde de yine öğrenci görüşlerinin anlamlı şekilde farklılaştığı görülmektedir ($p<0,05$). Bu boyutta görülen anlamlı farkın küçük düzeyde bir etkisinin olduğu anlaşılmaktadır (Cohen's $d=0,27$). Buna göre, genel ortaöğretime devam eden öğrencilerin okullarındaki fiziksel ortam/fiziksel çevre boyutunda mesleki ortaöğretime devam eden öğrencilere göre kendilerini daha güvende hissettikleri söylenebilir. Bu duruma mesleki ortaöğretim kurumlarının atölye ve laboratuvar sayılarının fazla olmasından dolayı bina sayısının artması ile geniş bir coğrafi alan yayılması ve kontrolünün zorlaşmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Bu duruma ayrıca Çalışkan Maya(2011:167-168)'nin çalışmasında belirtilen mesleki okullardaki ürün ya da hizmet üretimi esnasında karşı karşıya kalınan kaza risklerinin de sebep olabileceği düşünülebilir.

Konu ile ilgili çalışmalara bakıldığında, Eripek(1982)'in ortaöğretim kurumlarındaki disiplin uygulamaları üzerine yaptığı çalışmada meslek lisesi öğrencilerinde disipline aykırı davranışta bulunma durumunun genel lise öğrencilerine oranla daha yüksek olduğu belirtilmektedir. Efiltili (2008)'nin farklı türdeki ortaöğretim kurumlarındaki öğrencilerin

saldırganlık davranışları üzerine yaptığı çalışmada Ticaret Meslek Lisesi öğrencilerinin saldırganlık puanını en yüksek düzeyde bulmuştur. Pişkin ve Ayas (2005)'ın liselerde akran zorbalığı üzerine üç lisede yaptıkları çalışmada, en yüksek zorbalık oranının Endüstri Meslek Lisesinde görüldüğü belirtilmektedir(Akt:Öğülmüş 2006). Bu açıdan bakıldığında araştırmanın konu ile ilgili önceki araştırmalarla benzer sonuçlara sahip olduğu ve literatür ile tutarlılık gösterdiği söylenebilir.

Okul güvenliğinin fiziksel/bedensel güvenliğe ilişkin görüşlerinin okul türüne göre anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir ($p>0,05$). Bununla birlikte p değerinin anlamlı farklılık olarak değerlendirilebilecek düzeye yakın olması dikkat çekmektedir($p=0,060$). Daha büyük örneklem grupları ile yapılabilecek araştırmalarda fiziksel/bedensel güvenlik boyutunda da anlamlı farklılıklara ulaşılması mümkün olabilir.

BÖLÜM V

SONUÇ, ÖNERİLER ve ÖZET

Araştırmanın bu bölümünde, istatistiksel yöntemlerle elde edilen bulgularla elde edilen sonuçlara, bu sonuçlar çerçevesinde geliştirilen önerilere ve araştırma özetine yer verilmiştir.

5.1. Sonuç

Çanakkale il merkezindeki ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören öğrencilerin okul güvenliğine ilişkin görüşlerinin ele alındığı elde edinilen bulgular ışığında aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

1. Araştırmaya katılan öğrencilerin %52,4'ü genel ortaöğretim kurumlarına, %47,6'sı ise mesleki ortaöğretim kurumlarında öğrenim görmektedir. Çalışma evrenin kişisel özelliklerine bakıldığında öğrencilerin % 53,2' sinin genel ortaöğretime, %46,8'inin ise mesleki ortaöğretime devam ettiği görülmektedir. Buna göre Çanakkale il merkezindeki ortaöğretim öğrencilerinin çoğunluğunun genel ortaöğretim kurumlarında öğrenim gördükleri ve çalışma grubunda buna paralel bir yakın oranın olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

2. Araştırmaya katılan öğrenciler fiziksel/bedensel güvenlikleri ile ilgili olarak okullarda salgın hastalıklar konusunda yeterli bilgilendirmenin yapıldığı ve okul kantinlerindeki yiyeceklerin sağlıklı beslenme alışkanlığı kazandırmaya yönelik olduğu görüşlerine katılmamaktadır. Öğrenciler fiziksel/bedensel güvenlik boyutundaki olumlu katılma düzeylerinin en yüksek olduğu görüş, kantindeki yiyecek ve içeceklerin sağlıklı ve temiz olduğu görüşüdür.

3. Araştırmada öğrenciler, okullarda ruh sağlığı/psikolojik güvenlikle ilgili olarak okullarda uyulacak kuralların belirlenmesinde öğrenci görüşlerinin dikkate alındığı maddesine katılmamıştır. Öğrenciler okul kuralları belirlenirken kendi görüşlerinin dikkate alınmadığı düşünülmektedir. Öğrenciler bu boyutta bazı öğretmenlerin öğrencileri okuldan soğuttuğu ve bazı öğretilerin derslerde kendilerinden yapabileceklerinden fazlasını istedikleri görüşlerine katıldıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca bu boyutta, okullarındaki

öğretmenlerin kendilerine itiraz edilmesini istemedikleri ve okullarındaki yöneticilerin asla itiraz kabul etmedikleri görüşlerine katıldıklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin bu boyutta okul güvenliği ile ilgili en olumlu görüşleri öğretmenler arasında ciddi tartışma ve kavgaların yaşandığı olur görüşüdür. Öğrenciler bu maddeye katılmamaktadır. Benzer şekilde öğrenciler okullarında öğrenme güçlüğü olan ya da engelli olan öğrencilerin küçümsendiği/alaya alındığı görüşüne de katılmamaktadır. Öğrencilerin ruh sağlığı/psikolojik güvenlik alanındaki algısını olumlu yönde etkileyen görüşlerden bir tanesi öğrencilerin sportif ve sanatsal faaliyetlere katılımının desteklendiği görüşüdür. Öğrenciler bu maddeye katıldıkları yönünde görüş belirtmişlerdir. Öğrenciler bu boyutta ayrıca öğrencilerin okulun işleyişi ve kuralları ile ilgili olarak bilgilendirildiği görüşüne katıldıklarını belirtmişlerdir.

4. Araştırmada yer alan anket soruları içinde okullarda öğrencilerin toplumsal güvenlik boyutu ile ilgili olarak güvenlik algılarının en olumsuz olduğu görüş öğrenciler arasında dedikodu, lakap takma, söylenti yayma gibi davranışların sıklıkla görüldüğü görüşüdür. Öğrenciler bu görüşe katıldıklarını belirtmişlerdir. Araştırmadan bu boyutta okullarda yaşanan bir başka güvenlik sorununun okul eşyalarına zarar verilmesi olduğu anlaşılmaktadır. Öğrenciler bununla ilgili olan okul eşyalarına (tuvalet kapıları, sıra, laboratuvarlar vb.) öğrenciler tarafından zarar verildiği olur görüşüne katıldıkları yönünde görüş bildirmişlerdir. Öğrencilerin anket sorularında okullarda toplumsal güvenlikle ilgili olarak en olumlu gördükleri konu, bazı öğretmenlerin öğrenciler tarafından tehdit edildiği ya da dövüldüğü olur görüşüdür. Öğrenciler bu görüşe katılmadıklarını belirtmişlerdir. Öğrenciler okullarındaki öğrencilerin öğretmenlere karşı saygılı oldukları görüşündedir, bu maddeye katıldıklarını belirtmişlerdir. Öğrenciler okullarında bazı öğrencilerin cep telefonu, fotoğraf makinesi, kamera vb. araçlarla uygunsuz kayıt yaptıkları olur görüşüne katılmadıklarını belirtmişlerdir. Öğrenciler ayrıca, bu boyutta yer alan, öğrenciler tarafından okuldaki arkadaşları hakkında internet yoluyla karalama yapıldığı ya da iftira atıldığı olur görüşüne de katılmadıklarını belirtmişlerdir. Bu boyutta öğrenciler ayrıca, öğrencilerin okul etkinliklerine katılımının öğrenciler tarafından engellendiği ve yine okul etkinliklerine katılımının öğretmenler ya da okul yöneticileri tarafından engellendiği görüşlerine katılmadıklarını bildirmişlerdir. Öğrenciler bu boyutta okul yöneticilerinin velilerle etkili bir iletişim kurduğu ve okullarındaki kuralların bütün öğrenciler tarafından anlaşılır açıklıkta olduğu görüşüne katılırken, dayanın okul yönetimi ve öğretmenlerce bir

disiplin aracı olarak kullanıldığı ve bazı öğrencilerin diğer öğrencilerden korktukları için okula geledikleri görüşlerine katılmadıklarını belirtmişlerdir.

5. Öğrenciler anket soruları içinde okulların fiziksel alan/fiziksel çevre güvenliği ile ilgili olarak en olumsuz görüşe sahip oldukları madde okul alanlarında ve okul çevresinde sigara içilmesi ile ilgili olan maddedir. Öğrenciler, bazı öğrencilerin okul alanlarında ve okul çevresinde sigara içtikleri olur görüşüne katıldıklarını belirtmişlerdir. Öğrenciler bu boyutta ayrıca, okulun kantin, okul girişleri, koridorlar, merdivenler gibi bazı bölgelerinde izdiham yaşandığı görüşüne katıldıklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin okullarda fiziksel alan/fiziksel çevre güvenliği ile ilgili olarak anket sorularının içinde yer alan maddelerde en olumlu güvenlik algılarının olduğu konu okul alanlarındaki ışıklandırmanın yeterli olmasıdır. Öğrenciler koridorlar, sınıf, bahçe, tuvaletler gibi okul alanlarındaki ışıklandırmanın yeterli olduğu görüşüne katıldıkları yönünde görüş bildirmişlerdir.

6. Öğrencilerin okul güvenliğinin boyutlarına ilişkin görüşlerinin cinsiyete göre farklılaşması ile ilgili olarak fiziksel /bedensel güvenlik, ruh sağlığı/psikolojik güvenlik ve fiziksel ortam fiziksel çevre güvenliği boyutlarındaki görüşlerinin cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir.

7. Öğrencilerin toplumsal güvenlik boyutuna ilişkin görüşlerinin cinsiyete göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmektedir. Kız öğrencilerin toplumsal güvenlik algısı erkek öğrencilere oranla daha yüksek düzeydedir. Bir başka deyişle kız öğrenciler okullarda toplumsal güvenlik boyutunda erkek öğrencilere göre kendilerini daha güvende hissetmektedir.

8. Öğrencilerin okul güvenliğinin boyutlarına ilişkin görüşlerinin okul türüne göre farklılaşması ile ilgili olarak fiziksel/bedensel güvenlik alanında anlamlı bir farklılaşma bulunmamıştır. Bir başka deyişle mesleki ortaöğretim öğrencilerinin fiziksel/bedensel güvenlik algıları ile genel ortaöğretim öğrencilerinin fiziksel/bedensel güvenlik algıları arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

9. Öğrencilerin psikolojik güvenlik/ruh sağlığı, toplumsal güvenlik ve fiziksel ortam/fiziksel çevre güvenliği boyutları ile ilgili görüşlerinin okul türüne göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmüştür. Genel ortaöğretime devam eden öğrencilerin ruh sağlığı/psikolojik güvenlik algısı mesleki ortaöğretime devam eden öğrencilere oranla daha yüksek düzeydedir. Bir başka deyişle genel ortaöğretim öğrencilerinin okullarda ruh sağlığı/psikolojik güvenliği ilişkin görüşleri mesleki ortaöğretim öğrencilerine göre daha

olumludur. Benzer şekilde genel ortaöğretim öğrencilerinin toplumsal güvenlik ve fiziksel ortam/fiziksel çevre güvenliğine ilişkin algıları da mesleki ortaöğretim öğrencilerine göre daha yüksek düzeydedir. Genel ortaöğretim öğrencileri mesleki ortaöğretim öğrencilerine göre toplumsal güvenlik ve fiziksel ortam/fiziksel çevre güvenliği boyutlarında daha olumlu görüşlere sahiptiler. Bu durum mesleki ortaöğretim öğrencilerinin okul güvenliğinin ruh sağlığı/psikolojik güvenlik, toplumsal güvenlik ve fiziksel ortam/fiziksel çevre güvenliği boyutlarında genel ortaöğretim öğrencilerine göre daha olumsuz görüşlere ya da daha düşük güvenlik algısına sahip olduklarını ortaya koymaktadır.

5.2. Öneriler

Bu bölümde araştırmadan elde edilen sonuçlar ışığında araştırmacılar, okul yöneticileri ve öğretmenler ve eğitimle ilgili politika oluşturucular için geliştirilen önerilere verilmiştir.

5.2.1. Araştırmacılara Öneriler

1. Araştırmanın çalışma evrenini Çanakkale il merkezindeki ortaöğretim öğrencileri oluşturmaktadır. Daha büyük çalışma evreninde daha yüksek bir örneklem sayısı ile yapılacak okul güvenliği araştırmalarının okullarda yaşanan güvenlik sorunları ile ilgili daha açıklayıcı bilgiler verebileceği düşünülmektedir.

2. Okul güvenliği ile ilgili yapılan çalışmalar okul kademelerindeki farklı sorun alanlarına göre ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim kademelerinin tamamına yayılabilir. Farklı okul kademelerinde yapılan çalışmaların okul güvenliği ile ilgili alan yazınına katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

3. Okul güvenliği fiziksel/bedensel güvenlik, ruh sağlığı/psikolojik güvenlik, toplumsal güvenlik ve fiziksel ortam/fiziksel çevre güvenliğinden farklı bir boyutlandırma ile incelenebilir. Okul güvenliği ile ilgili yaşanan sorun alanlarına göre farklı boyutların sayısı artırılarak okul güvenliği konusu daha ayrıntılı ve alternatifli bir şekilde çalışılabilir.

4. Okul güvenliği ile ilgili her bir boyut ayrı bir sorun alanı olarak kabul edilebileceğinden okul güvenliğinin alt boyutlarını konu edinen bu alandaki güvenlik sorunlarını ele alan araştırmalar yapılabilir.

5. Okullarda güvenlik sadece öğrenci görüşlerine göre değil okulun bütün paydaşlarını dikkate alacak şekilde çalışılabilir. Bu anlamda öğrencilerin yanında öğretmenler, yöneticiler ve velilerin de okul güvenliği ile ilgili görüşleri konu edinen araştırmalar yapılabilir.

6. Yapılan araştırmada elde edilen bulgular ve konu ile ilgili diğer çalışmalar birlikte değerlendirildiğinde farklı coğrafi, kültürel ya da ekonomik bölgelerdeki okullarda farklı konuların güvenlik sorunu olarak algılandıkları görülmektedir. Bu nedenle coğrafi, kültürel, ekonomik ya da benzeri sebeplerle farklı bölgesel özellik gösteren okullarda hangi tür güvenlik sorunlarının yaşandığının belirlenmesi amacıyla çalışmalar yapılabilir. Bunun yanında okul güvenliği konusundaki öğrenci görüşleri okul büyüklüğü, sınıf mevcudu, ailenin ekonomik durumu, öğrencinin okula geliş-gidiş biçimi gibi farklı demografik veriler ışığında da çalışılabilir.

5.2.2 Okul Yöneticilerine ve Öğretmenlere Öneriler

1. Okul yönetimleri okul güvenlik ve acil durum planlarını okulun bulunduğu bölgeyi dikkate alacak şekilde güncel tutmalıdır. Okul güvenlik planı acil durumlar ve afetlerde etkili kullanılacak şekilde düzenlenmeli, okullarda yapılan bilgilendirme ve tatbikatlar sık periyodik aralıklarla ciddi bir şekilde tekrarlanarak okuldaki bütün bireylerin eğitim ve bilinç düzeyi artırılmalıdır.

2. Okul yönetimleri öğrencilerin psikolojik güvenliklerini koruyabilmek için okullarda yer alan bahçe, oyun ve spor alanlarını öğrencilerin rahatça kullanabileceği şekilde düzenlemelidir. Bütün öğrencilerin kayıtsız şartsız bu alanları kullanabilmesi sağlanmalıdır. Öğrencilerin sportif ve sosyal faaliyetlere katılımı okul yöneticileri ve öğretmenler tarafından desteklenmelidir.

3. Araştırmada öğrencilerin okul kantinlerindeki yiyeceklerin sağlıklı beslenme alışkanlığı kazandırmaya yönelik olduğu görüşüne katılmadıkları ortaya çıkmıştır. Okul yönetimleri bu konu ile ilgili olarak kantin işletmecileriyle görüşerek ürünlerin sağlıklı beslenme alışkanlığı kazandırmaya yönelik olacak şekilde çeşitlendirilmesini sağlayabilir.

4. Okul yöneticileri okulda uyulacak kuralların belirlenmesi ve okulun işleyişi ile ilgili olarak ilgili mevzuat çerçevesinde öğrenci görüşlerini dikkate almalıdır. Okul öğrenci meclislerinin daha etkili kılınması bu konuda bir çözüm olabilir. Olumlu bir okul iklimi

oluşturulabilmesi için öğretmenler ve okul yöneticileri öğrencilerle demokratik bir ilişki kurmalıdır.

5. Okullarda meydana gelen istismar, zorbalık, tehdit, dayak, gibi toplumsal güvenlik sorunlarında okul yönetimleri okul disiplin kurullarının etkili ve adil bir şekilde işleyişini sağlayarak okullarda öğrencilerin toplumsal güvenliğini artırabilir.

6. Araştırmada, öğrencilerin okul çevresinde ve okulun bazı bölümlerinde sigara içildiği ve okul eşyalarına öğrenciler tarafından zarar verildiği görüşlerine katıldıkları ortaya çıkmıştır. Bu durum okulda ve okul çevresinde yeterince denetlenmeyen alanların var olduğunu göstermektedir. Bu konu ile ilgili okul alanlarındaki nöbetçi öğretmenlerin sayısının artırılması, nöbet görevlerinin daha sağlıklı ve dikkatli yapılması ya da güvenlik kamerası gibi teknolojilerin kullanıma sunulması yararlı olabilir.

7. Araştırmada öğrencilerin okulun bazı bölümlerinde izdiham yaşandığını düşündükleri ortaya çıkmıştır. Okul yöneticileri kantin, okul girişleri, merdivenler, tuvaletler gibi alanlarda izdihamın önüne geçecek gerekli fiziksel düzenlemeleri gerçekleştirmelidir. Bunun dışında öğle arası ve teneffüs sürelerinin de kantin, yemekhane gibi alanlarda yaşanacak izdihamı önleyeceği düşünülebilir.

5.2.3. Politika Oluşturuculara Öneriler

1. Okul güvenliği ile ilgili araştırmaları, verileri, olayları konu alan bölgesel ve ulusal düzeyde veritabanları oluşturularak bu veritabanlarına her okuldan düzenli veri akışı sağlanmalıdır. Bu sayede okul güvenliği ile ilgili en geniş istatistikî bilgilere ulaşılması mümkün olacağından var olan sorun alanlarına göre ülke çapından bir okul güvenliği politikası ve planının uygulanması sağlanabilecektir.

2. Okulların bulunduğu bölgeden başlayarak yerel, bölgesel ve ulusal düzeyde bütün okullar için uygulamaya konulacak güvenlik standartları belirlenmeli ve bu standartlar çerçevesinde okul güvenliği planlarının uygulanabilirliği gözden geçirilmeli ve etkililiği sağlanmalıdır.

3. Okul güvenliği ile ilgili olarak ülke genelinde eğitim, araştırma, bilgilendirme vb. faaliyetleri yürüten ve toplumsal bilinci geliştiren gönüllü kuruluşlar ve sivil girişimler desteklenerek konuya duyarlılığın artırılması ve sürekli hale getirilmesi sağlanmalıdır.

4. Araştırma sonucunda öğrencilerin okullarında salgın hastalıklar konusunda yeterince bilgilendirme yapıldığı görüşüne katılmadıkları görülmüştür. Bu konu ile ilgili olarak okullarda salgın hastalıklarla ve genel olarak öğrenci sağlığı ile ilgili etkinliklere yer veren programların yer alması sağlanarak, ilgili ders müfredatları ve ders dışı faaliyetler bu durumu dikkate alacak şekilde yeterli hale getirilmelidir. Bu konuda ayrıca okullarla sağlık kuruluşları arasında etkili bir işbirliğine gidilmesi sağlanmalıdır.

5. Okul binalarının fiziksel güvenliğinin sağlanması için gerekli denetimlerin yapılması sağlanmalı ve yeni inşa edilen okul binalarının depremde ve diğer doğal afetlerde güvenli olabilmesi için gerekli tedbirler alınmalıdır.

6. Okullarda doğal afetlerde ve kazalarda güvenliğin sağlanabilmesi için acil durum ve afet yönetimi konularında öğretmen ve öğrencilerin eğitime önem verilmelidir.

7. Okullarda bireylerin ruh sağlığını koruyacak fiziksel alanlar oluşturulmalı, her okulda öğrencilere yetecek düzeyde bahçe, oyun ve spor alanlarının yer alması sağlanmalıdır.

8. Okullarda hem öğrencilerin hem de okul çalışanlarının psikolojik güvenliğinin sağlanmasında rehberlik görevi yürütecek şekilde psikolojik danışma ve rehberlik servislerinin yeterli düzeyde olması sağlanmalıdır. Bütün okullarda okula özel rehber öğretmen görevlendirmesi yapılmalıdır.

5.3 Özet

Günümüzde okullar, toplumun bütün bireylerinin eğitiminde bir şekilde etkili olan kurumlar halindedir. Kişinin eğitilmesinde ve kendisine uygun bir sosyal rol edinmesinde okulun önemli bir role ve işleve sahip olduğu söylenebilir. Bu açıdan bakıldığında okul, öğrenciye hayatında ihtiyaç duyacağı bilgi ve yaşantıların uygun ve doğru bir şekilde aktarıldığı eğitim kurumu olarak da kabul edilebilir. Bu aktarımın sorunsuz bir şekilde gerçekleşebilmesi için öğrencilerin kendilerini tamamen güvende hissetmeleri gerekmektedir. Çünkü bireyin kendini güvende hissettiği ölçüde öğrenmeye karşı açık ve istekli hale gelmektedir. Bu durum da okullarda hem öğrencilerin hem de onların eğitiminden sorumlu olan bireylerin güvenliğinin sağlanması zorunluluğunu doğurmaktadır.

Güvenli okulların oluşturulabilmesi için okuldaki bütün bireylerin kendilerini fiziksel, ruhsal ve toplumsal yönden güvende hissedebilecekleri bir okul ortamının oluşturulması gerekmektedir. Ayrıca okulların fiziksel koşullarının ve fiziksel çevresinin de güvenli bir şekilde oluşturulmuş olması şarttır. Bu durumda okul güvenliğinin, okuldaki bireylerin sağlık, temizlik, beslenme sorunları, psikolojik ve toplumsal güvenlikleri ve okulların fiziksel ortam ve fiziksel çevrelerindeki güvenlik ile doğrudan ilişkili olduğu söylenebilir. Bir okulun güvenli olması, o okuldaki bütün bireylerin güvenliğinin bütün alt boyutlarında kendilerini tamamen güvende hissetmeleri ile mümkün olabilmektedir.

Bu araştırmada ortaöğretim öğrencilerinin okul güvenliğine ilişkin görüşlerinin öğrenilmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla öğrencilerin devam ettikleri okulların fiziksel/bedensel güvenlik, ruh sağlığı/psikolojik güvenlik, toplumsal güvenlik ve fiziksel ortam/fiziksel çevre güvenliği ile ilgili görüşleri elde edilmeye çalışılmış, ayrıca bu görüşlerin cinsiyete ve okul türüne göre anlamlı farklılığı incelenmiştir. Bu nedenle betimsel nitelikli bu araştırmada amaca uygun olduğu düşünülen tarama modelinden yararlanılmıştır. Araştırmada bulgular, literatür taraması ve veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen anketin uygulanması sonucunda elde edilen verilere dayandırılmıştır.

Araştırmanın evrenini Çanakkale il merkezindeki ortaöğretim öğrencileri, çalışma evrenini ise Çanakkale il merkezi sınırları içinde bulunan örgün ortaöğretim öğrencileri oluşturmuştur. Örneklem ise çalışma evreni içinden tabakalı örnekleme yöntemi ile seçilmiştir. Çalışma evreni genel ortaöğretim öğrencileri ve mesleki ortaöğretim öğrencileri olmak üzere iki tabakaya ayrılmış ve örneklem içinde bu grupların temsili garantiye alınacak şekilde anketin uygulanması gerçekleştirilmiştir.

Araştırmada veriler, konu ile ilgili alan yazını taraması ve araştırmacı tarafından geliştirilen öğrenciler için okul güvenliği anketinin uygulanması ile elde edilmiştir. Veri toplama aracının geliştirilmesinde konu ile ilgili çalışmaların incelenmesinin ardından madde havuzunun hazırlanması, konunun uzmanları ile görüşülmesi, ön denemenin gerçekleştirilmesi adımları gerçekleştirilmiş yapılan düzenlemelerle anketin geçerliliği ve güvenilirliği sağlanmıştır. Veri toplama aracı Çanakkale İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden alınan resmi izinle örneklem grubu öğrencilerinin devam ettiği okullarda yansız ve tesadüfi olarak uygulanmıştır.

Toplanan verilerin çözümlenmesinde SPSS istatistiksel analiz programı yardımıyla frekans, yüzde, aritmetik ortalama ve standart sapma ve bağımsız gruplar için t-testi istatistiksel yöntemleri kullanılmıştır. Öğrencilere ilişkin kişisel bilgiler yüzde ve frekans ile, okul güvenliğinin her boyutu ile ilgili öğrenci görüşleri aritmetik ortalama ve standart sapma ile, okul güvenliğinin boyutlarına ilişkin görüşlerin cinsiyete ve okul türüne göre farklılığı ise bağımsız gruplarda t-testi uygulaması ile analiz edilmiştir. Bu işlemlerin ardından elde edilen bulgularla ilgili yorumlar yapılarak araştırmanın sonuçları çıkarılmıştır.

KAYNAKÇA

Adem, Mahmut. *Eğitim Planlaması*, Ekinoks Yay., Ankara, 2008.

AFAD. *Olağandışı Durumlarda Yaşamı Sürdürme*. T.C. Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, İstanbul, 2011.

Alaimo, Katherine; Christine M. Olson; Edward A. Frongillo Jr; Ronette R. Briefel “Food Insufficiency, Family Income, and Health in US Preschool and School-Aged Children”, *American Journal of Public Health*, Vol. 91, No. 5, 2001, 781-786.

Akın, Ayşe; Nalân Hodoğlugil; Gonca Oktay Koçoğlu; Devaraj A. Supramaniam; Yunus Aydın; Ali Bacanlı; Cüneyt Barut; Koray Başar; Pınar Çağlar, “Altındağ Merkez Sağlık Ocağı Bölgesindeki Beş Okulda Okul Sağlığı Uygulamalarının Değerlendirilmesi.” *Hacettepe Toplum Hekimliği Bülteni*, , Cilt 19, Sayı (3), Temmuz 2000, 1-5. http://www.thb.hacettepe.edu.tr/arsiv/2000/sayi_3/baslik3.pdf Erişim Tarihi: 05.01.2012

Aktepe, Evrim. “Çocukluk Çağı Cinsel İstismarı”, *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar- Current Approaches in Psychiatry*, 2009; 1, 95-119.

Arabacı, İ.Bakır. “Ortaöğretim Okullarında Sağlık Hizmetlerinin Yönetici, Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerine Göre İncelenmesi (Elazığ İli Örneği)” *Eğitim ve Bilim.*, Cilt 35, Sayı 158, 2010, 101-114.

Aral, Neriman; Figen Gürsoy. “Çocuk Hakları Çerçevesinde Çocuk İhmal ve İstismarı” , *Milli Eğitim Dergisi*. Sayı 151(3), 2001, 36- 40.

Ardıç, Ali. *Öğrencilerin Okul Kantinlerindeki Tüketim Tercihleri ve Kantinlerin Değerlendirilmesi*, MEB, Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı Araştırması, Kaynak Kitaplar Serisi, Ankara, 2008.

Arif, Muhammad Shahbaz; Muhammad Shaban Rafi. "Effects of Corporal Punishment and Psychological Treatment on Students' Learning and Behavior." *Eğitimde Kuram ve Uygulama Journal of Theory and Practice in Education*, 3(2), 2007, 171-180.

Balcı, Ali. *Sosyal Bilimlerde Araştırma*. PegemAkademi Yayınları, Ankara, 2009.

Barker, Bruce O. *The advantages of small schools*. United States Office of Educational Research and Improvement ERIC Clearinghouse on Rural Education and Small Schools, 1986.

Başar, Hüseyin. *Sınıf Yönetimi*. Geliştirilmiş 10. Baskı. Anı Yayıncılık, Ankara, 2003.

Başar, Mustafa Aydın. İlköğretim Kurumlarının Olanakları(Yayımlanmamış Doktora Tezi), 2003, Ankara Üniversitesi, Ankara.

Binnis, Katherine; Dana Markow. *The Metropolitan Life Survey Of The American Teacher, 1999: Violence In America's Public Schools – Five Years Later A Survey Of Students, Teachers And Law Enforcement Officers. Conducted for: THE METROPOLITAN LIFE INSURANCE COMPANY*. New York: Louis Harris & Associates, Inc., 1999.

Brener, Nancy D.; Lani Wheeler; Linda C. Wolfe; Mary Vernon-Smiley; Linda Caldart-Olson, "Health Services: Results From the School Health Policies and Programs Study 2006." *Journal of School Health*, 77, 2007, 464-485.

Bucher, Katherina T; M.Lee Manning. "Creating Safe Schools" *Clearing House: A Journal of Educational Strategies, Issues and Ideas*, v79 n1, 2005, 55-60.

Bulduk, Serap; Hatice Pek. "İstanbul'da Özel İlköğretim Okullarında Çalışan Hemşirelerin Rol ve İşlevlerinin İncelenmesi" *C.Ü. Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi* 9 (2), 2005, 40-48.

- Bulut, Sefa. “Öğretmenlerden Öğrenciye Yönelik Olan Fiziksel Şiddet: Nicel Bir Araştırma.” *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* Cilt: 8, Sayı: 1, Yıl: 8, 2008, 105-118.
- Burnett, Gary; Garry Walz. “Gangs in the Schools”. ERIC Digest 99 (ED372175), 1994.
- Bursalıoğlu, Ziya. *Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış*, Pegem Yay, Ankara, 2008.
- Büyüköztürk, Şener. *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi EL Kitabı İstatistik, Araştırma Deseni SPSS Uygulamaları ve Yorum*. 11. Baskı PegemAkademi, Ankara, 2010.
- Carter, Sherry P.; Stanley L. Carter. “Planning Safer Schools”. *American School and University*; v73 n12, 2001, 168-70.
- Celep, Cevat. *Sınıf Yönetimi ve Disiplini*. Geliştirilmiş 3. Baskı. Anı Yayıncılık, Ankara, 2004.
- Cohn, Andrea; Andrea Canter. “Bullying: Facts for Schools and Parents.”. 2003. http://www.nasponline.org/resources/factsheets/bullying_fs.aspx, Erişim Tarihi: 05.01.2012.
- Council of Administrators of Special Education. *Safe Schools Safe Students: Guidelines for Implementing Discipline Procedures under the New Individuals with Disabilities Education Act (IDEA). A Resource Guide for School Boards, Superintendents, Directors, Principals, Teachers, Support Staff and Parents*. Second Edition. Council of Administrators of Special Education Inc.; Council of Exceptional Children, Reston VA ERIC ED439567, 1998.
- Crutsinger, Christy.A; Judith C. Forney; Elizabeth R. Arnold. “Teachers' perceptions of teen theft in schools: Implications for family and consumer sciences educators”. *Journal of Family and Consumer Sciences Education*. Vol.16, Number1, Spring-Summer 1998.

Çalık, Temel; Yaşar Özbay; Arif Özer; Türker Kurt; Mehmet Kandemir. “İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Zorbalık Statülerinin Okul İklimi, Prososyal Davranışlar, Temel İhtiyaçlar Ve Cinsiyet Değişkenlerine Göre İncelenmesi”, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, Cilt 15, Sayı 60, 2009, 555-576.

Çalışkan Maya, İlknur. *Eğitim Kurumlarında Risk Yönetimi*. Anı Yayıncılık, Ankara, 2011

Çankaya, İbrahim H. Okul Güvenliğinin İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Kaygı, Motivasyon ve İş Doyumu Düzeylerine Etkisi (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ, 2010.

Çelik, Kazım. *Okullarda Acil Durum Yönetimi*, Anı Yayıncılık, Ankara, 2007.

Çelik, Sabri; Ender Ereskici. “Meslek Liselerindeki Öğrencilerin Disipline Aykırı Davranışlarda Bulunma Nedenleri (Ankara İli Örneği).”, *Milli Eğitim Dergisi*, Sayı 177, 2008. 271-293.

Çetinkaya, Selma; Seher Arslan; Naim Nur; Ö.Faruk Demir; Deniz Özdemir; Haldun Sümer. “Sivas İl Merkezinde Sosyoekonomik Düzeyi Farklı Üç İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Depresyon Düzeyi” *New/Yeni Symposium Journal*. Cilt 46 | Sayı3, Temmuz 2008, 99-103.

Çınkır, Şakir; Yasemin Kepenekci-Karaman. “Öğrenciler arası zorbalık”. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 34, 2003, 236-253.

Çocuk Sempozyumu. *Dünya Çocuklarının Mutlu Geleceği İçin 2. Risk Altında ve Korunması Gereken Çocuklar Uluslararası Sempozyumu Sonuç Bildirgesi*. 2010
<http://www.cocuksempozyumu.info/2010.asp>, Erişim Tarihi: 05.01.2012.

Demirtaş, İlker Yener. İlköğretim Okullarında Görev Yapan Yönetici ve Öğretmenlerin Okul Güvenliğine İlişkin Rol ve Beklentileri (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2007, Sakarya Üniversitesi, Sakarya.

- Doğan, Sultan.” Cinsel İstismar Davranışı Gösteren Ergenler: İki Olgu ve Konunun Gözden Geçirilmesi.”, *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 15 (3), 2008, 157-162.
- Donnelly, Michael; Murray A. Straus. *Corporal Punishment of Children in Theoretical Perspective*, Yale University Press, London, 2005.
- Dönmez, Burhanettin; Niyazi Özer. *Yöneticiler, Öğretmenler, Öğrenciler ve Veliler için Okul Güvenliği ve Güvenli Okul*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2009.
- Dönmez, Burhanettin “Bir Eğitim Kurumu Olarak Okul”. Ed: Yüksel Özden. *Sınıf Yönetimi*, PegemA Yayıncılık, Ankara, 2004, 89-115.
- Dönmez, Burhanettin. “Okul Güvenliği Sorunu ve Okul Yöneticisinin Rolü”. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, Sayı:25, 2001,63-74.
- Dupper,David R.; Amy E. Montgomery Dingus. “Corporal Punishment in U.S. Public Schools: A Continuing Challenge for School Social Workers”, *Children & Schools*, v30 n4, Oct 2008, 243-250.
- Durmuş, Emine. “Cinsel Taciz: Üniversite Öğrencilerinin Algı ve Tepkileri”. XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı Bildirisi, 6-9 Temmuz 2004 İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Malatya, 2004. 1-11, <http://www.pegem.net/dosyalar/dokuman/293.pdf> Erişim Tarihi:13.01.2012.
- Durmuş, Emine; Uğur Gürkan. “Lise Öğrencilerinin Şiddet ve Saldırganlık Eğilimleri” *Gazi Üniversitesi Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*. Sayı 3, Cilt 3, 2005. 253-269.
- Dwyer, Kevin; David Osher. *Safeguarding Our Children: An Action Guide*. U.S. Departments of Education and Justice, American Institutes for Research., Washington, D.C , 2000.
- Dwyer, Kevin; David Osher; C. Warger. *Early Warning, Timely Response: A Guide to Safe Schools*. DC: U.S.A Department of Education, Washington, 1998.

- Efiliti, Erkan. “Orta Öğretim Kurumlarında Okuyan Öğrencilerin Saldırganlık Ve Denetim Odağının Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi”. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. Sayı 19, 2008, 221-230.
- Eripek, Süleyman. “Ortaöğretim Kurumlarında Disiplin Uygulamaları”, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*. Cilt:15 Sayı:1,1982, 365-374.
- Erol, Ferhat. *Okulda Güvenlik Sorununa Yol Açan Etkenlerin Belirlenmesi*, Milli Eğitim Bakanlığı Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı, Ankara, 2009.
- Espelage,Dorothy .L.; Susan M. Swearer . *Bullying in North American Schools Second Edition*,.Routledge Taylor & Francis, New York, 2011.
- Feinberg, Ted; Nicole Robey. “Cyberbullying.”, *Principal Leadership*, v9 n1, 2008, 10-14.
- Fowler, Deborah . “School Discipline Feeds the "Pipeline to Prison"”. *Phi Delta Kappan*, v93 n2, 2011, 14-19.
- Fox, James Alan; Delbert S. Elliott; R. Gil Kerlikowske; Sanford A. Newman; William Christeson. *Bullying Prevention Is Crime Prevention A report by FIGHT CRIME: INVEST IN KIDS*, Fight Crime: Invest In Kids, Washington DC, 2003.
- Gaustad, Joan. “Gangs” ERIC Digest Series Number EA52 ED321419, 1990.
- Gershoff, Elizabeth T.*Report on Physical Punishment in the United States: What Research Tells Us About Its Effects on Children*. Columbus, OH, Center for Effective Discipline, 2008.
- Geyin, Çiğdem. Genel Liselerde Okul Güvenliği Algularının İncelenmesi, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi),2007, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Green, Marry. W. *The Appropriate and effective use of security technologies in U.S. Schools: A Guide for schools and law enforcement agencies.*: U.S. Department of Justice, Office of Justice Programs, National Institute of Justice, Washington, DC 1999.

Goldstein, Sara.E.; Amy Young; Carol Boyd., “Relational Aggression at School: Associations with School Safety and Social Climate”, *Journal of Youth and Adolescence* Volume 37, Number 6, 2008, 641-654.

Gordon, Douglas. *School Health Centers*, National Clearing House For Educational Facilities, Washington, DC, 2010.

Gök, Fatma. “Eğitim Hakkı: Türkiye Gerçeği”. XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı Bildirisi, 6-9 Temmuz 2004 İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Malatya, 2004, 1-10. <http://www.pegem.net/dosyalar/dokuman/413.pdf> Erişim Tarihi:13.01.2012.

Gözütok, F. Dilek; K. Oğuz Er; Ö.Cem Karacaoğlu. *Okulda Dayak: (1992 ve 2006 Yılları Karşılaştırması)(1) Toplumsal Bir Sorun Olarak ‘Şiddet’ Sempozyumu Bildirisi*, İstanbul, 2002, 227-236, <http://e-kutuphane.egitimsen.org.tr/pdf/1595.pdf>, Erişim Tarihi: 05.01.2012.

Güler, Güngör; Gülümser Kubilay. “Bir İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Fiziksel Bakım Sorunlarının Çözümlemesinde Toplum Sağlığı Hemşiresinin Etkinliği”. *C.Ü. Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi* 9(1), 2005, 15-23.

Güler Yılmaz, Kadriye. İlköğretim Birinci Kademe Öğrencilerinin Okul Güvenliğine İlişkin Algılarının İncelenmesi: Sultanbeyli İlçesi Örneği (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2010, Maltepe Üniversitesi, İstanbul.

Hardy, Marjorie S. “Behavior-Oriented Approaches to Reducing Youth Gun Violence” *The Future of Children*, Los Altos:Vol:12 Is:2, 2002, 100-117.

- Hernandez, Thomas, J.; Susan R. Seem, "A Safe School Climate: A Systemic Approach and the School Counselor". *ASCA Professional School Counseling* v7 n4, 2004, 256-262.
- Hoy, Wayne, K; Cecil G. Miskel, *Educational Administration Eğitim Yönetimi Çeviri Editörü: Selahattin Turan*, Nobel Yayınları, Ankara, 2010.
- Humphreys, Tony. *Disiplin Nedir? Ne Değildir?* Çeviri: Berat Çelik, Epsilon Yayınları, İstanbul, 2001.
- Hutton, Thomas; Kirk Bailey. *School Policies and Legal Issues Supporting Safe Schools*. The Hamilton Fish Institute on School and Community Violence & Northwest Regional Educational Laboratory. The George Washington University, Washington, DC, 2008.
- Hürriyet Gazetesi Web Sitesi 2011, "5.1'le Bu Oldu", 2011.
<http://www.hurriyet.com.tr/gundem/19446733.asp> Erişim Tarihi: 12.12.2011.
- Işık, Halil. "Okul Güvenliğinin Boyutlarına İlişkin Kavramsal Bir Analiz", *İlköğretmen Eğitimci Dergisi*, Ocak 2009, 26-31.
- Işık, Halil." Öğrenme Ortamlarının Fiziksel Düzeni". Editörler: Mehmet Şişman-Selahattin Turan, *Sınıf Yönetimi, Öğreti*, Pegem A Yayıncılık, Ankara, 2004a, 11-24.
- Işık, Halil. "Okul Güvenliği: Kavramsal Bir Çözümleme", *Milli Eğitim Dergisi* Sayı: 164 2004b, 154-161.
- Kadel, Stephanie; Jim Watkins; Joseph Follman; Cathy Hammond. *Reducing School Violence: Building a Framework for School Safety*. SERVE - SouthEastern Regional Vision for Education United States, 1999.

- Kapcı, Emine Gül. “İlköğretim Öğrencilerinin Zorbalığa Maruz Kalma Türünün ve Sıklığının Depresyon, Kaygı ve Benlik Saygısıyla İlişkisi.”, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, cilt: 37, sayı: 1, 2004, 1-13.
- Karasar, Niyazi. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2009.
- Karataş Baran, Gonca. Öğretmenlerin ve Öğrencilerin Görüşlerine Dayalı Olarak Okullarda Şiddet ve Okul Güvenliğinin İncelenmesi: Keçiören Örneği. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2008, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Kartal, Hülya; Asude Bilgin. “Bullying and school climate from the aspects of the students and teachers.” *Eğitim Arastirmalari-Eurasian Journal of Educational Research*, 36, 2009, 209-226.
- Kartal, Hülya. “ Bullying Prevalence Among Elementary Students.” *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H. U. Journal of Education)*,35,2008, 207-217.
- Kawaguchi,Akiyoshi. “The Rights of the Child and Education in Japan in the Light of the United Nations Convention.” *Prospects* Vol. 30, no.4, 2000, 497-508.
- Kayabaş, Ergün; Özgür Mehmet Kütküt. *Türkiye’de Din veya İnanç Temelinde Ayrımcılığın İzlenmesi Raporu 1 Ocak – 30 Haziran 2010*. İstanbul Bilgi Üniversitesi İnsan Hakları Araştırma ve Uygulama Merkezi, İstanbul, 2011.
- Kılıçcı, Yadigar. *Okulda Ruh Sağlığı*, Anı Yayıncılık, Ankara, 2006.
- Kırbaş, Şule; Yalçın Taşmektepligil; Ahmet Üstün.“Ortaöğretimde Gençleri Şiddete Yönelten Nedenler Ve Şiddeti Engellemede Spor Aktivitelerinin Rolünün İncelenmesi: Amasya İli Örneği.” *SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, V (4), 2007, 177-185.

- Kleinman, Ronald.E; S. Hall; D. Korzec-Ramirez; K. Patton; M.E. Pegano,; ,J.M. Murphy. “Diet, Breakfast, and Academic Performance in Children”. *Annals of Nutrition & Metabolism*;46(suppl 1), 2002, 24–30.
- Kolbe, Lloyd J. “School health programs Education reform (The Goals of Modern school HealthPrograms)”, *National Association of State Boards of Education.The State Education Standard* | Autumn 2002, 4-11.
- Kowalski, Robin.M.; Susan P.Limber. “Electronic Bullying Among Middle School Students.”, *Journal of Adolescent Health*. 41, 2007, 22–30.
- Krug, Etienne G.; Linda L. Dahlberg; James A. Mercy; Anthony B. Zwi; Rafael Lozano. *World Report on Violence and Health*. World Health Organization, Geneva, 2002.
- Kumar, Revathy; Patrick M. O’Malley; Llyod D. Johnston. “Association between physical environment of secondary schools and student problem behavior. A National Study 2000-2003”, *Environment and Behavior*, Vol 40(4),2008, 455-486.
- Kurul Tural, Nejla. “Öğrenci Başarısında Etkili Okul Değişkenleri ve Eğitimde Verimlilik”. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*. Cilt:35 Sayı 1-2, 2002, 39-54.
- Kütük, Özlem. *Liselerde Okul Güvenliğine Yönelik Bir Araştırma (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)*, Ankara Üniversitesi, Ankara, 2008.
- Losen, Daniel J. *School Discipline: What the Research Tells Us--Myths and Facts.*, ERIC ED524710, NEPC Discipline Resource Sheet. National Education Policy Center, 2011.
- Mahiroğlu, Ahmet; Bekir Buluç. “Orta Öğretim Kurumlarında Fiziksel Ceza Uygulamaları”. *Gazi Üniversitesi Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, (1) 1, 2003, 81-95.

- Manitoba Education Training and Youth. *Positive School Climate*. In: *Towards Inclusion From Challenges to Possibilities: Planning for Behaviour*. Manitoba Education, Training and Youth, School Programs Division. Manitoba R3J 0Y9, 2001a.
- Manitoba Education Training and Youth. *Creating a Positive School Climate*. In: *Towards Inclusion: Tapping Hidden Strengths Planning for Students Who Are Alcohol-Affected*. . Manitoba Education, Training and Youth, School Programs Division. Manitoba R3J 0Y9, 2001b.
- MEB Web Sitesi. “Hayırseverler Van İçin Bir Araya Geldi”. 2011. <http://www.meb.gov.tr/haberler/haberayrinti.asp?ID=9118>, Erişim Tarihi: 07.12.2011.
- MEB. “Okul Kantinlerindeki Gıda Satışı Konulu Genelge.”, 2011. <http://www.meb.gov.tr/duyurular/duyurular2011/basinmus/okulkantinlerigidasatisi.pdf> Erişim Tarihi:28.11.2011.
- MEB. *İlköğretim ve Eğitim Kanunu*, 1961. <http://mevzuat.meb.gov.tr/html/24.html>, Erişim Tarihi: 10.01.2012.
- Memduhoğlu, Hasan Basri; Murat Taşdan. “Okul ve Öğrenci Güvenliği: Kavramsal Bir Çözümleme”, *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(34), 2007, 68-80.
- Nansel ,Tonja R.; Mary Overpeck; Ramani S. Pilla; W. June Ruan; Bruce Simons-Morton; Peter Scheidt. “Bullying Behaviors Among US Youth Prevalence and Association With Psychosocial Adjustment”. *JAMA*, Vol 285, No. 16, 2001, 2094-2100.
- National Crime Prevention Council. *School Safety And Security Toolkit A Guide for Parents, Schools, and Communities*. National Crime Prevention Council, Washington, 2003.
- Nicholson, Lois; James Wyche. *Schools and Health: Our Nation's Investment.*, USA: National Academies Pres., Washington, DC, 1997.

NSW Department of Community Service .“Çocuk Tacizini ve İhmalini Önlemek” , 2005.
<http://www.community.nsw.gov.au/> Erişim Tarihi: 20.12.2011.

Okutan, Mehmet. “Disiplin Problemlerinin Sürekliliği.”, Editör: Emin Karip. *Sınıf Yönetimi.*, PegemA Yayıncılık, Ankara, 2002, 6-12.

Olweus, Dan. “Sweden”. In Peter K. Smith; Yohji Morita; Josine Junger-Tas; Dan Olweus; Richar Catalano & Philip Slee (Eds), *The Nature Of School Bullying: A Cross-National Perspective*. Routledge, London and New York, 1999, 7-27.

Olweus, Dan. *Bullying at school: What we know and what we can do*. MA: Blackwell.Publishers, Oxford, 1993.

Osher, David; George G Bear; Jeffrey R Sprague; Walter Doyle. “How Can We Improve School Discipline?”, *Educational Researcher*, Vol. 39, No. 1,2010, 48–58.

Ovayolu, Nimet; Özlem Uçan; Selver Serindağ. “Çocuklarda Cinsel İstismar ve Etkileri”. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, Cilt:2, Sayı:4, 2007, 13-22.

Öğülmüş, Selahiddin.. “Okullarda Şiddet ve Alınabilecek Önlemler.”, *Eğitime Bakış*, Yıl:2 Sayı:7, 2006, 16-24.

Özdemir, Servet; Ferudun Sezgin; Hüseyin Şirin; Emin Karip; Serdar Erkan. “İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Okul İklimine İlişkin Algılarını Yordayan Değişkenlerin İncelenmesi.” *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H. U. Journal of Education)* 38, 2010, 213-224.

Özer, Niyazi. İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Okul Güvenliğine İlişkin Algıları, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2006, İnönü Üniversitesi, Malatya.

Özer, Niyazi; Burhanettin Dönmez. “Okul Güvenliğine İlişkin Kurumsal Etkenler ve Alınabilecek Önlemler”, *Milli Eğitim Sayı:173*, 2007, 299-313.

Pepler, Debra J.; Wendy Craig. *Making a Difference in Bullying. Report #60*, 2000, http://psycserver.psyc.queensu.ca/craigw/Craig_Pepler_2000_REPORT_Making_a_Difference_in_Bullying.pdf Erişim Tarihi: 13.03.2011.

Pişkin, Metin.”Examination of Peer Bullying Among Primary and Middle School Children in Ankara. Ankara’daki İlköğretim Öğrencileri Arasında Akran Zorbalığının İncelenmesi.” *Eğitim ve Bilim*, Cilt 35, Sayı 156, 2010.

Pişkin Metin; Selahiddin Öğülmüş; Murat Boysan. *Güvenli Okul Ortamı Oluşturma Öğretmen ve Yönetici Kitabı. Liselerde Şiddetin Saptanması ve Okul Temelli Şiddeti Önleme Programının Geliştirilmesi Projesi Kitapçığı*, TÜBİTAK Ankara Üniversitesi, 2011.

Planty, Mike; Jill F. DeVoe. *An Examination of the Conditions of School Facilities Attended by 10th-Grade Students in 2002 (NCES 2006–302)*. U.S. Department of Education, National Center for Education Statistics.,U.S. Government Printing Office, Washington, DC, 2005.

Pollack, Ira; Carlos Sundermann. “Creating Safe Schools: A Comprehensive Approach”, *Juvenile Justice Office of Juvenile Justice and Delinquency Prevention (OJJDP)*. Volume VIII. Number 1, 2001, 13-20.

Psunder, Mateja. “Identification of discipline violations and its role in planning corrective and preventive discipline in school”, *Educational Studies*, 31(3), 2005, 335-345.

Public Schools of North Carolina State Board of Education *.Safe Schools Facilities Planner Environmental Control, School Size, Health and Life Safety, School Climate and Order*. Raleigh: Public Schools of North Carolina State Board of Education Department of Public Instruction, 1998.

Reid, David L. “Building a Safe Environment”. *American School and University*; v73 n3, 2000.

Reinboldt, Wendy. "Adolescent Interactions with Gangs Family and Neighborhoods: An Ethnographic Investigation", *Journal of Family Issues, Beverly Hills*: Vol:22, is: 2, 2001, 211-242.

Rosiak, John. "Developing Safe Schools Partnerships with Law Enforcement", *Forum on Public Policy Online*. Vol 2009 No:1 Spring 2009 Edition, 1-18.
<http://forumonpublicpolicy.com/spring09papers/archivespr09/rosiak.pdf> Erişim Tarihi: 01.05.2012

Sagastizabal, Angeles. " 'Different' At School: Discrimination and a Monitoring System to Forestall It.", *Prospects* Vol. 30, no.4, 2000, 487-496.

Schneider, Tod. *School Security Technologies*. National Clearinghouse for Educational Facilities. Washington DC., 2010.

Schneider, Tod. *Ensuring Quality School Facilities and Security Technologies*. The Hamilton Fish Institute on School and Community Violence & Northwest Regional Educational Laboratory. The George Washington University, 2008.

Schneider, Tod; Hill Walker; Jeffrey Sprague. *Safe School Design: A Handbook For Educational Leaders Applying the Principles of CPTED*, ERIC Clearinghouse on Educational Management College of Education, 2000.

Seven, Serdal. *Çocuk Ruh Sağlığı*, Pegem Akademi, Ankara, 2008.

Shelton, Andrea J.; Emiel W. Owens; Holim Song. "An Examination of Public School Safety Measures Across Geographic Settings", *Journal of School Health*, Vol.79, No1, 2009, 24-29.

Sherer, Yiping C.; Amanda B. Nickerson. "Anti-Bullying Practices in American Schools: Perspectives of School Psychologists", *Psychology in the Schools*, Vol. 47(3), 2010, 217-229.

Smith, Peter K.; Paul Brain. "Bullying in Schools: Lessons From Two Decades of Research". *Aggressive Behaviour*. Volume 26, 2000, 1-9.

Sorhaindo, Annik; Leon Feinstein. *What is the Relationship Between Child Nutrition and School Outcomes Wider Benefits of Learning Research Report No.18*. Centre for Research on the Wider Benefits of Learning Institute of Education, London, 2006.

Şenyurt Akdağ, Arzu; Gizem Tanay; Hakan Özgül; Lütfiye Kelleci Birer; Özlem Kara. *Türkiye'de Engellilik Temelinde Ayrımcılığın İzlenmesi Raporu 1 Ocak – 30 Haziran 2010*. İstanbul Bilgi Üniversitesi İnsan Hakları Araştırma ve Uygulama Merkezi, İstanbul, 2011.

Şişman, Mehmet. *Örgütler ve Kültürler*, PegemA Yayınları, Ankara, 2002.

Taşdan, Murat; Hasan Basri Memduhoğlu. "Okul ve Öğrenci Sağlığının Korunmasına İlişkin Kavramsal Bir Çözümleme". *Milli Eğitim Dergisi*, 37(180), 2008, 177-193.

T.C. Bayındırlık ve İskân Bakanlığı. *Kentleşme Şurası 2009. Afetlere Hazırlık ve Kentsel Risk Yönetimi Komisyonu 4*. T.C. Bayındırlık ve İskân Bakanlığı, Ankara, 2009.

T.C. Sağlık Bakanlığı. *Sağlık Hizmetlerinde Okul Sağlığı Kitabı*, Editörler: Hilal Özcebe, Betül Ulukol, Salih Mollahaliloğlu, Nazan Yardım, Feray Karaman, T.C. Sağlık Bakanlığı Refik Saydam Hıfzıssıhha Merkezi Başkanlığı, Ankara, 2008.

Türk Eğitim Sen. *Şiddet ve Taciz Anket. İlköğretim 7.ve 8. Sınıflarda Okuyan Öğrencilerin "Okulda Şiddet" ve "Taciz" Kavramlarına İlişkin Kavramsallaştırmaları*. Türk Eğitim Sen Genel Merkezi, Ankara, 2005.

Türkmen, Mustafa. *Ortaöğretim Kurumlarında Okul Güvenliği ile İlgili Yaşanan Sorunlar* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2004, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.

- Uluğ, Atilla “Nasıl Bir Afet Yönetimi?”. *TMMOB İnşaat Mühendisleri Odası İzmir Kent Sempozyumu Bildirisi*, 2009, 1-18. <http://www.imoizmir.org.tr/UserFiles/File/Izmir-Kent-Sempozyumu/bildiriler/bildiriler/200801.pdf> Erişim Tarihi: 16.10.2011
- UNESCO. *Convention against Discrimination in Education*. 1960.
http://www.unesco.org/education/pdf/DISCRI_E.PDF, Erişim Tarihi: 01.12.2012
- UNICEF. *Corporal Punishment In Schools In South Asia*, 2001a.
<http://www.crin.org/resources/publications/> Erişim Tarihi: 30.06.2011
- UNICEF. *Less Fearful, More Active. The Psychological School Project for Children Affected by the 1999 Earthquakes in Turkey*, UNICEF, Ankara, 2001b.
- Usta, İrfan. Tokat İli Erbaa İlçe Merkez İlköğretim Okullarındaki Okul Sağlığı Hizmetlerinin Değerlendirilmesi,(Yayımlanmamış Doktora Tezi), 2008, Erciyes Üniversitesi, Kayseri.
- Wong, Carol A.; Jacquelynne S. Eccles; Arnold Sameroff. “The influence of Ethnic Discrimination and Ethnic Identification: On African-American Adolescents’ School and Socio-Emotional Adjustment”. *Journal of Personality* 71:6, December 2003, 1197-1232.
- Verdugo, Richard.R.; Jeffrey M.Schneider. “School Quality, Safe Schools: An Empirical Analysis”. *Revista Electrónica Iberoamericana sobre Calidad, Eficacia y Cambio en Educación*, 3(1), 2005. 96-117.
http://www.ice.deusto.es/rinace/reice/vol3n1_e/VerdugoSchneider.pdf. Erişim Tarihi: 09.01.2012
- Yaman, Erkan; Nuray Ayar. “Okul Güvenliğine Farklı Bir Yaklaşım: Okul Polisi Uygulaması.”, *SAÜ Fen Edebiyat Dergisi* (2009-II) , 2009, 147-171.

Yaman, Erkan; Ezgi Çetinkaya Mermer; Sennur Mutlugil. “İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Etik Davranışlara İlişkin Görüşleri: Nitel Bir Araştırma.”, *Değerler Eğitimi Dergisi* Cilt 7, No. 17, 2009, 93-108.

Yaman, Melek; Nurcan Yabancı; Ayşe Şimşek; Döndü Kılıç. “Taşınmalı ve Normal Eğitim Kapsamındaki Öğrencilerin Beslenme Durumlarının Değerlendirilmesi”. *Milli Eğitim Dergisi*, 35(174), 2007, 304-317.

EKLER**EK-1: Araştırma İzin Yazısı**

T.C.
ÇANAKKALE VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : B.08.4.MEM.0.17.20.02/
Konu : Anket Uygulaması.

19.10.2011*018661

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Rektörlüğü Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı'nın
12.10.2011 tarihli ve 10314 sayılı yazısı.

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri
Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Alper ÇALIKOĞLU tarafından, "Ortaöğretim
Öğrencilerinin Okul Güvenliğine İlişkin Görüşleri" konulu araştırma kapsamında, 31.10.2011-
01.12.2011 tarihleri arasında, İlimiz merkez ilçe ortaöğretim okullarındaki öğrencilere, eğitim
öğretimi aksatmayacak şekilde anket uygulaması yapılması ilgi yazıyla teklif edilmekte olup;
Müdürlüğümüz Anket-Araştırma İnceleme Komisyonunca incelenerek uygun görülmüştür.

Makamlarımızca da uygun görüldüğü takdirde; olurlarınıza arz ederim.

Vefa BARDAKCI
Milli Eğitim Müdürü

OLUR
15/10/2011
Canan HANÇER BAŞTÜRK
Vali a.
Vali Yardımcısı

EK-2: Öğrenciler için Okul Güvenliği Anketi

Değerli Öğrenci;

Aşağıdaki formda, **ortaöğretim öğrencilerinin okul güvenliğine ilişkin görüşleri** ile ilgili yapılan bir çalışmada kullanılacak verilerin elde edilmesini sağlayan anket soruları yer almaktadır. Konu ile ilgili sağlıklı bilgilere ulaşılması sizin vereceğiniz cevapların samimiyetine bağlıdır.

Anket iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm kişisel bilgilerinizle, ikinci bölüm ise okul güvenliğine ilişkin görüşlerinizle ilgili soruları içermektedir. Birinci bölümde istenen kişisel bilgilerinizi işaretledikten sonra ikinci bölümde **kendi okulunuzu** değerlendirerek beşli ölçekten sizin için uygun olan parantezin içine (X) işareti koyunuz.

Forma hiçbir amaçla isim yazmanıza gerek yoktur.

Lütfen hiçbir soruyu cevapsız bırakmayınız.

İlginize teşekkür ederim.

Alper ÇALIKOĞLU
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Eğitim Yönetimi ve Denetimi
Yüksek Lisans Öğrencisi

BÖLÜM 1: KİŞİSEL BİLGİLER						
Cinsiyetiniz: E () K ()		Okul Türü : Genel Ortaöğretim () Mesleki Ortaöğretim ()				
BÖLÜM 2: OKUL GÜVENLİĞİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLER		Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
Okulda Fiziksel/Bedensel Güvenlik						
1. Okulumuzdaki tuvaletlerin temizliğine önem verilir.		()	()	()	()	()
2. Öğretmenler öğrencilerin sağlığı ile yakından ilgilidir.		()	()	()	()	()
3. Okulda salgın hastalıklar konusunda yeterince bilgilendirme yapılır.		()	()	()	()	()
4. Kantindeki yiyecek ve içeceklerin sağlıklı ve temiz olmasına dikkat edilir.		()	()	()	()	()
5. Okul koridorlarının ve sınıfların yeterince temizlenmediği zamanlar olur.		()	()	()	()	()
6. Okulda beden temizliğine duyarlılık üst düzeydedir.		()	()	()	()	()
7. Okulumdaki etkinlikler sağlıklı yaşam alışkanlığı kazanmada yardımcıdır.		()	()	()	()	()
8. Okul kantinindeki yiyecekler sağlıklı beslenme alışkanlığı kazandırmaya yöneliktir.		()	()	()	()	()
9. Kantinde ve yemek alanlarında temizliğe önem verilir.		()	()	()	()	()
Okulda Ruh Sağlığı/Psikolojik Güvenlik						
10. Öğrenciler okulun işleyişi ve kuralları ile ilgili olarak bilgilendirilir.		()	()	()	()	()
11. Okulda uygulanacak kurallar belirlenirken öğrenci görüşleri dikkate alınır.		()	()	()	()	()
12. Öğrenme güçlüğü olan ya da engelli olan öğrencilerin küçümsendiği / alaya alındığı olur.		()	()	()	()	()

EK-2: Öğrenciler için Okul Güvenliği Anketi (Devamı)

	Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
13. Okulda öğrencilerin yaratıcı fikirleri desteklenir.	()	()	()	()	()
14. Bu okuldaki öğretmenler kendilerine itiraz edilmesini istemez.	()	()	()	()	()
15. Bu okuldaki bazı öğretmenler öğrencileri okuldan soğutuyor.	()	()	()	()	()
16. Öğrenciler okul yöneticilerinin odalarına çekinmeden gidip sorunlarını anlatabilir.	()	()	()	()	()
17. Öğretmenlerin öğrencilere karşı gurur kırıcı söz ve uygulamaları olur.	()	()	()	()	()
18. Derslerde saygı, hoşgörü, iyilik gibi insani değerlere yer verilir.	()	()	()	()	()
19. Okulumda öğretmen- öğrenci ilişkileri olumludur.	()	()	()	()	()
20. Bu okuldaki yöneticiler asla itiraz kabul etmez.	()	()	()	()	()
21. Öğrenciler istediklerinde kendilerini dinleyecek bir öğretmen bulur.	()	()	()	()	()
22. Bazı derslerde öğretmenler yapabileceğimden fazlasını istiyor.	()	()	()	()	()
23. Öğrencilerin psikolojik sorunlarının çözümünde rehberlik servisi etkilidir.	()	()	()	()	()
24. Öğrencilerin sportif ve sanatsal faaliyetlere katılımı desteklenir.	()	()	()	()	()
25. Öğretmenler arasında ciddi tartışmaların ve kavgaların yaşandığı olur.	()	()	()	()	()
Okulda Toplumsal Güvenlik					
26. Okul kuralları herkesin anlayabileceği açıklıktadır.	()	()	()	()	()
27. Öğrenciler öğretmenlere karşı saygılıdır.	()	()	()	()	()
28. Okulda bazı öğrencilerin cep telefonu, fotoğraf makinesi, kamera vb. araçlarla uygunsuz kayıt yaptıkları olur.	()	()	()	()	()
29. Bazı öğrencilerin okul etkinliklerine (turnuva, yarışma, öğrenci meclisi seçimi vb.) katılımının öğrenciler tarafından engellendiği olur.	()	()	()	()	()
30. Öğrenciler arasında dedikodu, lakap takma, söylenti yayma gibi davranışlar sıklıkla görülür.	()	()	()	()	()
31. Okula suç aleti ile gelen öğrenciler bulunur.	()	()	()	()	()
32. Okul yöneticileri öğrencilerle demokratik ve hoşgörülü bir ilişki kurar.	()	()	()	()	()
33. Okul yönetimi ve öğretmenler dayacağı bir disiplin aracı olarak görür.	()	()	()	()	()
34. Okulumda öğrenciler arasında çete kavgaları yaşanır.	()	()	()	()	()
35. Bazı öğrencilerin diğer öğrencilere karşı tehdit ve baskı uyguladıkları olur.	()	()	()	()	()
36. Okul eşyalarına (tuvalet kapıları, sıralar, laboratuvarlar vb.) öğrenciler tarafından zarar verildiği olur.	()	()	()	()	()

EK-2: Öğrenciler için Okul Güvenliği Anketi (Devamı)

	Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
37. Bazı öğrencilerin eşyalarının ya da paralarının zorla alındığı olur.	()	()	()	()	()
38. Okul yönetiminin öğrenciler arasında yaşanan sorunlara kayıtsız kaldığı zamanlar olur.	()	()	()	()	()
39. Disiplin kuralları okulda bütün öğrencilere karşı adalette uygulanır.	()	()	()	()	()
40. Okul yönetimi velilerle etkili bir iletişim içindedir.	()	()	()	()	()
41. Bazı öğretmenlerin öğrenciler tarafından tehdit edildikleri ya da dövüldükleri olur.	()	()	()	()	()
42. Bazı öğrencilerin okul etkinliklerine (turnuva, yarışma, öğrenci meclisi seçimi vb.) katılımının okul yönetimi ve öğretmenler tarafından engellendiği olur.	()	()	()	()	()
43. Bazı öğrencilerin, başka öğrencilerden korktukları için okula gelemedikleri olur.	()	()	()	()	()
44. Öğrenciler hakkında okuldaki arkadaşları tarafından internet yoluyla karalama yapıldığı ya da iftira atıldığı olur.	()	()	()	()	()
Okulda Fiziksel Ortam / Fiziksel Çevre Güvenliği					
45. Okulum coğrafi konum olarak güvenli bir bölgededir.	()	()	()	()	()
46. Okulumuzda hırsızlık olayları yaşanmaz.	()	()	()	()	()
47. Öğrencilerin okulun bazı alanlarında ve okul çevresinde sigara içtikleri olur.	()	()	()	()	()
48. Öğrencilerin okula gelip giderken çevreden sataşmalara uğradıkları olur.	()	()	()	()	()
49. Okul binası öğrencilerin olumsuz davranışlar geliştirmesine uygundur.	()	()	()	()	()
50. Okul bahçesi okul dışından gelecek tehlikelere karşı güvenlidir.	()	()	()	()	()
51. Okul alanlarındaki ışıklandırma (koridorlar, sınıf, tuvaletler, bahçe vb.) yeterlidir.	()	()	()	()	()
52. Okul çevresindeki bazı mekanlar (kahvehane, oyun salonu, eğlence mekanı vb.) öğrenci davranışlarını olumsuz etkilemektedir.	()	()	()	()	()
53. Olağanüstü durumlarla (doğal afet, kaza vb.) baş etmek için yapılan bilgilendirme, eğitim, tatbikat gibi faaliyetler yeterli düzeydedir.	()	()	()	()	()
54. Öğrenci olmayanlar okul alanlarına denetimsiz bir şekilde girebilir.	()	()	()	()	()
55. Okulun bazı bölgelerinde (kantın, okul girişleri, koridorlar, merdivenler vb.) izdiham yaşandığı olur.	()	()	()	()	()
56. Okul çevresindeki trafik düzenlemesi yeterlidir.	()	()	()	()	()

ÖZGEÇMİŞ

1985 yılında Çanakkale’de doğan araştırmacı ilk ve ortaöğrenimini Çanakkale’deki çeşitli okullarda, liseyi Edirne Süleyman Demirel Fen Lisesinde, lisans eğitimini ise Konya Selçuk Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi Bilgisayar Sistemleri Öğretmenliği bölümünde tamamladı. 2009 yılında Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesinde Eğitim Yönetimi ve Denetimi programında yüksek lisans eğitimine başladı.

2007 yılında Manisa’nın Demirci ilçesinde başladığı öğretmenlik mesleğine halen Çanakkale İMKB Teknik ve Endüstri Meslek Lisesinde devam etmektedir.

Araştırmacı ile iletişim alpercalikoglu@gmail.com e-posta adresi üzerinden gerçekleştirilebilir.